

„HRVATSKI GLASNIK“

Kotor

Časopis izlazi svaka
dva mjeseca.

„Hrvatski glasnik“ je upisan u
evidenciju javnih glasila kod
Republičkog sekretarijata za
informacije RCG pod red. br.
04/01-1828 od 31.12.2002. g.

Časopisu je dodijeljen
međunarodni standardni broj
za serijske publikacije ISSN
1800-5179, koji je otisnut pri
gornjem desnom kutu korica.

Adresa:

Stari grad, Pjaca od kina
85330 Kotor

Telefon:

+381 (0)82 304 232

Fax:

+381 (0)82 304 233

E-mail:

hgd-kotor@cg.yu

Web:

<http://www.hgdcg-kotor.org>

Žiroračun:

510-10418-20

Osnivač:

HRVATSKO GRAĐANSKO
DRUŠTVO CRNE GORE
K o t o r

Predsjednik dr. Ivan Ilić

VD glavni urednik:

Tripo Schubert

Tehnički urednik:

Dario Musić

Lektor:

Prof. Ivo Herenčić

Fotografije:

Foto Parteli
Stevan Kordić
Dario Musić

Pomorski muzej Crne Gore

Kompjuterski dizajn:

„TRICEN“, Kotor

Tisak:

„Biro Konto“, Igalo

Naklada:

800 primjeraka

Cijena:

1,00 €

UVODNIK

Vlast, stranke i osobe su prolazni, a država je trajna

„Ako dva brata žele graditi kuću onda bolje neka grade dva ognjišta nego
da se preko jednoga poprijeko gledaju,“ stara je kineska poslovice

Konačno smo pred raspletom državnog statusa Crne Gore. Referendum je raspisan. Plebiscit će se održati 21. svibnja, pitanje je sročeno, uvjeti su definirani, osiguran je međunarodni legitimitet buduće odluke.....

Međutim, nedemokratsko uvjetovanje EU kako se na referendumu mora izjasniti najmanje 55 % građana od broja izašlih je postotak koji neće biti nimalo lako postići znajući prilike u Crnoj Gori.

Referendum je intimna ispovijed i opredjeljenje svakoga od nas ne samo prema sebi i obitelji nego i prema precima i potomcima.

Prioritet svih prioriteta za sve društvene i političke subjekte i za sve građane kojima je Crna Gora na srcu jest demokratskim putem postići puni državni suverenitet Crne Gore.

Nezavisna država preduvjet je kako bi građani odlučili o sebi i svojoj budućnosti i jamac je gospodarskog prosperiteta koji počiva na poštovanju i zaštiti prava vlasništva i slobode poduzetništva, te na ostvarivanju načela vladavine prava i bržeg uključivanja Crne Gore u europske i euro-atlanske integracije.

Međutim, treba naglasiti kako je sudbina Crne Gore ovoga puta u „rukama“ manjinskih zajednica. Devedesetih godina prošlog stoljeća bila je fascinantna lojalnost crnogorskih manjina Crnoj Gori – u vrijeme kada im Crna Gora nije mogla u potpunosti jamčiti ni fizički opstanak zbog tadašnje političke situacije, oni su bili njeni najodaniji građani!

Uspoređujući rezultate popisa stanovništva iz 1981. i 2003., proizlazi kako je loš odnos politike

Crne Gore prema manjinama u ratnom i poslijeratnom razdoblju prouzročio veliko iseljavanje iz Crne Gore upravo one populacije koja je uvijek zagovarala samostalnu Crnu Goru, te „uvoz“ stanovništva koje na svaki način želi očuvati državnu zajednicu sa Srbijom, pa je demografska struktura Crne Gore značajno promijenjena. Udio manjinskog stanovništva u odnosu na ukupan broj stanovnika smanjio se više od 20 %.

Kako će u svakom slučaju dijeliti sudbinu onih Crnogoraca koji su za samostalnost, manjinske zajednice trebaju biti kreatori nove Crne Gore. To je najkraći način kako bi se trajno nametnuli kao povijesni subjekt koji ne dobija slobodu od drugih već svoju slobodu uživa u zajednici s njima. U tako stvorenoj Crnoj Gori ne treba sloboda jednih ovisiti od volje drugih, nego ona mora postati dom koji će svi njeni građani i narodi graditi svojom kulturom i identitetom. Kako bi opstala kao suverena i moderna država, Crna Gora mora graditi autentičnu priču: identitet manjinskih zajednica mora biti sastavni dio društvenog identiteta Crne Gore!

Na kraju, ovo nisu obični izbori na kojima se bira političko vodstvo – donosi se povijesna odluka koja će zadirati u sudbine novih naraštaja.

Tripo Schubert

Umro don Branko Sbutega

Neposredno pred tiskanje našeg časopisa dobili smo tužnu vijest da je don Branko Sbutega, župnik crkve sv. Eustahija u Dobroti i jedan od najvećih intelektualnih autoriteta na našim prostorima, preminuo nakon teške bolesti u 54. godini života. Prigodnim riječima dr. Ivana Ilića, predsjednika HGDCG-a, opraštamo se od ovog istaknutog intelektualca i humaniste (strana 12 Glasnika).

Prednja strana korica: Kolaž fotografija posvećen pomorskom bratstvu Dabčević: admiral Marko vitez Dabčević (1855.–1949.); vila „Angjelija“, nekad obiteljski dom Marka Dabčevića; brigantin „Cosa v' Importa“ (XIX. st.).

Zadnja strana korica: Fotografije događaja koji su obilježili proteklo dvomjesečje: promocija knjige akademika Vladislava Brajkovića; zimski karneval u Kotoru; sudjelovanje kotorskih maskara na riječkom karnevalu; međunarodne veslačke regate pomorskih škola u Kotoru i Veneciji.

Pitali smo: u kakvoj ćemo državi živjeti nakon referenduma

Povijesni sklad uz europske standarde

■ *Građani Crne Gore 21. srpnja odlučit će na referendumu u kakvoj će državi živjeti. U međuvremenu, Vlada Crne Gore uputila je na razmatranje Skupštini Prijedlog zakona o pravima manjina koji će se na dnevnom redu skupštinskog zasjedanja naći početkom svibnja* ■

Pitali smo predsjednika Republike Crne Gore **Filipa Vujanovića**, predsjednika Skupštine Republike Crne Gore **Ranka Krivokapića**, potpredsjednika Skupštine Republike Crne Gore **Rifata Rastodera**, ministra za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina i etničkih grupa **Gzima Hajdinagu**, predsjednika Demokratske unije Albanaca **Ferhata Dinošu**, koordinatora Pokreta za nezavisnu Crnu Goru **Branka Lukovca**, i predstavnika hrvatske zajednice, predsjednika Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr **Ivana Ilića**:

① *Nakon 14 godina građani Crne Gore se ponovo izjašnjavaju u kakvoj državi žele da žive. Molimo Vas da povučete paralelu između 1992. i 2006. godine*

② *Ukoliko Crna Gora postane suverena i međunarodno priznata, kakva će se graditi država? Kako vidite s Vaše pozicije budućnost crnogorskog društva u suverenoj državi i koje su oblasti od prioritarnog značaja u njenom razvoju? S obzirom da je Crna Gora mediteranska zemlja – da li će u njenom razvoju poseban tretman imati pomorstvo i turizam pa samim tim i bolji razvojni status gradova na Crnogorskom primorju, kao npr. Kotor, koji je uz to i grad svjetske kulturne baštine UNESCO-a, a u dosadašnjem razvoju nije imao odgovarajuću rast?*

③ *Kapitalna vrijednost Crne Gore je bez sumnje njena skoro tisućgodišnja multikulturalnost kao rezultat multinacionalnog njenog sastava. Međunarodni sklad i dalje je većinsko opredjeljenje crnogor-*

skih građana i većina je za samostalnu Crnu Goru.

Da li će samostalna Crna Gora, imajući u vidu sve te činjenice, prioritarno po europskim standardima tretirati nacionalne manjine u Crnoj Gori.

Kada očekujete donošenje zakona o pravima manjina u Crnoj Gori i kako će se urediti njihova prava?

Evo što su nam odgovorili.

FILIP VUJANOVIĆ:
Ponosan sam što je zakon o manjinama jedan od najprogresivnijih u toj oblasti

① Referendum 1992. godine bio je bezbjednosno, a ove godine on će biti demokratsko pitanje. Iz te suštinske razlike izvode se sve ostale, uz jasnu konstataciju da se radi o bitno različitom referendumskom izjašnjavanju. Na referendumu 1992. godine građani su se izjašnjavali uz opravdani strah za bezbjednost vlastite države, suočeni sa saznanjem ratova koji su pratili raspad bivše Jugoslavije i realne mogućnosti zloporabe vojske i savezne policije protiv bezbjednosti Crne Gore. Stoga je bilo prirodno da se od tog referen-

duma nije mogla očekivati ni ti imati slobodno iskazana volja, jer je postojalo realno opterećenje od ugrožavanja bezbjednosti Crne Gore, s posljedicama koje su se mogle jasno predvidjeti. Sada smo u bitno različitom ambijentu: bivše jugoslavenske republike su postale samostalne države i sve osjetile jasne koristi od toga, a Beograd je na nesumnjiv način saopćio da referendum u Crnoj Gori doživljava demokratskim pitanjem. EU je involvirana u referendumski proces, s željom da pomogne njegov demokratski sadržaj i ishod. Zato sam siguran da slobodno izražena volja građana mora da rezultira značajnom demokratskom većinom za puni suverenitet vlastite države.

② Pomorstvo i turizam su svakako strateške razvojne šanse Crne Gore. Moramo iskoristiti izuzetne prirodne resurse i unapređujući infrastrukturu u turizmu i pomorstvu osigurati prihod Crnoj Gori koji je adekvatan mogućnostima ova dva izuzetna resursa. U infrastrukturi turističke ponude učinjeno je mnogo, ali je nesumnjivo da treba nastaviti i uvećati ulaganja, kako bi ta infrastruktura mogla obezbijediti punu valorizaciju prirodnih ljepota Crne Gore. U pomorstvu moramo tek iskoristiti šansu, jer je ulaganje u pomorsko gospodarstvo strateška potreba Crne Gore, budući joj je ona osiguravala izuzetan prihod. Uz poljoprivredu, Crna Gora nema vrijednije razvojne šanse od turizma i pomorstva i siguran sam da će samostalna Crna

Gora posvetiti posebnu pozornost njihovu razvoju.

③ Kapitalna vrijednost Crne Gore je u njenom multinacionalnom i multikonfesionalnom skladu. Povijest nas obavezuje da tu vrijednost čuvamo i unapređujemo kao najveće bogatstvo, jer smo joj dužnici ostvarenja najvećih stečevina. Svima nam je u svježem sjećanju da je harmoničnost nacionalnih i vjerskih odnosa osigurala da se sačuva mir u Crnoj Gori tijekom raspada bivše Jugoslavije i da se prime brojne izbjeglice i raseljene osobe koje su u Crnoj Gori našle utočište, bez obzira na nacionalnu i vjersku pripadnost.

Zakon o manjinama izvjesno je snažan doprinos daljem unapređenju tih odnosa, a s ponosom sam saznao ocjene međunarodnih eksperata da je jedan od najprogresivnijih zakona u toj oblasti.

RANKO KRIVOKAPIĆ:
Očekujem da ishod referenduma ujedini sve u Crnoj Gori

① Razlika je ogromna. Danas smo u svim sferama crnogorskog društva napravili zna-

čajne napretke. Referendum 1992. godine je organiziran za tjedan dana u okružju razbukalog rata, bez demokratske kontrole i standarda, s Miloševićevim ogromnim utjecajem na dešavanja na ovoj prostoru. Sad imamo odluku o raspisivanju referenduma koja je donijeta jednoglasno, ugrađene najviše standarde u naše referendumske zakonodavstvo u suradnji s Venecijanskom komisijom i drugim međunarodnim organizacijama, maksimalnu kontrolu stranih i domaćih promatrača. Stvoreni su uvjeti da se građani Crne Gore u svibnju slobodno opredijele za svoju državu Crnu Goru i dobiju u kratkom roku međunarodno priznanje.

2 Crna Gora će 21. svibnja obnoviti svoje mjesto u društvu europskih država. Nezavisna Crna Gora je projekt građanske i multietničke države. Ona je primjer dobrih međunarodnih odnosa za prostor regiona, a i šire.

Nastavit ćemo graditi društvo vladavine prava, poštivanja europskih standarda, i ubrzanog ekonomskog razvitka na potencijalima koje Crna Gora posjeduje. Put Crne Gore ka Europskoj uniji će biti ubrzan jer ćemo u potpunosti preuzeti odgovornost u svoje ruke. Članstvo u EU je prioritet nezavisne države. To je šansa da dostignemo standarde razvijene Europe. Očekujem da ishod referenduma ujedini sve u Crnoj Gori. On će označiti pobjedu građana Crne Gore bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku ili partijsku pripadnost.

Turizam je svakako ključna oblast koja će doprinijeti daljem razvitku Crne Gore. Tu imamo značajan potencijal. Svjedoci ste da smo u posljednjih nekoliko godina napravili značajne pomake. Uradili smo i niz značajnih infrastrukturnih projekata, neki će biti završeni uskoro kao zračne luke u Tivtu i Podgorici, te rekonstrukcija tunela Vrmac. U 2005. godini imali smo 17 % više prihoda

od turizma, preko 800 tisuća gostiju i sve veći broj turista iz zapadne Europe. S Crnom Gorom se ponovo nakon 16 godina upoznaju turisti širom Europe i pokazuju zainteresiranost za svoj dolazak. Svakako i pomorsko gospodar-

nje crnogorskih građana i velika većina je za samostalnu i suverenu Crnu Goru.

Ponosan sam na tu činjenicu. Već sam naglasio da je nezavisna Crna Gora multietnički projekt. I samo kao takva može i opstati.

Kraj ideje male velike Srbije

Multietnička Crna Gora će ujedno označiti i kraj velikodržavnih aspiracija i pokušaja preživljavanja ideje male velike Srbije. To je država u kojoj će svi njeni građani nezavisno od svoje nacionalne ili vjerske pripadnosti ostvarivati prava i slobode koje im pripadaju.

Da li će samostalna Crna Gora, imajući u vidu sve te činjenice, prioritarno po europskim standardima tretirati nacionalne manjine u Crnoj Gori?

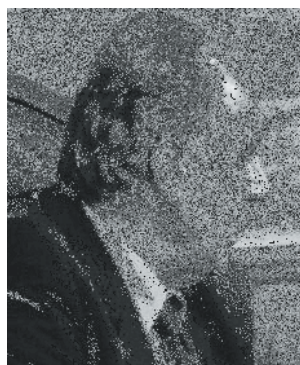
Hoće. Zato se zalažem već 15 godina. Vlada je uputila Prijedlog zakona o manjinskim pravima i slobodama koji je usuglašen s najvišim europskim standardima. Crna Gora cijeni opredjeljenja njenih manjinskih naroda i želju da žive u državi koja jednako pripada i njima.

stvo je šansa nove Crne Gore. Platili smo ceh pogrešne politike s početka devedesetih koja je zbog međunarodnih sankcija uslovlila propadanje pomorskog gospodarstva. Crna Gora bi danas kroz svoje pomorske tvrtke ostvarivala 100 miliona eura profita. Ipak i u tom sektoru prave se pomaci i vjerujem u njenu revitalizaciju u najkraćem roku. Ministarstvo pomorstva i saobraćaja poduzet će u narednom razdoblju dodatne aktivnosti koje će pomoći obnavljanju pomorskog gospodarstva.

Kotor je biser crnogorske obale. Točno, nije u prethodnom periodu valorirao svoje potencijale. S rekonstruiranim tunelom Vrmac i rješavanjem vodosnabdijevanja koje je sastavni dio tog projekta, privatizacijom hotelskih kapaciteta stvorit će se uvjeti da Kotor zauzme zaslužen mjesto na turističkoj mapi. Očekujem i od lokalne samouprave da će realizirati niz aktivnosti koje će ojačati ovaj simbol svjetske baštine.

3 Kapitalna vrijednost Crne Gore je bez sumnje njena skoro tisućgodišnja multikulturalnost kao rezultat njezinog multinacionalnog sastava. Međunarodni sklad i dalje je većinsko opredjelje-

RIFAT RASTODER:
Da svi budu sigurni i svoji na svome

1 Uprkos još snažnom naslijeđu svijesti koja je razrušila jednu respektabilnu europsku državu – SFRJ, koja je počinila nebrojene zločine od Dubrovnika preko Sarajeva, Vukovara itd. do genocida u Srebrenici, razlika je svakako ogromna. Glavni eksponenti rečene svijesti ili su osuđeni ili im se sudi za ratne zločine ili ih je stigla božja pravda i nisu više među živima. Nema više ni njihove policijske i vojne mašinerije koje su bile neposredni izvršioци ih zločina. Sve su bljedi i ostaci ratnog državno-pravnog provizorijuma.

Građani Crne Gore su prvi put u situaciji da u miru vlastitim glasom opredijele dalju sudbinu svoje države.

2 Crna Gora je tipično multietnička i multinacionalna država i zbog toga za nju i nema primjerenijeg državnog koncepta od koncepta države suverenih građana ali sa zaštićenim ljudskim i posebno manjinskim, odnosno pravima na očuvanje svih povijesnih, tradicionalnih, nacionalnih i ukupno kulturoloških posebnosti. Što se tiče prioriteta razvitka, smatram da dileme ne bi trebalo biti. Jer, tko imalo bolje poznaje Crnu Goru mora uvažavati i njene prirodne potencijale. A to su prvenstveno turizam, pomorstvo i poljoprivreda, što će reći da bi ove grane morale biti prioritete i temelj daljeg razvitka Crne Gore.

Kotor je, a da je sreće bili bi to i Perast, Risan te mnogi drugi stari, negdašnji veliki pomorski centri, također jedan od oslonaca razvitka. Jer, radi se o bogatstvu koje nije dovoljno samo čuvati već ga treba i valorizirati kroz turizam i nova ulaganja. Iskreno vjerujem da dolazi vrijeme kad ćemo na to biti i prinuđeni iz pragmatičnih razloga.

3 Zaštita ljudskih i manjinskih prava je i svojevrsna ideologija suvremenog svijeta, čak i jedan od temeljaca svakog demokratskog društva i države, te otuda i u aktualnom državno-pravnom uobličavanju nije pitanje – hoće li se ili neće zaštita ovih prava, već hoće li se ili neće demokratska država. Upravo zbog realnog društvenog i državotvornog bića moralo bi se raditi na utemeljenju sustavnog i ukupnog ambijenta u kojem će se svi građani i svi nacionalni kolektiviteti osjećati sigurnim i svojim na svome, te kao takvi biti i motivirani da zbog vlastitog dobra svi građani nesebično brinu o svojoj državi. Hoću vjerovati da u Crnoj Gori narasta svijest o tome i da su sve marginalniji restlovi svijesti koji bi najradije da manjinskih naroda i nema, kao i ostaci tradicionalističke svijesti, prema kojoj su uz pojavu širokogrudost, svi druge vjere ili nacije manje vrijedni ili pouzdani.

Nadati se da će se u suvremenoj državi Crnoj Gori novom sustavnom regulativom biti reafirmiran, naravno u modernoj formi, ovdašnji gotovo zaboravljeni tradicionalni princip življenja i suživota – čojstvo, odnosno odbrana drugoga od sebe.

Zakon je već od prije nekoliko dana u skupštinskoj proceduri i makar u parlamentarnoj većini postoji suglasnost da on bude razmotren i donesen na sjednici već prvih dana siječnja. Radi se o dokumentu na kome se dugo radilo. Možda i nije čudo jer se zaista radi o materiji koja nije baš mnogo bliska preovlađujućoj političkoj svijesti. Ali je zadovoljstvo da se konačno došlo do prijedloga ovog zakona za koje bih rekao da su sasvim zadovoljavajući kompromis dva politička koncepta – integralističkog, odnosno gradjanskog, i nacionalnog. Zadovoljstvo je što su ključna rješenja univerzalnog karaktera. Tako, na primjer, umjesto mogućeg koncepta prvenstvene zaštite usko-nacionalnog političkog interesa i u tom kontekstu zaštite samo nacionalnih manjina, što je imanetno tipično nacionalnim državama, zakonom se garantuje zaštita posebnih – manjinskih prava pripadnicima svih brojčano manjinskih nacionalnih kolektiviteta, bez obzira da li je riječ o narodima, brojčano manjinskim od dominantnog crnogorskog naroda, ili o nacionalnim odnosno etničkim manjinama. Što više, u načelu mogućnost korištenja i zaštite ovih prava ostavljena je i pripadnicima većinskog naroda u sredinama, odnosno općinama u kojima su brojčano manjinski. Shodno tome je za sve korisnike prava: brojčano manjinske narode, nacionalne manjine i etničke zajednice usvojen samo formalno-pravni termin – manjine.

Analogno, i pitanje političkog subjektiviteta odnosno reprezentiranja posebnih – nacionalnih interesa razriješeno je na način što će se u konkurenciji za političke reprezentante, kako u predviđe-

nom nacionalnom savjetu tako i u Skupštini RCG, odnosno skupštini opštine, jednak tretman imati svi kandidati – nezavisni, kao i kandidati političkih stranaka s nacionalnim predznakom.

GZIM HAJDINAGA: Puna integracija manjina ali bez asimilacije

1 Prosto mi se čini da je nemoguće upoređivati i praviti paralelu između referenduma održanog 1992. god. i ovog zakazanog za 21. siječanj ove godine. Sam pred-referendumski proces, odnosno jednodjeljna kampanja, s onako formuliranim

pitanjem, bez ikakvih kontrolnih mehanizama, s nesređenim biračkim spiskovima i glasovanjem na haubama automobila, neposredno ratno okruženje i „cvjetanje“ velikosrpskog hegemonizma i nacionalizma – osnovne su odlike referenduma iz 1992. godine. Razgovori o ovom referendumu, može se reći, traju još od vremena potpisivanja Beogradskog sporazuma. Još od tog vremena crnogorska javnost je u nekoj vrsti kampanje. U Skupštini RCG je usvojen Zakon o referendumu, kao i Odluka o raspisivanju referenduma, sa jasnim pravilima i propozicijama, uz sudjelovanje međunarodnog faktora. Sama ta činjenica daje notu ozbiljnosti i obveze svih aktera u ovom procesu. Jasno formulirano pitanje, paritetne referendumske komisije i druga tijela za kontrolu procesa, središnji birački spiskovi uz stabilnu ukupnu situaciju, ovo izjašnjavanje građana o budućnosti Crne Gore čine organiziranim i jasnim.

2 Najkraće rečeno, suverenitet Crnoj Gori otvara vrata europskih i euroatlanskih integracija uz predispozicije

ubrzanog ekonomskog rasta i napretka u svim sferama života. Osnovne oblasti kojima, po mom mišljenju, treba dati prioritet, odnosno koje su ekonomska šansa Crne Gore, su turizam i poljoprivreda. Uz prirodne resurse koje ima Crna Gora, sa razvitkom malih i srednjih preduzeća, a imajući u vidu broj stanovnika i demografske kapacitete, Crna Gora je pred šansom za visokim razvitkom i standardom.

Dakle turizam, a i pomorska privreda jesu crnogorske šanse. Samim tim, prirodno je da, razvijajući ove privredne grane, sredine koje se oslanjaju na njih imaju šanse razvojnog procesa. S obzirom na relativno mali teritorij, Crna Gora se mora usklađeno razvijati i to neće predstavljati nikakav problem. Poljoprivredno-industrijski razvitak sjevera ide pod ruku s turističkim razvitkom juga i tu će se, ubijeden sam, ostvariti potpuna sinkroniziranost i kompatibilnost.

3 Kada je u pitanju odnos Crne Gore prema manjinama ja ne bih postavljao pitanje „Hoće li će samostalna Crna Gora po europskim standardima tretirati nacionalne ma-

Što donosi Zakon o manjinskim pravima i slobodama

Tekst Zakona je obuhvatio nekoliko oblasti značajnih za očuvanje identiteta i davanje jednakih šansi za pripadnike manjina:

– uz protežiranje nediskriminatorskog odnosa, daju se prava izražavanja, čuvanja, razvijanja, prenošenja i javnog ispoljavanja nacionalnog, jezičkog, etničkog, kulturnog i vjerskog identiteta;

– mogućnost osnivanja ustanova, društava, udruga, nevladinih organizacija u svim oblastima društvenog života, kao i financiranje ovih organizacija od strane države;

– slobodan izbor i korišćenje osobnog i obiteljskog imena, te i upis tih imena u dokumenta na svom jeziku i pismu;

– regulacija slobodne i službene uporabe jezika i pisma;

– pristup informacijama i medijima, te programski sadržaji o manjinama u javnim servisima;

– školovanje na svom jeziku i pismu i odgovarajuću zastupljenost sadržaja u nastavnim planovima i programima, te principe afirmativne akcije u upisnoj politici;

– uporaba nacionalnih simbola i obilježavanje značajnih datuma i osoba iz svoje tradicije i povijesti;

– slobodno udruživanje i ostvarivanje nesmetanih kontakata sa sunarodnicima van granica Crne Gore;

– politička participacija manjina u Skupštini RCG i skupštinama lokalnih zajednica;

– srazmjerna zastupljenost u javnim službama državne vlasti i lokalne uprave;

– mehanizme zaštite zadiranja u pitanja od vitalnog interesa za život nacionalnih manjina, kako na državnoj, tako i na lokalnoj razini;

– artikuliranje svojih zahtjeva kroz mogućnost formiranja nacionalnih vijeća s posebnim ingerencijama;

– osnivanje Fonda za nacionalne manjine radi materijalne podrške države za održavanje nacionalnih posebnosti;

– zaštita pomenutih prava kroz domaće i međunarodno zakonodavstvo.

njine", već „Hoće li samostalna Crna Gora nastaviti sa europskim tretmanom manjina". Razlog više za ovakav stav, a to je ujedno i odgovor na drugi dio vašeg pitanja, jest činjenica da će Zakon o manjinskim pravima i slobodama uskoro biti razmatran na sjednici Skupštine RCG. Radi se o jednom zakonu koji je u punom saglasju s europskim standardima, odnosno međunarodnim dokumentima iz oblasti zaštite manjinskih prava.

Prijedlog Zakona treba promatrati s dva aspekta. Prvi aspekt se odnosi na očuvanje nacionalnog identiteta nacionalnih manjina, tj. obrana od asimilacije manjina, dok drugi aspekt jeste omogućavanje učinkovitog sudjelovanja manjinama u javnom životu. Sublimirajući ova dva aspekta možemo doći do glavnog osnova ili do glavne poruke koja bi glasila – puna integracija manjina u crnogorsko društvo, ali bez asimilacije.

FERHAT DINOŠA: Nezavisnost dokučiva, bez obzira na visok europski prag

1 To su dva svijeta. Dva potpuno različita ambijenta. U prvom slučaju, voljno ili ne, Crna Gora je bila u čeljustima velikosrpskog nacionalizma koji je potom pustošio prostorima bivše Jugoslavije. Nakon njegovog kraha on nastoji da makar Crnu Goru zadrži u „bratskom“ zagrljaju. Ali, on nema mehanizme koje je nekada imao i Crna Gora nije više ono što je bila. Ubijeden sam da će volja većine građana pokazati da je

nezavisnost dokučiva, bez obzira na visoki europski prag.

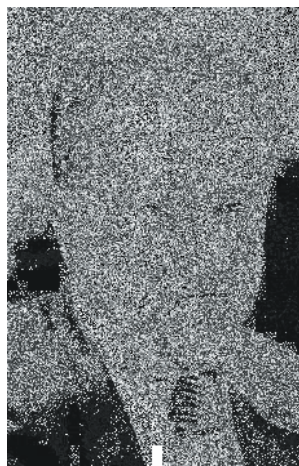
2 Bit će to demokratska, multietnička, proeuropska država koja će graditi civilno društvo i unaprijediti multietnički sklad i toleranciju. Kao takva biće privlačnija za strani kapital, što će postupno poboljšati ekonomsku sliku i životni standard građana. Bog je Crnoj Gori dao velika bogatstva i ona će kao međunarodno priznata država biti u prilici da to u potpunosti valorizira. Mislim da će, u prvom redu turizam, ali i pomorstvo u budućem razvitku imati poseban tretman, jer će Crna Gora biti opet privlačna destinacija stranih turista i domaće klijentele kojima će moći da pruža bolju uslugu. Gradovi koji pripadaju svjetskoj kulturnoj baštini, poput Kotora, bit će posebno atraktivni i uz novi menadžment moći će računati na brži gospodarski i ukupni rast. Osim toga, treba napraviti napor da se u porodicu svjetske kulturne baštine UNESCO-a uključi veći broj primorskih gradova koji to zaslužuju, kao što je slučaj sa Ulcinjem.

3 Kada pričam o multikulturalnosti i multinacionalnosti Crne Gore, prvenstveno imam u vidu period od 1997. godine naovamo, kada je zvanična Crna Gora rekla „ne“ velikosrpskom nacionalizmu. Ona u ovim dimenzijama nema tisućgodišnju tradiciju i, u svim periodima, Crna Gora nije ono što je bila i što će biti sutra. U najnovije vrijeme ona se pokazala dobrom sredinom multietničke tolerancije i čuvanja različitih identiteta njenog bića, što sad treba zakonski i institucionalno unaprijediti, u skladno europskim demokratskim standardima. Crna Gora je na dobrom putu da i to učini. Već je Vlada usvojila Predlog zakona o manjinskim pravima i slobodama i on će biti usvojen u republičkom parlamentu početkom svibnja.

Zakon će osigurati sigurnu prohodnost autentičnih predstavnika svih nacionalnih manjina u parlament Crne

Gore, a time i njihovo permanentno prisustvo i djelotvorno sudjelovanje u njezinom političkom i društvenom životu. To će obezbijediti partnersku komunikaciju demokratskih vlasti i predstavnika svih nacionalnih manjina u Crnoj Gori, što će biti dobra zaloga za punu implementaciju europskih, demokratskih standarda i unaprijediti demokratskih procesa u njoj. Naravno, biti će potrebno mnogo truda i volje da se proizvedu kadrovi koji poznaju i prate razvoj korpusa prava po europskim standardima, jer se bez znanja oni ne mogu implementirati.

BRANKO LUKOVAC: Ima i potrebe i prostora da se ide dalje

1 Referendum iz 1992. godine organiziran je s ciljem da se dalje učvrsti podrška politici i režimu koje je personificirao Slobodan Milošević. Talas agresivnog nacional-šovinizma, koji je prekrrio Crnu Goru 1988. i 1989. imao je takvu snagu da, po svemu sudeći, demokratska Crna Gora nije imala šansu da mu se efikasno suprotstavi. Referendum je organiziran u kratkom roku, s pitanjem koje je smišljeno bilo postavljeno tako da, pored pristalica te politike Srbije, okupi i jugo-nostalgičare. Bio je bojkotiran od opozicije, bez inostranih promatrača, s mnogobrojnim neregularnostima. U međuvremenu je demokratski dio Crne Gore sabrao snage i dobio većinsku podršku građana. Ta podrška je, od tada,

dalje ojačala. Okvir stvoren na talasima politike iz 1992. godine je, od tada, u velikoj mjeri kompromitiran. Čak je i njegova briselska verzija doživjela fijasko, jer su svi priznali da je ta zajednica potpuno nefunkcionalna. Konačno su svi prihvatili neminovnost referenduma i on će biti održan uz suradnju svih, na fer, transparentan način, uz rekordan broj promatrača, domaćih i stranih. Na taj način će se, po prvi put, građani slobodno izjasniti o svojoj državi, kakvu žele – nezavisnu ili zavisnu.

2 Odluka o nezavisnosti Crne Gore označit će, nadam se, početak orgnizirane akcije na izgradnji institucija, donošenju novog Ustava, realizaciji prioriteta koji su dogovarani, uz znatno snažniju podršku međunarodnih čimbenika, povezanost sa susjedima i drugim značajnim zemljama i međunarodnim organizacijama.

Proces izgradnje države, dobre vlasti, demokratskih institucija, razvitka ljudskih prava, tražice vremena, kao i organizacionih i svih drugih preduslova. Ali će se ostvarivati u znatno povoljnijem unutarnjem i međunarodnom ambijentu. Unutar Crne Gore će otpočeti proces prevazilaženja podjela nametnutih ranijom politikom Srbije, te okretanje svih značajnih političkih i društvenih čimbenika razvitku Crne Gore. Izvan Crne Gore, susjedi će brzo prihvatiti tu novu realnost i ispruženu ruku Crne Gore da dogovaramo načela i okvire mnogo boljih odnosa, zasnovanih na punom međusobnom razumijevanju, povjerenju i suradnji koja je od obostranog i općeg interesa.

S izvanrednim geografskim položajem, izuzetnom prirodnom raznovrsnošću i atraktivnošću, s bogatim kulturnim nasleđem i stvaralaštvom, bogatstvom multi-kulture, više-nacionalnog i viševjerskog kolorita, relativno malom naseljenošću i stvorenom privrednom osnovom, Crna Gora ima dobre uvjete za znatno brži razvitak narednih godi-

na. Prioriteti će biti primjenjeni takvim njenim uvjetima, pri čemu će se poći od cilja - postupnog ostvarenja ideala ekološke države koja se razvija sukladno načelima održivosti. Ona će, brže i dosljednije nego do sada, valorizirati turističke atrakcije, ali na održiv način, napuštajući, postepeno, koncept masovnog turizma, okrećući se više bogatstvu ponude, atraktivnosti kontinentalnog dijela s biološkim diverzitetom, promičući kulturni, ruralni, kongresni, eko i istraživački turizam. Podstićaće proizvodnju zdrave hrane, te razvitak ribarstva i sve oblasti pomorskog gospodarstva, uključujući i promet, gdje je Crna Gora, u ratovima i izolaciji 90-tih godina, ostala bez brodova iako je imala vrlo uspješne kompanije i veliki broj brodova. Podržavaće razvitak malih i srednjih poduzeća, te programe kojima će do izražaja dolaziti znanje i finalna prerada resursa, a ne razvitak Crne Gore kao sirovinске baze.

U takvoj viziji, Crna Gora će nastojati da bolje valorizira ono što je priznato kao svjetsko prirodno i kulturno nasljeđe, uključujući Kotor i Boku kotorsku. U tom cilju će se ostvariti suradnja s brojnim međunarodnim organizacijama, UNESCO-m, ali i drugima koje su posvećene kvalitetnijoj mediteranskoj suradnji, jer ta dimenzija Crne Gore predstavlja i njezinu veliku šansu.

Slazem se s ocjenom iz pitanja. Srećom, uprkos tragičnim ratovima na prostora, u Crnoj Gori je očuvan njen multietnički i viševjerski karakter i ona u tome uživa respekt većine svojih nacionalnih i vjerskih zajednica. To je njena velika osobina, kapital i ulog za njen budući razvitak, za odnose u regionu i za djelovanje u međunarodnim odnosima. Crna Gora je, u tom pogledu, ostala vjerna tradiciji dobrih odnosa među narodima i zajednicama koji pripadaju različitim kulturama. Ali ima potrebe i prostora da se ide dalje i ići će se dalje u razvitku standarda i, još više, u unapređivanju prakse. Pošto će i Ustav nezavisne države biti predmet razmatranja, onda će se usuglasiti Ustavni i zakonski okvir za takvo normativno definiranje položaja nacionalnih zajednica koje će biti, ne samo u punom skladu s europskim standardima, već će, nadam se, težiti da Crnu Goru postavi na sam vrh dobrih standarda i još više, dobre prakse. To ne znaci da je takav njen kolorit i opcija najbolje zaštite, afirmacije višenacionalnosti, višekulturalnosti, prepreka definiranja i jačanja Crne Gore kao građanske države. Ideal ravnopravnosti građana ostvaruje se kroz zaštitu i jačanje položaja svih njenih kultura. Zajednice doprinose da se ostvari ravnopravan položaj i onih kultura koje bi se, zbog bilo kojeg raz-

loga, mogle osjećati ugroženim, nejednakim u pravima i mogućnostima razvitka.

DR. IVAN ILIĆ:
Očekujemo da će Crna Gora primjenjivati europske standarde

Značajna je razlika između te dvije godine. Iako se na vlasti nalazi ista politička garnitura, u međuvremenu se desio značajan političko-evolucion, rekao bih i civilizacijski razvitak. Zvanična crnogorska politika je sada orijentirana prema stvaranju samostalne Crne Gore i kao takve integrirane u veliku obitelj Europske zajednice. Politika dobrih međususedskih odnosa, bez spornih pitanja i gospodarski razvitak na bazi prirodnih resursa su isto značajne odrednice. Ubi jedjen sam da će Hrvati u Crnoj Gori zdušno podržati ovakvu Crnu Goru.

Značajno je da je u Crnoj Gori u proteklih 15-tak godina sačuvan građanski mir i međunacionalni i međukon-

fesionalni sklad svih naroda koji u njoj žive. To je bogatstvo koje po svaku cijenu treba očuvati i dalje razvijati. Kada se jednom riješi državni status, na dnevni red treba da dodu „životna“ pitanja, prije svih ona vezana za poboljšanje životnog standarda građana.

Turizam je proglašen za stratešku gospodarsku granu i u tome vidim šansu za gospodarski oporavak, što za pomorstvo nisam siguran. Svi se sa sjetom prisjećamo Jugooceanije koja je bila motor privrednog razvitka Kotora, Boke i cijele Crne Gore. Kotor je puno izgubio gašenjem pomorske privrede i sada njegov razvitak treba bazirati u sklopu turističke privrede, razvitkom nautičkog turizma, poboljšanjem smještajnih kapaciteta, valorizacijom kulturno-povijesnih spomenika, prije svega Starog grada. Isto tako treba razvijati školstvo i uslužne djelatnosti.

Očekujemo da će nezavisna Crna Gora nastaviti s usvajanjem standarda i zakona koji su u skladu s postojećim u Europskoj zajednici i primjeni istih. Uskoro očekujemo donošenje Zakona o pravima nacionalnih i etičkih manjina. To je za nas jako bitan zakon koji će regulirati prava i obveze naše nacionalne manjine, omogućiti će naše učešće u republičkoj skupštini, lokalnoj samoupravi, regulirat će naša prava u školstvu, medijima i sl.

Tripo Schubert

Dragi čitatelji, od sada nas možete naći na novinskim prodajnim mjestima u Crnoj Gori

GRAD	PRODAJNO MJESTO
Podgorica	I. Vujoševića – kuća • Momišići • PC Kruševac – Svijet • Centar – maloprodaja • Njegoševa – Globus – maloprodaja
Bar	Trafika SDK • Kostraca
Ulcinj	Bulevar – maloprodaja
Budva	Prolaz – maloprodaja • Spas-maloprodaja
Kotor	Pantomarket • Riva kod kamenog kioska – ulaz u Stari grad • Sandrela – Dobrota vl. Rašković • Kiki – kiosk ispred Opšte bolnice • ispred katedrale sv. Tripun
Tivat	Anja • Pantomarket • Sturi • Dragana • Maprenat
Cetinje	Pazar – maloprodaja
Herceg-Novi	Tažeks – Bijela • Mješovito 33 • Grbo MNM • Knežević Company • Pantomarket – Centar

Na XVIII. sjednici Hrvatskog sabora raspravljano o
Europskoj konvenciji o državljanstvu

Zakon o državljanstvu ne treba mijenjati

Hrvatski sabor

■ „Teže do državljanstva“; „Hercegovci teže do RH putovnice“; „Etničkim Hrvatima stroži uvjeti za državljanstvo“; „Hrvati iz BiH teže do hrvatskog državljanstva“; „Zakon o državljanstvu mijenja se i zbog navale Srba, Bosanaca i Makedonaca“ – tim i sličnim naslovima najavili su novinari raspravu o Europskoj konvenciji o državljanstvu na XVIII. sjednici Hrvatskog sabora ■

Novinari su svoje tvrdnje temeljili na izjavama MUP-a. Neki su prenosili navodne izjave **Žarka Katića**, pomoćnika ministra za upravne i inspeksijske poslove. **Zlatko Mehun**, glasnogovornik MUP-a, nije se oglasio niti je itko demantirao najave novinara.

Budući da je odbor za zakonodavstvo, kojemu predsjedava **Florijan Boras** (HDZ), donio zaključak da se Konvencija uputi na drugo čitanje, novinari su u neuobičajno velikom broju došli na sjednicu Odbora za useljeništvu kojemu predsjedava **Zdenka Babić-Petričević** (HDZ). Članovi Odbora za useljeništvu su tijekom rasprave predlagali da Konvencija ide na drugo čitanje i to ne zbog uvjerenja da iz Konvencije slijedi nužna izmjena Zakona o državljanstvu, nego zbog najava iz MUP-a da će se na

Njihove bojazni dodatno je potkrijepilo smušeno obrazloženje Konvencije koje je iznio predstavnik MUP-a. U drugome MUP-ovu prijedlogu zakona – Strategije migracijske politike za 2006/2007. – najavljene su izmjene Zakona o hrvatskom državljanstvu jer to navodno slijedi iz Konvencije i jer takve izmjene traži, ni više ni manje, nego Vijeće Europe.

Zanimljivo je da se nitko ne poziva na Europsku komisiju jer je zapravo zadaća Komisije, a ne Vijeća izrada prijedloga zakona.

Kako eurokrati nisu guslari, očekivali bismo da MUP donese te navodne primjedbe napisane i potpisane. Stoga je razumljiva zbunjenost zastupnika pa i samog ministra policije **Kirina**. Uvjeran da je glavna i prva zadaća MUP-a sigurnost građana i borba protiv kriminala, ministar Ki-

MUP-a prebacila izdavanje radnih i poslovnih viza i migracijsku politiku. Takve poslove nigdje u demokratskom

posebno u dijelu koji se odnosi na stjecanje hrvatskog državljanstva pripadnika hrvatskog naroda.“ Ni naknadne radio-

ŠTO BABIĆ-PETRIČEVIĆ I PUHOVSKI NE VIDE

I Zdenka Babić-Petričević i Žarko Puhovski zbunjeni MUP-ovim najavama nisu vidjeli da Konvencija nije u koliziji sa Zakonom o hrvatskom državljanstvu. Nije problem u Zakonu o hrvatskom državljanstvu, nego u arbitrarnoj primjeni toga zakona, u pravilnicima i naputcima koji nisu nigdje objavljeni, a kojima se onemogućuje primjena Zakona. Zbog nezakonite primjene Zakona o hrvatskom državljanstvu pripadnici hrvatskog naroda čekaju na državljanstvo po godinu i više dana a mnogima su zahtjevi odbijeni, arbitražno tumačeći zakon, službenici mnogim pripadnicima hrvatskog naroda odbijaju zahtjev jer se prije nisu izjašnjavali Hrvatima u radnim knjižicama, indexima, rodnome listu... Uzalud dokazuju da te rubrike nije bilo u navedenim javnim ispravama. Uostalom, brojne intervencije pojedinih zastupnika, ai same Zdenke Babić-Petričević, pokazuju da diskriminacije ima i prema pripadnicima hrvatskog naroda i prema strancima koji u Hrvatskoj prebivaju već 15–20 godina.

Sa zasjedanja Hrvatskog sabora

temelju Konvencije morati izmijeniti Zakon o hrvatskom državljanstvu štetu pripadnika hrvatskoga naroda koji živi izvan granica RH.

rin nije bio svjestan da je bivša vlast novoj vladi podmentula kukavičje jaje kad je donijela Zakon o strancima te tim zakonom u nadležnost

svijetu ne radi ministarstvo nadležno za unutarnje poslove.

Zbunjenost je dodatno pojačalo izvješće Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost kojemu predsjedava **Ivan Jarnjak** (HDZ), bivši ministar MUP-a. Taj je odbor većinom glasova donio zaključak da se prihvaća Prijedlog zakona o potvrđivanju Europske konvencije o državljanstvu iako je Odbor za zakonodavstvo kojemu predsjedava **Florijan Boras** (HDZ) odlučio: „Imajući u vidu odredbu čl. 26. točke 1. Europske konvencije o državljanstvu nužno je dodatno obrazložiti navode iz Ocjene stanja i ciljeva koje se donošenjem zakona žele postići,

emisije u kojima su se javili Zdenka Babić-Petričević i **Žarko Puhovski** (HHO), nisu unijele više svijetla za razumijevanje Konvencije nego su samo podvukle uvjerenje Zdenke Babić – Petričević i Žarka Puhovskog. Ona je s pravom branila pravo RH da odlučuje tko su njezini državljani, a to pravo izričito određuje i Konvencija, a Žarko Puhovski je protiv diskriminacije zbog etničke, rasne, vjerske i neke druge pripadnosti za što se svojim odredbama zalaže i Konvencija i Zakon o hrvatskom državljanstvu.

R. J., majka dragovoljca Domovinskog rata, rodom iz Hrtkovaca, koja je iz Banja

Luke potjerana u Hrvatsku, već 13 godina uzaludno podnosi zahtjeve za hrvatsko državljanstvo. Još joj nije odobren ni stalni boravak. A sin joj je još uvijek pripadnik 2. brigade. Tešku nepravdu trpe i bjegunci iz JNA koji su pobjegli u napadnutu Hrvatsku. Srbija je odbila dati otpust iz državljanstva Srbije i Crne Gore. MUP RH im daje jamčenje da će dobiti hrvatsko državljanstvo kad dobiu otpust iz stranog državljanstva. Na taj način MUP omogućava stjecanje hrvatskog državljanstva onima koji su ostali u JNA a kažnjava one koji nisu htjeli sudjelovati u agresiji na Hrvatsku!

Usvajanjem konvencije Hrvatska ne bi morala mijenjati svoj Zakon o državljanstvu,

guliranje statusnih pitanja stranaca koji već niz godina žive i pošteno rade u RH. Bilo bi moguće ispraviti brojne nepravde, a to je u interesu

pravdanog mučnoga procesa stjecanja državljanstva. U nekim državama koje uspješno integriraju strance, gradonačelnici priređuju svečano

bor za zakonodavstvo i Odbor za useljeništvo za to da se o Europskoj konvenciji o državljanstvu raspravlja u dva čitanja. Dužnost Vlade i Sa-

EU LEGISLATIVA I DRŽAVLJANSTVO

Zakoni članica EU o državljanstvu također određuju državljanstvo na temelju rođenja (ius soli), podrijetla, (ius sanguinis), i prirođenja. I njemački zakon razlikuje pripadnika njemačkog naroda od stranaca, a ius soli protežu čak i na područja Njemačkoga Carstva u granicama koja su vrijedila 31. prosinca 1937. To vrijedi i za supružnika pripadnika njemačkog naroda i za njegove potomke. (Koliko bi se galame diglo kad bi Hrvatska ius soli protegnula na Hrvate Zemuna, Boke, Bosne...!?).

Državljanstvo na temelju podrijetla (ius sanguinis) daje Italija, Grčka, Turska, a u najnovije vrijeme čitamo kako građani Makedonije traže i na temelju podrijetla dobivaju bugarsko državljanstvo. Očito ono što se nama želi zapriječiti, u ime nekakve europske legislative, Vijeća Europe, pristupa EU itd., ne brani se članicama EU ni zemljama koje bi prije Hrvatske trebale postati nove članice te Unije.

RH jer bi stranci, koji bi osjetili hrvatsku državu, kao pravnu državu, Hrvatsku prihvatili kao svoju novu domo-

uručenje domovnica!

Svi oni koji misle da će biti manje diskriminacije ako se oteža primanje Hrvata u hrvatsko državljanstvo, ljuto se varaju, kao što su se isti prevarili kad su, u ime nediskriminacije, zatražili i od Ustavnoga suda dobili odluku prema kojoj svi, i Hrvati i ne-Hrvati, imaju platiti stucjenu za primitak u hrvatsko državljanstvo.

Do te odluke Hrvati su plaćali 70 kuna, a stranci 1500. Nakon odluke Ustavnoga suda strancima upravna pristojba nije smanjena, ali je Hrvatima povećana na 1500 kuna.

Pretpostavljam da je namjera podnositelja ustavne tužbe bila smanjiti upravnu pristojbu za strance, ali je eto nediskriminacija Hrvatima nametnula dodatni teret, a strancima nije ništa olakšano!

Stvarno opravdanje razlike u upravnoj pristojbi za pripadnike hrvatskoga naroda bila je jednostavnija obrada njihovih zahtjeva kojima su bili priloženi svi dokumenti na hrvatskom jeziku i čija je provjera lakša.

Zbog svega navedenog posve je razumljivo što su Od-

bora je ne samo predlagati i usvajati zakone, nego i upoznati hrvatsku javnost o ciljevima donošenja pojedinih zakona i posljedica koje će proizići iz donesenih zakona. U časopisu Fokus se još 30. prosinca 2005. godine pisalo i o Europskoj konvenciji o državljanstvu i o Strategiji migracijske politike za 2006/2007. godine. Napisali smo da Zakon o hrvatskom državljanstvu ne treba mijenjati i da Zakon o hrvatskom državljanstvu nije u sukubu s navedenom Konvencijom. Napisali smo da što prije treba mijenjati Zakon o strancima i da prijedlog Strategije nije prihvatljiv. Članak iz Fokus-a prenio je i bilten MVP-a i Europske integracija, ali očito je kako nije dopro ni do predlagatelja Zakona o potvrđivanju Konvencije ni do predlaganja Strategije.

Kako bi se rastjerala magla kojom je omotana Konvencija i natjeralo odgovorne na donošenje programa koji bi se s pravom mogao nazvati Strategijom imigracijske, useljeničke politike RH za 2006/2007. godinu, o Konvenciji treba provesti raspravu u dva čitanja, a posao izrade Strategije prebaciti u nadležnost ministarstava i institucija nadležnih za rad, gospodarstvo i demografiku politiku.

Branko Barbić

Hrvatski sabor
Odbor za useljeništvo

nego ga doista primjenivati, čime bi se olakšalo primanje pripadnika hrvatskog naroda u hrvatsko državljanstvo, ali bi se omogućilo i lakše re-

vinu. Ovako kako je sada izmučeni dugotrajnim zlostavljanjem i pripadnici hrvatskog naroda i stranci zamrže Hrvatsku zbog neo-

Osvrt predstavnika nevladinog sektora Aleksandra Saše Zekovića kao člana Komisije za izradu Zakona o pravima manjinskih naroda

Manjinski narodi i referendum

■ *Iznimno je važno omogućiti službenu uporabu jezika manjinskog naroda u općinama u kojima oni čine najmanje pet posto ukupne strukture lokalnog stanovništva. Ne treba odustati od ranije dogovorenog rješenja da se u općinskim parlamentima u kojima nema pripadnika manjine koja u lokalnom stanovništvu sudjeluje s manje od 5 posto, broj odbornika poveća se za jednog predstavnika manjine* ■

Rješavanje prava pripadnika manjinskih naroda, poput procesa europskih integracija, treba biti crnogorski nacionalni prioritet uz osigurani konsenzus svih subjekata društva.

Konačno usvajanje Zakona o pravima i slobodama manjinskih naroda, posljednjih dana, prema ocjenama mno-

đenom i više puta deklariranom razvojnem konceptu Crne Gore.

Komisija za izradu Zakona o pravima manjinskih naroda (koju je sredinom 2003. godine formiralo Ministarstvo za zaštitu prava nacionalnih i etničkih grupa kao ekspertno tijelo), došla je do vrlo kvalitetnog proizvoda koji je do-

učiniti pravičnijim i djelotvornijim. Vlada u finalizaciji Zakona ne smije odustati od kvalitetnih rješenja i osiguranja javne rasprave, koja će sigurno pridonijeti unapređenju sadržaja. Primjena Zakona mogla bi naići na otpor, pa je i u tom pogledu nužno angažiranje civilnog društva, posebno medija i nevladinih

Rješenja kojima se trenutno špekulira u javnosti, ne posvećuju dovoljno funkcionalnu pozornost mjerama afirmativne akcije, posebno prema manjinama koje dulje vremensko razdoblje žive u nepovoljnom položaju u odnosu na ostale.

Mislim kako treba izbjeći opasnu mogućnost po kojoj

gih, postalo je predmet stranačke trgovine i uz potpuno zanemarivanje činjenica što Crna Gora pune tri godine kreira kvalitetnih rješenja, koja moraju postojati bez obzira na konačan državno-pravni status. Iako je za sve građane Crne Gore kvalitetnije živjeti u samostalnoj i nezavisnoj državi, crnogorske manjine zaslužuju kvalitetan i djelotvoran zakon, bez obzira hoće li Crna Gora obnoviti svoju državnost ili će ojačati državnu uniju sa Srbijom.

Dogovori i konstituiranje rješenja oko standarda manjinske zaštite odvijaju se izvan očiju javnosti, mimo institucionalnih i definiranih okvira i možda protivno utvr-

bio i pozitivnu ekspertizu Venećanske komisije Vijeća Europe. Na prosinačkom susretu članova Komisije, predstavnika političke elite i uglednog američkog PER-a u Pržnom, postignuti su kvalitetni dogovori i suglasnost o pristupu usvajanju Zakona. U međuvremenu se odustalo od mnogih kvalitetnih rješenja. Ostaje bojazan da Zakon neće pružiti jednake šanse svim manjinskim narodima. Ostaje dilema što zakonom dobivaju takozvane male manjine, Hrvati i posebno Romi. Zanimljivo je čuti političku elitu koja su konkretna i djelotvorna rješenja pripremili za njih.

Već sada se neminovno neke odredbe zakona moraju

organizacija, u promidžbi novih standarda.

Iznimno je važno omogućiti službenu uporabu jezika manjinskog naroda u općinama u kojima oni čine najmanje pet posto ukupne strukture lokalnog stanovništva. Ne treba odustati od ranije dogovorenog rješenja da se u općinskim parlamentima u kojima nema pripadnika manjine koja u lokalnom stanovništvu sudjeluje s manje od 5 posto, broj odbornika poveća za jednog predstavnika manjine. Ova odredba, razrađena kroz općinske statute, potaknuti će udio onih skupina u javnim službama koje se u pojedinim općinama prepoznaju kao brojno male manjine.

bi Vijeća odnosno Savjeti nacionalnih manjina postali, po svojoj strukturi, replika najbrojnih političkih stranaka, već istinsko reprezentativno tijelo konkretne manjine koje, između ostalog, daje prijedloge, mišljenja i suglasnost kojima se uređuju područja od životnog interesa za manjine. Ovo je važno iz razloga što neke manjine nisu dovoljno ili nisu uopće, poput Roma, politički organizirane. Ostaje dilema hoće li oni biti u prilici uopće konstituirati svoje Vijeće. Tom je procesu potrebno omogućiti djelotvorno i ravnopravno sudjelovanje predstavnika manjinskih NVO, kao i nezavisnih pojedinaca.

Aleksandar Saša Zeković

IN MEMORIAM: Don Branko Sbutega (1952.–2006.)

Za sve je tražio mjesto pod suncem

■ Na dan Blažene Ozane, 27.4.2006. godine, prestalo je da kuca srce Don Branka Sbutega. S kotorskih pločnika u vječnost se preselio don Branko, svećenik, teolog, filozof, žurnalista, publicista, enciklopedist, poliglota ■

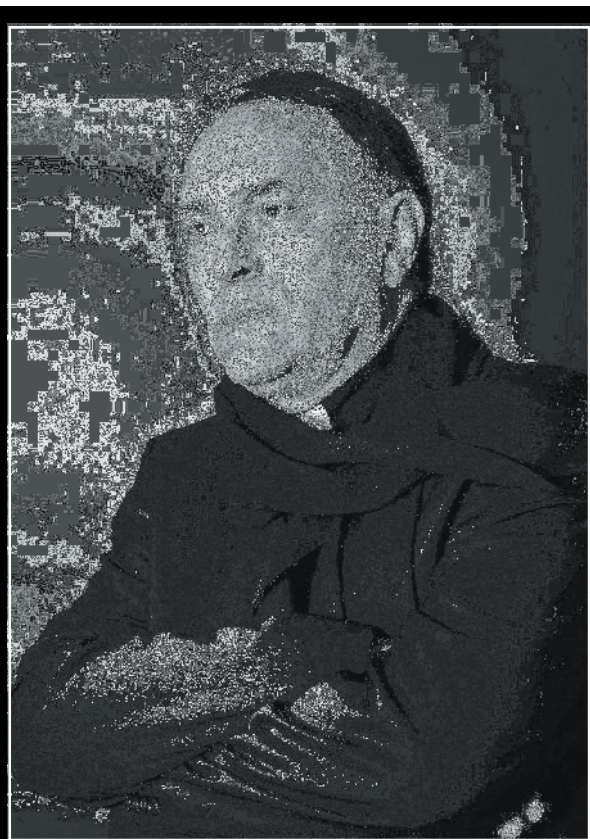
Nemoguće je na jednom novinskom listu prikazati don **Branka Sbutegu** iz bilo kakvog kuta, a ne napraviti nepravdu uskraćivanjem podataka. Ovih dana u medijima ćete sigurno dosta toga saznati o ovom jedinstvenom čovjeku. Ja ću sebi dati za pravo da bivstvovanje don Branka prikažem u dijelu njegovog svjetovnog djelovanja i u tome što je značio Hrvatima u Crnoj Gori.

U kratkom, ali za svećenika neobično bogatom i sadržajnom životu, on se uspio prema subjektima profilirati kao obvezni učesnik i gotovo ponekad karizmatička osoba, do čijeg je stava i riječi svima bilo stalo, puku, vlasti, crkvi. Netko će nedavno reći da su ga temeljno formirale tri stvari: intelekt, naobrazba i hrabrost. I zaista, sâm sam bio toga svjedok. Kao intelektualac „par exelance“ bio je nadmašan sugovornik i autoritet u mnogim temama duhovnog i svjetovnog života. Neobično razvijen intelekt, izbrušen vrhunskom naobrazbom, usmjerio je prije svega na izučavanje ljudi koji su mu bili najbolji objekat čuđenja u svim njihovim različitostima. Hrabrost je ilustrativno pokazao na našim prostorima kad je već u početku rata osudio agresiju na Hrvatsku i radi toga za nekoliko godina morao napustiti Boku. Hrabrost je bila i oduprijeti se mišljenju i stavu većine i vlasti i zaštititi pravo pojedinca na mišljenje i privatnost. Često je u sučeljavanju iskrla njegova intelektualna superiornost i lucidnost, što bi kod protivnika izazvalo osjećaj inferiornosti i bijesa. Uzdaajući se u sebe i svoju savjest, često bi izazvao otpor i kod najbli-

žih suradnika, prijatelja, a tek kod protivnika. Lucidnost i intelektualna narcisoidnost bi često razoružala. Neprocjenjiva je njegova uloga u očuvanju naše kulturne baštine po kojoj smo prepoznatljiviji. Dovoljno je samo spomenuti grandiozni projekat obnove katedrale Sv. Tripuna u Kotoru.

Njegov odlazak Hrvati u Crnoj Gori će i te kako osjetiti. Možda sada nismo svjesni u kojoj mjeri. Don Branko je bio jedan od stožera naše prisutnosti, čovjek čije se mišljenje i te kako uvažavalo u puku, vlasti u Crnoj Gori i Hrvatskoj. Bio je nezaobilazan i ponekad inicijator za obnavljanje nacionalne svijesti. U trenucima nesigurnosti i straha u vremenu nestabilne politike, kad se budio osjećaj nacionalne pripadnosti hrvatskom biću, bilo je važno i sigurno imati njegovu podršku. Tako je to bilo kad se stvaralo Hrvatsko kulturno društvo „Napredak“, pa Hrvatsko građansko društvo Crne Gore... Pomoć koju je ukazao pojedincima u savjetima, školovanju, liječenju, humanitarnoj pomoći i sl. je isto ogromna. U svo to vrijeme bio je, i to je stalno potencirao, protiv podijeljenosti i mržnje. I za sve je, bez obzira na naciju i vjeru tražio mjesto pod suncem. To je i moto našeg svakolikog djelovanja. Teško da ćemo u skoro vrijeme imati među nama autoritet kakav je bio Don Branko Sbutega.

Svojim bićem i djelovanjem davno je prevazišao granice kotorskih zidina i strmih bokejskih litica i porukama ljubavi izvornog kršćanstva stekao brojna poznanstva i utjecaj u Europi, a u isto vrijeme afirmirao svoj narod.

Don Branko Sbutega rođen je 8. aprila 1952. u Kotoru, gdje je završio gimnaziju. Studirao je medicinu i teologiju u Zagrebu, Beču i Rimu.

Za svećenika je zaređen 15. jula 1979. u crkvi Gospe od Škrpjela u Boki Kotorskoj.

Don Branko Sbutega od tada je bio pomoćni župnik u Dobroti, a 1982. je u tom mjestu postao župnik župe sv. Eustahija.

On je 1991. godine od Hrvatske biskupske konferencije dobio zaduženje da u Padovi otvori Centar za pomoć izbjeglicama.

U svoju župu vratio se 1996. godine, a tri godine kasnije osnovao je Caritas Kotske biskupije.

Umro je nakon teške bolesti u 54. godini života, 27. aprila 2006., i sahranjen na groblju pred župnom crkvom sv. Eustahija.

Don Branko Sbutega bio je autor brojnih članaka u časopisima i novinama, koautor knjige „Stara književnost Boke“, a nedavno mu je objavljena i knjiga „Kurosavin nemir svijeta“.

I na kraju, nadam se da se duša Don Branka preselila u neki drugi život, u kojem su mu najljepše stvari iz ovo-

ga, samo blijeda sjenka onoga što ga tamo čeka.

Dr Ivan Ilić
Predsjednik HGDCG

Posljednji ispraćaj don Branka

Lijes s posmrtnim ostacima don Branka

Don Branko Sbutega sahranjen je 29. travnja na groblju pred župnom crkvom sv. Eustahija u Dobroti.

Do sahrane tijelo pokojnog don Branka bilo je izloženo u katedralnoj crkvi sv. Tripuna u Kotoru, gdje su mu tijekom protekla tri dana njegovi prijatelji, brojni građani i visoki državni zvaničnici odavali posljednju počast. Među njima bili su i predsjednik RCG Filip Vujanović i Državne zajednice SiCG Svetozar Marović.

Prije ispraćaja održana je sveta misa koju je služio kotorski biskup mons. Ilija Janjić sa svećentvom, u nazočnosti predsjednika Vlade RCG gosp. Mila Đukanovića sa suprugom Lidijom i ministara Miodraga Pavličića, Jusufa Kalamperovića i Bora Vučinića. Nazočni su bili i gradonačelnici Podgorice Miomir Mugoša, Herceg-Novog Dejan Mandić, Tivta Miodrag Kankaraš, domaćina Kotora Marija Čatović, te sadašnji i bivši konzuli Republike Hrvatske u Crnoj Gori Ivan Škarić i Petar Poljanić. Svetoj misi pribivao je i mitropolit Crnogorske pravoslavne crkve gospodin Mihailo sa svećentvom, te višečlani sastav Islamske vjerske zajednice.

Na komemorativnoj sjednici koja je u prijednevrim satima na dan sahrane održana u crkvi sv. Duha, sjećanja na don Branka evocirali su dr. Miloš Milošević, dr. Miodrag Perović i redatelj Branislav Mićunović, a pijanist Ratimir Martinović po posljednjoj don Brankovoj želji odsvirao Chopina.

Sveta misa za pokojnog don Branka u katedrali sv. Tripuna

*Neke karakteristike pučanstva Boke kotorske prema rezultatima
popisa 1857. i 2003.*

Demografska prošlost i sadašnjost

■ Boka je u posljednjih 146 godina doživjela mnoge promjene. Te promjene su za posljedicu, uz ostalo, imale i dinamično demografsko kretanje, po osnovi iseljavanja i useljavanja. Devedesetih godina prošlog stoljeća Boka je naseljena značajnim brojem stanovnika iz bivših republika nekadašnje SFRJ. Unutar Republike Crne Gore također je došlo do preseljavanja znatnog broja stanovnika sa sjevera na primorje. Tako je Boka od 1946–1991. dobila nova 27.934 stanovnika ili gotovo koliko je imala ukupno stanovnika 136 godina ranije. Sve navedene promjene imale su posljedicu i na promjenu nacionalne i vjerske strukture puka Boke ■

U proteklih 146 godina, Boka kotorska je doživjela krupne promjene u pogledu kvantitativnih i kvalitativnih karakteristika njezinog pučanstva. I njena administrativno-teritorijalna podjela izgledala je sasvim drukčije od današnje. Kotorski okrug je obuhvaćao sljedeće teritorijalne cjeline: Herceg-Novi, Risan, Kotor i Budvu, dok su status općina imali: Herceg-Novi, Kotor, Tivat, Donji i Gornji Stoliv, Donja i Gornja Lastva, Grbalj (Župa), Krtole, Luštica, Muo,

Podgorica, 2003.

Boka je 1857. imala 28.478 stanovnika koji su živjeli u 19.187 domaćinstava. Muškaraca je bilo 1,30 % više nego žena.

Na popisu je bilo 12,92% izočnih stanovnika. Jedan pomorac i ribar dolazio je na 11 stanovnika, 1 zaposleni na 181 stanovnika, 1 zdravstveni radnik na 1000 stanovnika.

Pučanstvo je popisivano prema vjerskoj pripadnosti. Katolika (većinom Hrvata) je bilo 9.154, ili 32,14 %, pravoslavni (većinom Crnogora-

Risan potkraj XIX. st.

Herceg-Novi potkraj XIX. st.

Dobrota i Ljuta, Prčanj i Glavati, Risan s 23 naselja, Perast s 14 naselja, od čega 8 na području Gornjeg Orahovca.

Analiza navedenih popisa puka odnosit će se na sadašnji teritorij Boke, koji, u administrativno-političkoj podjeli, čine općine Herceg-Novi, Tivat i Kotor.

Rezultati navedenih popisa objavljeni su u *Statistica generale della Dalmazia*, Divisione IV, Popolazione, Zara, 1862. i u *Popisu stanovništva, domaćinstava i stanova*, MONSTAT,

ca) 19.302 ili 67,78%, ostalih 22 ili 0,08%.

S izuzetkom Risna (8,90%), katolici su u većini naseljavali urbane centre u čitavoj Boki: Herceg-Novi 404 (68,13 %), Tivat 833 (97,31 %), Kotor 1004 (56,95 %) i Perast 583 (72,78 %).

U općini Herceg-Novi, u naseljima Kameno (450 stanovnika), Mojdež (413), Mokrine (700) i Žlijebi (176), pučani su bili isključivo pripadnici pravoslavne vjere.

Primorska mjesta duž her-

cegnovske rivijere bila su naseljena pučanstvom pretežno pravoslavne vjere.

Udio katoličkog puka na području općine Herceg Novi iznosio je 9,41 %.

Na poluotoku Luštica, u općini Luštica, puk pravoslavne vjere imao je 1.259 stanovnika ili 91,16 %, a katolika 122 ili 8,84 %. Katolici su naseljavali sljedeća mjesta: Krašići (92), Rose (15), Klinci (6) i Mrkovi (9).

U općini Krtole živjelo je 1228 pravoslavaca i 86 katoli-

ka. Katolici su naseljavali sljedeća naselja: Đuraševići (5), Bogišići (80) i Gošići (1).

Gornju Lastvu je naseljavalo 555 katolika, a Donju Lastvu 293 pučana, 274 katoličke i 19 pravoslavne vjere.

Slično Gornjoj Lastvi i Gornji Stoliv je naseljavao puk isključivo katoličke vjere (288), dok je u Donjem Stolivu bilo 319 katolika i 37 pravoslavni.

Špiljari, također gornje naselje u Kotorsko-risanskom zaljevu, naseljavali su pretežno

Perast potkraj XIX. st.

katolici, 102 od 104 pučana.

S druge strane, 8 naselja koja čine Gornji Orahovac, a koja su pripadala općini Perast, naseljavalo je isključivo stanovništvo pravoslavne vje-

katolika i 56 pravoslavanih.

Škaljari su imali 471 stanovnika, od kojih 6 pravoslavne vjere, Kavač 90 katolika i 95 pravoslavanih, Mrčevac 69 katolika i 19 pravoslavanih,

Prčanj potkraj XIX. st.

re (489). U šest priobalnih naselja ove općine živjelo je pučanstvo obje vjere, ali je katoličko bilo brojnije u naseljima: Đurići (195), Kostanjica (175) i Strp (77), dok je u Lipcima bilo 40 Katolika i 44 Pravoslavaca, a u Orahovcu 267 pravoslavaca i 2 katolika.

Prčanj i Glavati su imali više stanovnika (1.136) od

Bogdašići 283 katolika i 29 pravoslavanih, a Lepetane 392 katolika i 84 pravoslavanih.

Grbalj je imao 4.067 pučana, ali samo je 1 bio katoličke vjere, a ostali pravoslavne.

Eto, tako je izgledala statistička slika pučanstva Boke prema popisu 31. listopada 1857.

Prema popisu stanovništva

Dobrota potkraj XIX. st.

Dobrote i Ljute (1.024) i više pripadnika pravoslavaca (126) od Dobrote i Ljute (3).

Interesantna je pojava kako su naselja na sjeveroistočnoj obali poluotoka Vrmac, iako im zaleđe nije naseljavalo stanovništvo pretežno pravoslavne vjere, imala više pravoslavnog puka od naselja na suprotnoj obali Zaljeva čije je zaleđe naseljavao pravoslavni puk. Tako je Muo imao 406

iz 2003. statistička slika je znatno drukčija. Boka, prije svega, ima 2,64 puta više pučanstva nego 1857., odnosno prije 146 godina. Broj domaćinstava (23.517) je za 22 % veći. Prosječno domaćinstvo ima 2,96 članova što je za 28 % manje u odnosu na domaćinstvo iz 1857. Manje je i izočenih za vrijeme popisa (2,02 %) u odnosu na 1857. (12,92 %). Prema rezultatima popisa iz

2003. godine, u Boki je bilo 7 % više žena od muškaraca, dok je prema popisu iz 1857. muškaraca bilo 1,30 % više nego žena.

Drugačija je i političko-teritorijalna i administrativna organizacija. Boka je podijeljena na tri općine. Postala je i granična oblast prema državama Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini.

I pučanstvo se izjašnjavalo prema nacionalnoj i prema vjerskoj pripadnosti.

Najveći broj puka, 41,88 %

godina doživjela mnoge promjene. Te promjene su za posljedicu, uz ostalo, imale i dinamično demografsko kretanje, po osnovi iseljavanja i useljavanja. Devedesetih godina prošlog stoljeća Boka je naseljena značajnim brojem stanovnika iz bivših republika nekadašnje SFRJ. Unutar Republike Crne Gore također je došlo do preseljavanja znatnog broja stanovnika sa sjevera na primorje. Tako je Boka 1946–1991. dobila nova 27.934 stanovnika ili gotovo

Kotor potkraj XIX. st.

čine oni koji su se izjasnili kao Srbi, 34,68 % kao Crnogorci i 7,60 % kao Hrvati.

Kao pripadnici katoličke vjere izjasnilo se 7.378 pučana Boke ili 10,60%, a to je 1.776 manje u apsolutnom broju, ili u prosjeku za 12 pripadnika manje godišnje, u odnosu na

koliko je imala ukupno stanovnika 136 godina ranije. Sve navedene promjene imale su posljedicu i na promjenu nacionalne i vjerske strukture puka Boke.

Predstavljeni podaci ilustriraju demografske promjene kako bi se bolje cijenila i

Gradski sat Kotoru potkraj XIX. st.

stanje iz 1857.

Najviše katolika je zabilježeno u općini Tivat 3.106, Kotor 2.832 i Herceg-Novi 1.440.

Boka je u posljednjih 146

prošlost i sadašnjost. U tradiciji Boke oduvijek je bilo uvažavanje. Neka tako i ostane.

Milenko M. Pasinović

O hrvatskom jeziku kroz srpske naočale

■ *Mnogo toga što je u Greenbergovoj knjizi prešućeno ili krivo interpretirano upućuje na to da on svjesno laže i namjerno iskrivljuje činjenice, kako bi bezuspješno dokazao da je postojao jedinstveni srpsko-hrvatski jezik koji se „raspao“ devedesetih godina prošloga stoljeća te da je samostalni hrvatski jezik nastao tek nakon raspada Jugoslavije* ■

Petnaest je godina prošlo od raspada Jugoslavije, a na ovom trusnom političkom području, što ga neki imenuju Balkanom (sa svim konotacijama koje taj pojam u sebi nosi, iako zapravo nitko u potpunosti ne zna što bi zapravo trebao značiti) još se prave inventure, političke, kulturne, znanstvene i svake druge, a jedno od tih osjetljivih pitanja koje još uvijek zaokuplja pozornost prije svega znanstvene zajednice, a čini se da će još dugo tako biti, jest i pitanje jezika.

Naime, raspadom Jugoslavije i stvaranjem samostalnih država stekli su se uvjeti da Hrvati uz političku steknu i jezičnu samostalnost i da svoj jezik napokon nazovu svojim imenom i da ga vrate u onu maticu povijesnoga razvoja iz koje je, više silom nego mišlom, u zadnjih stotinu i pedeset godina bio sustavno istjerivan.

Hrvatski jezikoslovci napokon složni

Nekima, međutim, to kao da nije po volji, posebice kad je riječ o pojedincima u ino-

zemnim slavističkim krugovima, koji što zbog vlastitog znanstvenog komoditeta što zbog kojekakvih političkih razloga, a ponekad i iz neznanja, još uvijek ostaju privrženici „idiličnog“ srpsko-hrvatskog jezičnog zajedništva.

Jedan takav pokušaj da se s inozemnih vidikovaca razmotri jezična situacija na prostoru bivše države jest i knjiga američkog jezikoslovca Roberta D. Greenberga „Jezik i identitet na Balkanu – Raspad srpsko-hrvatskog“, koja je na engleskom objavljena

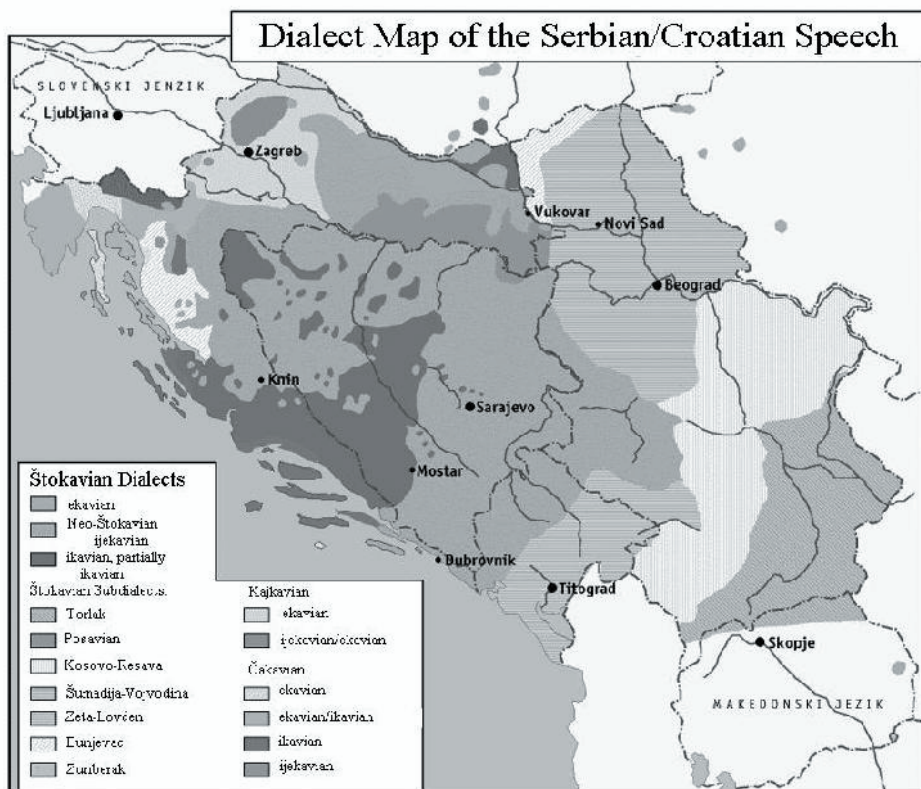

Robert Greenberg

2004. godine, a prošle je godine u hrvatskom prijevodu objavljena u Zagrebu u izdavačkoj kući Srednja Europa.

Knjiga je u hrvatskim jezikoslovnim krugovima naišla na vrlo kritičan prijem i rijetko su kada vodeći hrvatski jezikoslovci, koji se inače u malo čemu slažu, tako jednodušni u svojim ocjenama, kao što je slučaj s ovom knjigom, a to se najbolje moglo čuti i vidjeti na okruglom stolu što ga je o Greenbergovoj knjizi u četvrtak, 2. veljače, upriličio Odjel za jezikoslovlje Matice hrvatske u Zagrebu. Razloge koji su naveli Maticu hrvatsku da organizira jednu takvu raspravu objasnio je voditelj Matičina Odjela za jezikoslovlje Mirko Peti.

„Uza sve dužno poštovanje prema autoru i priznanje da se ovako monografski prihvatiti obrade za nas važne problematike, ne možemo ipak sve ono što se u ovoj knjizi nalazi uzeti kao „zdravo za gotovo“. Ima u njoj i korisnih podataka, točnih zapazanja, relevantnih usporedbi i znanstveno utemeljenih zaklju-

Greenbergova mapa dijalekata na teritoriju bivše SFRJ

čaka, a jednako tako ima i podataka koji su ili suvišni, ili netočni, ili pogrešno aspektirani, ili jednostavno nedostaju. Ima u njoj tvrdnji koje se malo, ili ni malo, tiču predmeta istraživanja, usporedbi koje nisu valjano znanstveno utemeljene – objašnjava Peti razloge zbog kojih smatra da ovu knjigu treba kritički „protresti“ na gotovo svim razinama, od metodološke do dokumentarne.

Akademik **Dalibor Brozović** tvrdi da Greenberg na mnogim mjestima u knjizi svjesno laže i namjerno iskrivljuje činjenice. Tako, primjerice, prešućuje da je Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika iz 1967. godine djelo ne samo zagrebačkog lingvističkog kruga nego i Matice hrvatske i Akademije i Društva književnika, jer da je to priznao, tada Deklaraciju ne bi tretirali kao beznačajan dokument šačice neozbiljnih lingvista, naglašava Brozović. Bečki i novosadski „dogovor“ bili su, prema Brozoviću, beznačajna epizoda i čin unitarističkog nasilja, a ne jedine osnovne točke u hrvatskoj standardizaciji.

O tome kako stranci vide našu jezičnu problematiku referirao je akademik **Stjepan Babić**. „Stranci često vide samo vanjska zbivanja i zato nije nikakvo čudo da misle, kad je riječ o hrvatskom i srpskom jeziku, kako je hrvatski jezik nastao tek raspadom Jugoslavije 1990. ili 1991. godine. No Greenberg je jedno vrijeme živio u Beogradu, pa je tamo prihvatio i gledišta srpskih lingvista. Uzeo je srpske naočale da promatra hrvatsku jezičnu problematiku“ – tvrdi Babić, koji prigovara Greenbergu i to da ništa ne piše o jezičnoj situaciji između 1945. i 1960. godine, kad je u Jugoslaviji vladala relativna jezična sloboda i barem deklarativno priznavana jezična ravnopravnost slovenskog, hrvatskog, srpskog i makedonskog jezika, o čemu svjedoči i to da su u Saveznoj skupštini postojale 4 skupine lektora koje su brinule o prevođenju svih službenih dokumenata na ta četiri jezika. No Greenberg o tome ništa

ne govori, jer bi u tom slučaju, prema Babićevu mišljenju, pala u vodu njegova teza o jedinstvenom srpsko-hrvatskom jeziku.

Josip Silić se bavio pitanjem: „jeli identitet činjenica jezika kao sustava ili činjenica jezika kao standarda“ Srž je problema u tome što Greenberg ne zna ili ne želi razlikovati jezik kao sustav od jezika kao standarda i u svezi s time entitet od identiteta. Objasnivši da je entitet ono što jest, a identitet osjećaj pripadnosti nećemo, Silić je

ustvrdio da jezikom kao sustavom vladaju lingvističke, a jezikom kao standardom sociolingvističke zakonitosti.

Ivo Žanić ironično primjećuje da je srpsko-hrvatski jezik doista postojao i da je bio nastao kao simbioza ukupne štokavske baštine, ali daje taj jezik umro u Ljubljani – 4. svibnja 1980. Temeljna je slabost Greenbergove knjige upravo u tome što slijedi pučku lingvistiku iz doba Jugoslavije u kojoj je glavni protagonist bio Tito, a svodila je na geslo: „Glavno da se razumemo!“

Saznajemo u međuvremenu da je Grinbergova knjiga, koja je inače postala i službena literatura na slavističkim katedrama u Europi i SAD, dobila i prestižnu nagradu kao najbolja knjiga iz slavenske lingvistike u 2005. godini, a koju dodjeljuje Američka udruga profesora slavenskih i istočnoeuropskih jezika.

O toj će knjizi biti svakako još riječi. Naravno bit će i onih koji će o njoj suditi sa svim drugačije.

„Školske novine“ br. 6
Zagreb, 14. veljače 2006.

Predstavljena Gramatika hrvatskoga jezika Josipa Silića i Ive Pranjkovića

GRAMATIKA KOJA ĆE „POMIRITI“ OBA PRAVOPISA

■ Gramatika je s jedne strane sinteza dosadašnje višegodišnje i dugogodišnje gramatikološke djelatnosti autora, dijelom već sažimane u njihovim srednjoškolskim udžbenicima, dok je s druge strane zanimljiv i vrijedan pokušaj nastojanja da se gramatičke strukture hrvatskoga jezika prikažu na drugačiji način i time prošire obzori hrvatske gramatikografije ■

U Hrvatskoj gdje se gramatike vrlo rijetko pišu i objavljuju, svaka je nova gramatika veliki događaj, pa je tako dočekana i velika Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta, autorskog dvojca **Josipa Silića** i **Ive Pranjkovića**, koja je predstavljena 31. siječnja u dupkom ispunjenoj velikoj dvorani Školske knjige u Zagrebu. Gramatika se pojavljuje punih dvadeset godina nakon velike priručne gramatike koja je izrađena u tadašnjem Zavodu za jezik, a objavljena kod istoga nakladnika Školske knjige. Napisali su je autori koji su se, kako je istaknula urednica **Anuška Nakić**, nametnuli svojim autoritetom što su ga stekli u hrvatskom jezikoslovlju i koji su najviše od svih imali pravo i obvezu da napišu novu gramatiku, koja je namijenjena svima i koja je, prema riječima **Ante Žužula**, predsjednika Uprave Školske knjige, mogla nastati tek u neovisnoj Hrvatskoj, kad je s političkom slobodom došla i sloboda jezika.

Prema riječima jednoga od recenzenata **Marka Samardžije**, ova će Gramatika mnogima biti trostruko iznenađenje, u prvom redu po onome čega u njoj nema, a očekuje se da bi u skladu s hrvatskom jezičnom tradicijom trebalo biti, a zatim i po onome čega u njoj ima, te na kraju, kao treće iznenađenje, i po načinu na koji je grada u gramatici obrađena. Tako u ovoj Gramatici nema nikakvih uvodnih razlaganja vanjske ili društvene povijesti hrvatskoga jezika, pa ni kraćih ili dužih pregleda povijesne gramatike ili pak pregleda pravopisne problematike, a nema ni opširnog obrazlaganja korpusa na temelju kojega je pisana. Također, za razliku od dosadašnjih gramatika, u ovoj Gramatici, posebno u poglavlju o morfologiji, nema brojnih u hrvatskomu standardnomu jeziku rijetkih upravo egzotičnih i raritetnih primjera imenica i glagola ispisivanih uglavnom iz djela usmene narodne i starije hrvatske književnosti koje prosječno obrazovan čitatelj ne može razumjeti bez rječnika, kao što je primjerice riječ *osle* ili prezent glagola *tkati*, koji bi trebao glasisi *-čem*, kao što piše u jednoj gramatici. Očito je naime nastojanje autora, misli Samardžija, da napišu gramatiku stvarnoga suvremenog hrvatskog standardnog jezika, a ne gramatiku nekog jezičnog korpusa iz prošlosti.

Uz predgovor i kazalo pojmova Gramatika ima tri dijela, relativno kratku fonologiju, zatim opširnu morfologiju te sintaksu kao središnji i najopširniji dio kojemu je dodano i poglavlje o funkcionalnim stilovima što je prema Samardžinoj ocjeni, i najveće iznenađenje i novina u odnosu na dosadašnje gramatike.

Gramatika je s jedne strane sinteza dosadašnje višegodišnje i dugogodišnje gramatikološke djelatnosti autora, dijelom već sažimane u njihovim srednjoškolskim udžbenicima, dok je s druge strane zanimljiv i vrijedan pokušaj nastojanja da se gramatičke strukture hrvatskoga jezika prikažu na drugačiji način i time prošire obzori hrvatske gramatikografije.

Druga recenzentica **Marija Znika** posebno se osvrnula na morfosintaktički dio, naglasivši kako će Pranjkovića i Silićeva Gramatika nizom normativnih napomena uz pojedina pravila, uputama kako što valja reći i koje sintaktičke konstrukcije i kad upotrijebiti te sličnima napomenama dobro poslužiti svima koji žele temeljito svladati sintaksu hrvatskog jezika.

Iako ne propisuje i ne obvezuje, ovu će Gramatiku, vjeruje jezikoslovkinja **Bernardina Petrović**, pomno iščitavati i iz nje spoznavati ne samo gimnazijalci i studenti, kojima je poglavito namijenjena, nego i svi oni kojima je stalo do hrvatskog jezika i hrvatske kulture te će biti pouzdano polazište u promišljanju hrvatskoga jezika i kao sustava i kao standarda.

Napomenuvši da je jedna od značajki ove knjige to da u njoj povijest jezika nije u sukobu sa sadašnjim stanjem jezika, i obratno, Josip Silić je naglasio da je gramatika ovdje prikazana kao model a ne kao realizacija modela, tj. da se išlo od jezika kao sustava do govora kao realizacije toga sustava, te je upozorio da Gramatika nije ni u kakvom sukobu sa Školskim pravopisom i da zapravo uvažava sve što tom pravopisu odgovara, posebice kad je riječ o dvojnostima pisanja ne ću i neću, pogreška/pogriješka itd. što je, kako tvrdi Silić, jezični a ne pravopisni problem te da njihova Gramatika ni u kojem slučaju nije ni protiv jednog ni protiv drugog pravopisnog rješenja.

Ivan Rodić

„Školske novine“ br. 5 od 7.2.2006.

Karanfilom začepljena usta

Pošto od samovolje poslodavca zavisi hoće li ostati na poslu i primiti platu nižu od muškog kolege, da prehrani neplanirano potomstvo, ženi u Crnoj Gori ostaje da se drži one stare – ćuti i trpi. I da se, dok žuri da svome „hranitelju“ ispegla košulju, pred kamerama osmijehne sa karanfilom u ruci

Šestog su marta tek rođenu djevojčicu rastrgli psi. Prije nego je istraga utvrdila ko je zašto u cetinjskom snijegu ostavio bebu, ginekolozi i neuropsihijatri su ustali, zahtijevajući da se kazni majka. Krivac je „pronađen“, iako statistika govori da je u najvećem broju slučajeva za čedomorstvo odgovorna patrijarhalna crnogorska porodica koja ne želi „sramotu“.

Za isti model porodice, u kom samo žena može da donese sramotu, založila se osmog marta gošća jutarnjeg programa RTCG, inače predsjednica NVO koja se bori za ženska prava. „Žena se muškarcu poznaje po obrazu, a muškarac ženi po košulji“, podsjetila je na staru crnogorsku, čestitavši valjda tako ženama Crne Gore – Dan žena.

Istog su osmog marta žene širom Crne Gore, ćutke, dobijale karanfile. A televizijske kamere bilježile njihove neuspjele pokušaje da naprave ravnotežu između buketa u jednoj i kesa sa salatama u drugoj ruci. „Zadovoljne smo“, prokomentarisala bi crveneći se priupitana.

Ima li razloga za slavlje: Klara Cetkin nije ni sanjala da Osmi mart može postati dan kada muškarci kupuju karanfile. Kada je 1910. predložila da jednom godišnje socijalistkinje svih zemalja organizuju svoj dan, imala je na umu borbu za njihov bolji položaj u društvu.

„Osmi mart bi trebao biti dan kada žene traže, kada se bore za svoja prava. Tako je u svijetu. Ovog Osmog marta žene u Amsterdamu, recimo, marširaju ulicama tražeći da se ukinu bordeli“, komentariše ovaj praznik u domaćoj praksi **Ljiljana Raičević**, upravnica Sigurne ženske kuće.

Žene u Crnoj Gori tog dana

marširaju ulicama pokušavajući da što prije stignu kući. Kad Podgoričanke na TV-u ugleda kako sa cvijećem prolaze kraj Vladinog billboarda – Rodna ravnopravnost, temeljna vrijednost Crne Gore – neznanac bi mogao pomisliti da je borba davno završena.

Ljiljana Raičević smatra da bi zahtjevi žena u Crnoj Gori

tek dan pošto su ih pretukli, otac, muž ili sin“.

Muške pare: Istoj onoj ženi od koje se očekuje da bude smjerna i uzorna majka, crnogorske institucije ne garantuju pravo na materinstvo. Naprotiv, upravo je materinstvo najčešći razlog diskriminacije na poslu. Prvo što će joj poslodavac reći je – bez djece i

Podaci Zavoda za zapošljavanje, osim što govore da žene čine 60 % nezaposlenih, kažu da od tog broja 40 % ne radi upravo zbog stečaja firme.

Razlika između 1911. kada su žene marširale ulicama evropskih zemalja i Crne Gore danas ipak postoji. One su tada pokušavale ozakoniti svoje pravo na rad. Žene u

VEZANE NJEŽNOŠĆU

U Kotoru su aktivistkinje „Anime“ drugačije obilježile Osmi mart. Umjesto u ruci, karanfil u zubima. Obmotane užetom i obučene u crno.

Ljupka Kovačević objašnjava simboliku: „Perfomansom smo htjele da skrenemo pažnju ženama na njihovu odgovornost za mir u Crnoj Gori i u svijetu. Činjenica je da žene nikada nisu bile one koje se pitaju o stanju rata i mira, a utisak je i da su se „izmakle“ iz političkog prostora važnih dešavanja za Crnu Goru.“

Prema njenom mišljenju, Osmi mart je, kao prvenstveno politički praznik, bio prilika da se žene iz političkih partija obrate ženama u Crnoj Gori, sa pozicije onih koj će dati aktivan doprinos miru i predstojećim političkim dešavanjima.

„Očekivale smo i od Kancelarije za ravnopravnost polova, da osim ukazivanja značaja stvaralaštva žena ukaže i na njihov značaj u politici, te da potencira odgovornost žena u politici za predstojeća dešavanja u Crnoj Gori. Važno je da žene odbiju svaku vrstu lojalnosti autoritetima i da na taj način doprinesu miru.“

danas mogli biti istikao oni iz 1911, sa prve „proslave“ Osmog marta. „Veliki broj žena radi u nehumanim uslovima – na crno, po dvanaest sati i sa jednim danom odmora u dvije sedmice. Od njih se traži da budu mlade, lijepe i da ne rađaju“, objašnjava. „Umjesto pobune, one primaju karanfile. I to možda

trudničkog, molim, podsećaju i sindikalni radnici. Najugroženije su samohrane majke. „Takve žene poslodavci najčešće odbijaju zbog velikih obaveza koje imaju prema djetu“, govori iz iskustva aktivistkinja SOS telefona, **Biljana Zeković**. „One su i prve na listi kad firma odlazi u stečaj“.

Crnoj Gori imaju zakone, ali nemaju institucije države koje im ta prava u praksi garantuju. Inspekcije, sudovi, policija, gledaju.

I kada uspije da se zaposli „za stalno“, ženska strana u Crnoj Gori ne zarađuje koliko i muška glava, i dad se desi da pokrivaju ista radna mje-

sta. To potvrđuju prvi put izdati rodni podaci od strane Zavoda za statistiku. Razlike se kreću i do 53,7 odsto! Tako su u prerađivačkoj industriji, recimo, žene plaćene u prosjeku 171 euro, a muškarci 319.

Velike su šanse da pokušaj žene da se oprobava u privatnom biznisu, bude zastavljen već na šalteru banke u kojoj će probati da podigne kredit. Misija je nemoguća jer žene u najvećem broju ne posjeduju imovinu kojom bi garantovale da će banci vratiti novac. Tek svaka trinaesta žena posjeduje automobil, obradivu zemlju oko sedam odsto, a poslovni prostor – jedan odsto. Onih koje posjeduju kuću ima osam odsto, a kamion ili ušteđevinu nema nijedna od 12 hiljada ispitanica u istraživanju koje je sprovela Kancelarija za ravnopravnost polova.

Ćuti i trpi: Pošto je i za obrazovane žene u Crnoj Gori nedostižna visina muške zarade, skoro da je suviše napominjati šta može da oče-

lučuje o tome hoće li postati majka koja čeka da suprug donese hljeb u kuću.

Istraživanje rađeno na Kliničkom centru Crne Gore ka-

nim" ženama. Među ispitanicama su i žene sa fakultetskim obrazovanjem. Tu je i dobar dio maloljetnica koje u školama uče o boju na Kosovu i uraganima širom svijeta ali nemaju predmet seksualnog obrazovanja. Ukoliko im se dogodi „neželjena trudnoća“, čeka ih nerijetko osuda porodice i okoline. Država im kao samohranim majkama nudi jedino – Dom u Bijeloj.

Pošto od samovolje poslodavca zavisi hoće li ostati na poslu i primiti platu nižu od muškog kolege, da prehrani svoje neplanirano potomstvo, ženi u Crnoj Gori ostaje da se drži one stare – ćuti i trpi. I da se, dok žuri da svome „hranitelju“ ne okine obraz i ispegla košulju, pred kamerama osmehne sa karanfilom u ruci. Tog dana, ako bog da neće okretati SOS telefon.

Milena Perović

ŽENE U SJENCI

Domaća statistika govori da žena skoro nema tamo gdje se odlučuje. Podaci koje je sakupila Ženska akcija potvrđuju da je tako od parlamenta i partija, do obrazovanja i medija.

U predsjedništvima političkih partija žena je tek dva odsto, dok ih u Vladi nema ni čitav procenat, 0,83. Najčešće su pomoćnice ili sekretarice. Najizrazitiji primjeri su, ipak, zdravstvo i obrazovanje. U crnogorskim opštinama nema nijedne direktorice bolnice, dok je direktorica srednjih škola nešto oko četiri posto. Više od polovine zapošljenih u obrazovanju su žene, dok ih je u zdravstvu – 73 odsto.

kuje 25 hiljada nepismenih žena ubilježjenih u liste Zavoda za statistiku. Osim što će umjesto nje muž držati hemijsku na biračkom mjestu, ona u najvećem broju ne od-

že da od 150 ispitanica 30 odsto ne koristi nikakvu kontracepciju, a 55 koristi nesigurne metode kontrole potomstva. Neželjena trudnoća ne prijeti isključivo „nepisme-

Na žensko pitanje još nitko nije odgovorio

Kako postati misica?

Nitko točno ne zna kad je Eva počela Adamu postavljati nezgodna pitanja, ali do danas na žensko pitanje nije nitko odgovorio. Za ženska prava borile su se na razne načine. Kleopatra je pustila da je ugrize kobra samo da bi dokazala kako je ravnopravna sa Cezarom, dok je Lucrecija Borgia svoju nadmoć postizala trujući druge. Amerikanka i engleske leđi bore se demonstracijama, a Njemice, Talijanke i Francuskinje uzdaju se više u svoj šarm. Zname i neznane žene postavljale su kobno žensko pitanje i borile se za ravnopravnost.

Od svih prava i privilegija dobile su uglavnom pravo na rad! Za to se baš i nije isplatilo postavljati žensko pitanje. Onda su došla vedrija vremena pa se počeo obilježavati i Međunarodni dan žena kao uspomena na one koje su se žestoko pobunile. Ne samo da se obilježavao, taj se dan počeo i slaviti, osobito su u tome svoje mjesto

zauzimali muškarci.

Direktori, rukovodioci i visoki partijski sekretari vodili su povodom Dana žena svoje sekretarice na izlet u Trst, a supruge su izvodili samo iz takta. Oni manje značajni tim su povodom jeli, pili i pjevali. Oni što su mnogo jeli dobili bi samo mučninu, no oni koji su puno pili završavali bi kojekako.

Sjećam se jednog koji je nakon proslave Dana žena ušao u garažu kroz zatvorena vrata, drugi je onako marmuran pojeo zumbule, jer je mislio da je to nekakva nova vrsta salate, treći je pak u mraku izljubio punicu, misleći da je to nova kućna pomoćnica. Žene i majke dobivale su kite i kitice, zavisno o tome jesu li bile zaposlene i gdje su radile.

U bankama su dobivale parfeme i gladijole, u poštama razglednice i ljubavna pisma, a u školama najčešće visibabe koje bi dječica nabrala usput. Najgore su ipak prolazile na selu, njima bi za tu priliku muževi darivali mo-

Ipak se okreće

Novinar ili novinarka? Psiholog ili psiholoskinja? Dskora niko nijednu ženu ne bi ni pitao da se izjasni o rodu imenice kojom je označena njena profesija. Istovremeno, žene su obavezno pitale da li je gospođa ili gospodica. Danas su se stvari, ipak, promijenile. Prema novom bontonu – žene se oslovljavaju sa „gospoda“. Time više nijedna žena ne bi trebalo da se osjeti diskriminisanom zato što među grupom muškaraca, čiji bračni status ostaje nebitan, jedino ona mora da bude javno legitimisana kao udata ili neudata. Istovremeno, sve češće u novinama nailazimo na imenice „sociološkinja“, „arhitektica“...Još donedavno smo tvrdili da zvuči suviše grubo, ali se naš sluh polako navikava na taj „čudan“ zvuk.

Vanjezički razlozi

Naravno da se ne može očekivati da se zbog ženskih prava intervenišu na nivou najdublje jezičke strukture. No, kada se na nivou leksike i tvorbe riječi uz argumentaciju iste vrste onemogućavaju promjene, to nastojanje nema naučno, jezičko, već vanjezičko utemeljenje. Na primjer, znamo da su na području Hrvatske mnogo doslednije nego kod nas u upotrebi ženski oblici za zanimanja.

Da li se radi o različitoj strukturi jezika ili nečem drugom? Prije 25 godina poznati hrvatski lingvist Kalodera zaključuje da je dosljedna upotreba ženskog roda za zanimanja i titule žena rezultat organizovane jezičke politike. Pri tome ističe da žensku formu propisuju upravo jezičari puristi, povodeći se samo jezičkim razlozima.

N.N. „Građanin“

tike i lopate. Svi su ti problemi riješeni kad je takvim proslavama došao kraj. Osmi mart je ukinut, a na njegovo mjesto došao novi Majčin dan.

Budući da majke obično nemaju mnogo vremena za slavlje i fešte, tome se više i ne pridaje osobita pozornost. Ženska pitanja sad postavljaju političke stranke. S obzi-

Lice i naličje u promjeni

Obraz je odraz čovjeka

Lice nam uvijek mora biti zrcalo našega srca. Zato se najprije pobrinimo da nam srce bude dobro. Ne igrati komediju kad je život realnost. Ne izigravati „uvrijeđenu damu“ kada su zadaci pred nama ozbiljni i možemo ih samo, sada ili više nikada napraviti. Za te zadatke treba nam čisto lice. Treba nam čista nakana, treba nam čisto srce.

rom na to da sve one obično samo postavljaju pitanja, a na njih nikad nitko ne odgovara, tako žensko pitanje ostaje i dalje samo pitanje bez odgovora. Sad je red na učiteljicama da postavljaju to pitanje. One su ionako naučile postavljati pitanja na koja se baš uvijek i ne zna odgovor.

Zašto baš učiteljice? To je najbrojnija radna populacija kojom uglavnom ravnaju muškarci pa se moraju prvo zapitati zašto je to baš tako. Zatim bi bilo dobro znati odgovoriti na pitanja zašto obožavaju nogometaše i kupuju ih za milijune, a učiteljice lupaju šipkama po glavi.

Pa onda zašto nema dovoljno dječjih vrtića kad imamo već tako malo djece, zašto je hrana za malu djecu tako skupa, zašto nema dovoljno igrališta, odmarališta, kupališta, zimovaništa za školsku djecu? Zašto neki odgovorni neodgovorno tvrde da učiteljice ipak ne rade punih osam sati na dan?

Mogu one slobodno postaviti još mnogo tako važnih pitanja. Sad smo u demokraciji pa svatko može pitati što želi, ali neka se ne nada da će mu netko na to odgovoriti. Možda bi se u škole mogao uvesti novi predmet? Ne jedan, nego više novih predmeta. Budući da nas je HNOS rasteretio, dobro je malo opet opteretiti.

Žensku djecu mogli bi poučavati kako postati misica, jer možda one znaju rješavati ženska pitanja na lakši način. Nekad je bio nastavni predmet domaćinstvo, onda je ukinut. Trebalo bi ga vratiti u škole, ali da ga slušaju samo muška djeca. Možda bi se tako spolno osvjestila i shvatila bit ravnopravnosti između muških i ženskih sposobnosti.

U svoj toj problematici ipak će konačno zadnju riječ imati suvremena znanost i tehnika koja već sad kuca na vrata, a to je, sigurno se već radujete mogućnosti, da i muškarci budu mogli rađati djecu. Eto, vidite, nauka i mašta mogu svašta.

Možda je ipak bilo bezbolnije slaviti Dan žena.

Marija Drobniak Posavec

Dani Korizme su počeli, to je Vrijeme poziva na obraćanje. Vrijeme promjene mentaliteta. Vrijeme ispita savjesti. Jedna od najtežih mana suvremenog čovjeka je licemjerje. Obraz je odraz čovjeka. Što je iskreniji i čistiji, to je oko njega sve drugačije.

Pokušajmo prvo protumačiti što je to licemjerje u definiciji. Evo ovako stoji u Leksikonu: „Licemjerje, u etičko-religijskom učenju, prikrivanje osjećaja, misli i postupaka koji nisu naši; hipokrizija. Licemjerje je opreka kreposti iskrenosti. Kad je svjesno, riječ je o prijetvornosti, kada je ishod podsvjesnih i zakućastih samozavaravanja, riječ je o zaslijepljenosti. U svim se velikim etičkim i religijskim sustavima licemjerje smatra velikom preprekom na duhovnome i religioznom putu pa se osuđuje. Starozavjetni proroci razotkrivaju licemjerje u formalnom održavanju religijskih propisa bez unutarnje iskrenosti i prave nakane. U Novom zavjetu Isus daje još radikalniju i istančaniju kritiku licemjerja, kao vrste duhovne zaslijepljenosti i okorjelosti. U islamu licemjerje je vanjsko održavanje vjerskih obveza bez iskrene unutarnje nakane i pristajanja“.

Zrcalo našega srca

Nastavimo sada razmišljati o našem licu. Treba li ono čišćenja? Svakako. Ali, kako i kada? Sada i odmah! Pitamo se s velikim misliocem Bosmansom: Kakvo ti je lice? Je li ono zaista tvoje pravo lice ili sarno maska koju svaki dan stavljáš kad se sastaješ sa ljudima? Jednom u godini, o pokladama (u dane karnevala), navlačimo neko drugo

lice, što će svatko razumjeti. Svatko želi da jednom malo luduje i „ludo“ se zabavi. Tada šecemo uokolo s golemim nosom ili se oblačimo u haljine neke princeze, ili se pak prerusavamo u klauna.

Klaun za jedan dan, to može biti zdravo. Ali ne komedijamo svaki dan. Ne mijenjajmo lice kao što se mijenja košulja. Pred ljudima koje trebamo sama smo srdačnost. A pred drugima opet obrnuto. U javnosti sma blistavi ljudi, a kod kuće mračnjaci. Lajavci gdje možemo glumiti gospodina, a dodvorice pred pretpostavljenima.

Lice nam uvijek mora biti zrcalo našega srca. Zato se najprije pobrinimo da nam srce bude dobro. To je korizmen program i to je poziv za ovo vrijeme kada svi trebamo živjeti, a ne igrati poklade i onda kada je već sredina korizme. Ne igrati komediju kada je život realnost. Ne izigravati „uvrijeđenu damu“ kada su zadaci pred nama ozbiljni i možemo ih sarno sada ili više nikada napraviti. Za te zadatke treba nam čisto lice. Treba nam čista nakana treba nam čisto srce.

Promjenom sebe mijenjajmo druge

Naš je bližnji odraz nas samih. Prijatelja nosimo u srcu, pa i onda kada smo daleko. Bio tako neki stariji čovjek koji je mirno sjedio na ulazu u jedan istočnjački grad. Neki mu se mladi čovjek približi: „Kakvi su ljudi ovoga grada, jer nikada nisam bio ovdje“. Starac odgovori protupitanjem: „A kakvi su žitelji grada iz kojega ti dolaziš?“

Došljak reče: „Svi su sebični i zločesti. Zato sam i utekao od njih“. Starac zaključio: „Takvi su i žitelji ovoga grada.“

Malo kasnije neki drugi mladić pristupi starcu i postavi slično pitanje: „Tek sam prispio pa me zanima kakvi su ljudi u ovom gradu.“ Čovjek odgovori sličnim pitanjem kao i prvom došljaku: „Reci mi najprije kakvi su ljudi u gradu odakle dolaziš!“ Mladić uzvрати: „Koliko znam, svi su dobri, poštjeni, darežljivi i plemeniti. Imam mnogo prijatelja i teško mi ih je bilo ostaviti.“ Starac dometnu: „I ljudi ovoga grada slični su onima koje si tamo ostavio.“

Neki trgovac koji je u to vrijeme napajao deve, slušao je te razgovore, pa kad je otišao drugi mladić, upita starca kako je mogao u kratkom razmaku dati dva oprečna odgovora. „Prijatelju moj“, zaključio mudro stari čovjek, „svatko nosi u srcu svoj svemir. Tko nije u prošlosti našao ništa dobro u svojoj sredini, neće to pronaći ni ovdje. A onaj koji ima mnogo prijatelja drugdje, naći će ih brzo i u ovom gradu. Ljudi su onakvi kakve ih nosimo u srcu.“

Francuski komediograf Moliere dodaje: „Što više voliš prijatelja, manje osjećaš potrebu da mu se udvaraš.“ Najjeftinija valuta kojom se prijatelji mogu platiti jesu savjeti, a jedina prava moneta pomaganje. Istinski je prijatelj onaj koji s puta otklanja kamenje i trnje, kaže perzijska poslovica, a putniku koji je zalutao, nemoj nikada reći: „Na dobrom si putu“. Time bi ga izdao.

Dakle, nosimo u sebi želju za promjenom sebe pa ćemo tako lako mijenjati i druge.

Vel. dr. Andrija Kopilović

U muzeju grada Perasta, predstavljanjem druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“, obilježena je 100. obljetnica rođenja toga vrsnog akademika

Vladislav Brajković – znanstvenik svjetskog glasa

Djelo Vladislava Brajkovića neprolazno je i univerzalno, zajednička baština Perasta i Boke, Zagreba, Hrvatske i Crne Gore. Opus akademika Brajkovića se sastoji od preko 170 znanstvenih i stručnih radova. Kako bi se zadržao u trajnoj uspomeni, Brajković nedvojbeno zaslužuje i bistu u Perastu, a njegovim imenom trebalo bi nazvati neku kulturnu ili znanstvenu instituciju.

Kada smo se rastali s dr. Radomirom Pavićevićem u srpnju 2003. godine u Perastu, nakon promocije prve knjige o akademiku Vladislavu Brajkoviću, dogovorili smo se kako odmah treba započeti s radom na pripremi druge knjige, u kojoj će se dati sveukupan prikaz njegovih znanstvenih radova, priopćenja i referata na kongresima, međunarodnim skupovima, svjetskim konferencijama, te njegovog rada u „Comite Maritime International“, sudjelovanja na Mirovnoj konferenciji u Parizu i Bruxelleskim konvencijama za pomorsko pravo i dr.

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, odnosno dr. Pavićević i prof. dr. **Dragutin Lalović**, uz skromnu asistenciju Hrvatskog građanskog društva Crne Gore iz Kotora, završila je tiskanje druge knjige. Krajem siječnja 2005. god. pod pokrovitelj-

stvom predsjednika RH **Stjepana Mesića**, priređena je promocija u HZU u Zagrebu, a u povodu 100. obljetnice rođenja Vladislava Brajkovića.

Predsjednik Mesić je za ovu knjigu napisao predgovor, na kraju kojega je istakao: „Najsrdanije čestitam svima koji su dali svoj doprinos izlasku ove vrijedne knjige. Želim naglasiti da je projekt tim vrijedniji što njegovu realizaciju dugujemo plodnoj, upravo uzornoj suradnji dvojice nacionalnih manjina, odnosno njihovih udruženja, Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske i Hrvatskog građanskog društva Crne Gore – Kotor. Dvije knjige o Vladislavu Brajkoviću nisu samo važna civilizacijska gesta odavanja pošte zaslužnom autoru i njegovu znanstvenom djelu nego i stvaralački putokaz kako se na najvišim vrijednostima

Dr. I. Ilić, dr. R. Pavićević i T. Schuber na promociji knjige V. Brajkovića

treba graditi budućnost dvaju bliskih, na suradnju upućenih društava i država“.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je 1. travnja 2006. promociju druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“ u Muzeju grada Perasta. Pokrovitelj promocije bio je predsjednik Crne Gore **Filip Vuja-
nović**, a njegovi izaslanici bili su šef kabineta **Ivan Leković** i savjetnik za ekonomske odnose **Aleksandar Bogdanović**. Domaćin promocije bilo je Društvo prijatelja Perasta.

U pozdravnoj riječi dr. **Ivan Ilić**, predsjednik HGDCG-a, izrazio je zadovoljstvo što je naše Društvo sastavni dio ovoga značajnog projekta i što svojom izdavačkom djelatnošću promovira bogato povi-

jesno nasljeđe i velikane Boke kotorske, među kojima značajno mjesto zauzima Vladislav Brajković. Pozdravio je sve nazočne, a posebno izaslanike predsjednika Crne Gore **Ivana Lekovića** i **Aleksandra Bogdanovića**, biskupa kotorskog mons. **Iliju Janjića**, gradonačelnicu Kotora **Mariju Čatović**, admirala Bokeljske mornarice dr. **Miloša Miloševića**, predsjednika Matice Crnogoraca Hrvatske **Branka Banjevića**, akademika **Mijata Šukovića**, predsjednika Bokeljske mornarice **Nika Kondanarija**, prof. dr. **Dragutina Lalovića** s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, dekana Fakulteta za pomorstvo u Kotoru prof. dr. **Milorada Draškovića** i brojne posjetitelje.

U ime izdavača govorio je dr. Radimir Pavićević, predsjednik NZCH-a, naglasivši kako je zadovoljan što se, kao plod petogodišnje suradnje naših dviju nacionalnih zaje-

Prof. dr. N. Vučinić, prof. M. Radulović, prof. dr. A. Bravar i dr. I. Ilić

dnica u Hrvatskoj i u Crnoj Gori, realizirao ovaj značajan projekt. On je istaknuo da Vladislav Brajković kao svjetski znanstvenik, enciklopedist, pravnik i stručnjak pomorskog prava sa svojim suradnicima i nasljednicima, predstavlja solidan temelj i poticaj struci, koja koristeći

mik Brajković napiše i objavi recenziju za moj prvi znanstveni rad – Međunarodna unifikacija općeg ograničenja odgovornosti brodara i naše prave". U nekoliko navrata i u osobnim kontaktima prof. Bravar je imao priliku upoznati znanstvenika britka uma i nepogrešivog prosuđivanja, prekaljenog ra-

na moru omogućuju kontakte, upoznavanja, razmjenu ljudi, ideja, roba, omogućuju trgovinu i blagostanje, pridonose prožimanju kultura i civilizacija, eliminiranju predrasuda, suživotu u miru i blagostanju, vrhunskim vrednotama kojima teži pravo: miru, sigurnosti i blagostanju. Brajković je ne samo bio duboko

objavljivanje ove knjige ima šira kulturološko-civilizacijska ishodišta i to ne samo za pravnike, pomorce i brodare, već i najšire intelektualne krugove i ukupno građanstvo Hrvatske i Crne Gore. Ovo je prilika da se i trajno obilježi život i djelo ovog velikoga bokeljskog i svjetskog znanstvenika, na način da se pomorskom fakultetu u Kotoru da njegovo ime."

Prof. Marija Radulović, kao sestrčina Vladislava Brajkovića, a u isto vrijeme i domaćin ovoga značajnog skupa, evocirala je uspomene na svog donda Vlada, na njegovu obiteljnu dimenziju i na njegov odnos prema gradu Perastu.

Prije početka promocije knjige, prikazan je dokumentarni film o akademiku Vladislavu Brajkoviću kao građaninu Perasta i Boke i kao admiralu Bokeljske mornarice. Zahvalnost za to dugujemo Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske i Hrvatskoj televiziji, posebno producentu Josipu Barloviću.

U popodnevrim satima izaslanstva HGDCG-a i NZCH-a skupa s domaćinima posjetila su grob Vladislava Brajkovića na mjesnom groblju u Perastu, položila cvijeće i odala počast velikanu.

Gradonačelnica Marija Čatović, biskup mons. Ilija Janjić i ostali uvaženi gosti

ukupno znanstveno djelo valorizira njegovu ostavštinu na dostojan način i time pridonosi izgradnji suverenih država Hrvatske i Crne Gore. NZCH je pokrenula inicijativu za održavanje međunarodnog znanstvenog skupa o Sredozemlju koji bi okupio eksperte svih mediteranskih država, kako bi na multilateralnoj osnovi definirali temeljna pitanja: gospodarska, ekološka, pomorska, medicinska i druge discipline vezane za Mediteran.

O životu i djelu Vladislava Brajkovića govorili su prof. dr. Aleksandar Bravar, predvodnik katedre za Pomorsko pravo sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. Nebojša Vučinić s katedre za civilno pravo fakulteta u Podgorici, i prof. Marija Radulović s fakulteta za pomorstvo u Kotoru.

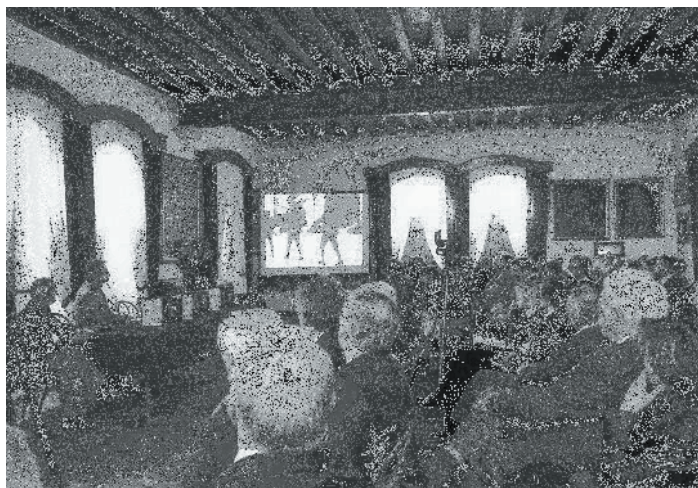
„Brajkovićev doprinos pomorskom pravu i njegov status poprimio je gotovo legendarne dimenzije: bez ikakvog pretjerivanja mogli bi ga nazvati Bardom i Nestorom Hrvatskog pomorskog prava“, započeo je svoje izlaganje prof. Bravar, koji je njegov nasljednik na katedri Pomorskog prava u Zagrebu, i nastavio: „Imao sam rijetku privilegiju da mi upravo akade-

dom u najvišim međunarodnim forumima i posve predanog harmonizaciji prava s najsuvremenijim međunarodnim legislativnim postignućima. Završio je izlaganje konstatacijom: „Vladislav Brajković bijaše – valja neizostavno upotrijebiti i francusku i englesku imenicu da bi se dobilo na slojevitosti – Grand Seigneur i Gentleman!“

Prof. dr. Nebojša Vučinić je započeo izlaganje konstatacijom kako je objavljivanje ovog djela mnogo više od veoma uspješnog izdavačkog i intelektualnog pokušaja da se sustavno i sveobuhvatno na jednom mjestu sabere, život, misao i djelo jednog od najvećih intelektualnih i kulturnih djelatnika na južnoslavenskim prostorima – akademika Vladislava Brajkovića. Uz isticanje velikih zasluga znanstvenika u svim domenama pomorske znanosti, međunarodnim legislativama i konvencijama, prof. Vučinić predočava još jednu dimenziju njegove osobnosti:

„More povezuje ljude, narode, kulture i civilizacije. Aktivnosti

dovi prije svega povezuju ljude, narode, kulture i civilizacije. Zato je Brajkovićovo djelo nezaobilazna univerzalna zajednička baština Perasta i Boke, Zagreba, Hrvatske i Crne Gore; ono je temelj za dublje i sadržajnije, još prijateljskije veze između građana i naroda Crne

Projekcija filma o akademiku Vladislavu Brajkoviću

Gore i Hrvatske; posebno za suradnju na Jadranskom moru povodom različitih plovidbenih i neplovidbenih aktivnosti, posebno ribolova i očuvanja biološko-ekoloških osobina Jadrana, za što su Hrvatska i Crna Gora primarno odgovorne,“ pa na kraju zaključuje: „Zbog svega toga,

Na Brajkovića se mogu odnositi Plutarhove misli filozofske tradicije stare Helade i starog Rima. „Čovjeka koji je dao primjer veličine srca i uma, smrt ne odnosi u tamu zaborava, nego u neugasivo život trajnog spominjanja.“

Trip Schubert

Karnevalske svečanosti organizirane diljem Boke

Kotor epicentar karnevalskog ludila

■ Sedamnaest dana kotorskim ulicama, pjacama i pjacetama, rivi, sali hotela „Fjord“ i drugim objektima, smjenjivale su se fešta za feštom. Grad je živio s karnevalom i za karneval, u veselom raspoloženju s pjesmom, plesom i dobrim bokunima. Proslavljen jubilej „Karampane“ – 80 godina od njenog izlaženja. „Čakulona“ je pretekla „Karampanu“, ne samo što je tiskana prije. Održana prva međunarodna veslačka regata ■

Karnevalske fešte su ove godine počele točno na blagdan Sv. Tripuna, 3. veljače, u organizaciji udruge „Fešta“. Bilo je dosta polemike u Gradu kako je nespojivo feštati svečev dan i Karneval u istom danu, jer, je li za nas Katolike priličito slaviti nebeskog zaštitnika i ludovati, rugati se svemu i svačemu karnevalom? Razmislimo o tome. Nekoć, 1936. god., obilježavalo se dvije prigode pod sloganom „svanuo je Tripundan, pojavi se Karneval“. Je li to bila možda podvala karađorđevićevskog režima, kako bi se izrugalo zapravo našeg katoličkog sveca? Razmislimo i o tome također...

Kao i ranijih godina, Kapo od karnevala **Jovan Martinović** pozvao je pučanstvo Kotora i cijele Crne Gore neka dođu na Feštu riječima:

„Narode Kotora i Boke kotorske, i cijele naše zemlje, brdske

Kapo od karnevala mr. Jovan Martinović otvara zimski karneval u Kotoru 2006.

ste kad zagusti prvi gotovo uteći. Svi vi – galijoti, maškalconi i berekini, prčanjске Bope, peraški Medi, muljankse Gavice, dobroj-

ostali što ste arivali sa strane. Vi – pirati, uncuti, gusari i reketeri, podpepaši, mafijaši, farabuti i dileri, svi skupa, na gomilu, i do-

nam zdravo. I nek vam vazda stoji pravo.”

Nakon toga podignut je stijeg tradicionalne kotorske

Karnevalska povorka obilovala je raznovrsnim i veoma uspješnim maskama

i primorske, svi vi što vazda u malo libro brontulate, a nikad ništa javno ne smijete reći, i što

ski Šotolumbrelini, i Grbljani i Rišnjani i Škaljarini, da bome – i sinovi slavne „Karampane“ i svi

maći i furešti, pa bilo da nosite gaće ili ste u vešti, što ste nas počastili na ovoj fešti – nek ste

karnevalske fešte, uz mini vatromet i predstavu na Trgu od oružja. Predstavom je

dočaran srednjovjekovni Kotor s kotorskom vlastelom i težačkim životom cijelog pučka iz svih okolnih mjesta Boke i zaleđa, koji su s punim karom svojih proizvoda, na čelu s magarcem, ušli u karnevalski Kotor i darivali ga blagostanjem i srećom. Scenario je napisala **Vlasta Mandić**, tekst i stihove **Obrad Mandić**, a izvođači su bili entuzijasti – glumci amateri iz Kotora uz sudjelovanje klappe „Bokeljski mornari“.

Prvi maskirani ples organiziran je sutradan u sali hotela „Fjord“ uz sudjelovanje brojnih maštovitih grupnih i pojedinačnih maski s originalnim porukama i simbolima. Sudionike je zabavljao vokalno-instrumentalni sastav „Tri kvarta“ iz Kotora i „Amadeus“ iz Dubrovnika, uz zvuke autentične karnevalske muzike, a fešta je trajala do zore.

U nastavku karnevalskih fešta održana su i dva dječija maskenbala uzrast odo 8 godina te od 8 do 16 godina. Sala hotela „Fjord“ je bila tijesna za primiti brojne dječje maske. Kotorska djeca su i ovom prilikom pokazala kako Udruženje „Fešta“ ne treba strahovati za kontinuitet karnevalskog duha u budućnosti ovog drevnog grada, u kojemu su se karnevalske svečanosti organizirale i prije više vjekova. Organizator karnevalskih fešta i ove godine je priredio u kotorskoj galeriji na Pjaci od kina izložbu fotografija kotorskog karnevala kroz povijest.

Uobičajeno je organizirati specijalne aktivnosti u tijeku karnevalskih dana koje imaju za cilj pučanstvo grada Kotora i okolnih mjesta postaviti na što masovnije uključivanje u završni čin fešte – u karnevalsku povorku. Tako je 10 dana prije tog događaja organiziran „abrum“, tj. obilazak grupe maskiranih građana uz pratnju gradske glazbe.

Maskenbalske svečanosti obiluju i pratećim manifestacijama koje imaju za cilj stvaranje ugođaja u gradu, pa je u okviru toga organizirana večer klapskog pjevanja u

koncertnoj dvorani crkve sv. Duha, smotra mažoretki na trgu od oružja, kojih u Kotoru svake godine ima sve više.

Tradicija kotorskog karnevala su i pučka veselja uz dobru domaću ponudu kulinar-

Plagenata, Mula, Prčanja, pripremle su bokeljske delicije, (bumbari, kaštradina, kobasice, paštica, brodeti, njoki), uz raznovrsnu ponudu slatkiša i pića, pa su brojni posjetitelji uz karnevalsku glazbu

Karnevalska papalada „Ala maka“

skih specijaliteta ovih krajeva koji su se događali na prekrasnim kotorskim pjacetama.

Karnevalska papalada „Ala

guštali do sitnih ura.

Drugu kulinarsku večer – „Karnevalsku njokadu“ – pokvarilo je loše vrijeme, pa se

tulu „karnevalska njoka od providura“. Ocjenjivački sud sastavljen od vrsnih kuvara, ugostitelja i profesora kulinarstva, našao se pred teškim zadatkom nagraditi najbolje. Odlučio je ipak dodijeliti nagrade svima – svih dvanaest sudionika dobili su po tiganj, i po prvi put – titule Fešte od njoka.

Grupa „Bisernice Boke“ dobile su zvanje „Karnevalska njoka od pižula“, kuhinari restorana „Pasteria di Cattaro“ osvojili su titulu „Karnevalske njoke od buže“, „Gašleri“ su postali „Njoka od Parila“, titulu „Njoke od peškarije“ ponijela je „Kuhina s treće ponte“ iz Dobrote, majstori restorana „Dvori Balšića“ iz Ulcinja postali su „Njoka od kantuna“, a „Njoka od portuna“ – kulinarski atelje „A la balun prošeka“ iz Reževića.

Najbolja domaćica je bila kuharica restorana „Tiha noć“ u Dobroti **Mirsada Mujanović** – njena kuhinja dobila je titulu „Njoke od inata“. „Njokama od batoća“ okitili su se gosti iz Londona – grupa „Real Estate“, titulu „Njoke od bote“ dobili su članovi grupe restorana „Jadran“ iz Budve, a „Njokama od škerca“ nazvana je kuhinja restorana „Stari mlin“ s Ljute u Kotoru. Kao najbolje među jednakima, proglašene su njoke hotela „The kween Montenegro“ u Bečićima, s titulom „Njoke od galiota“ i hotela „Blue Star“ iz Budve, koje su dobile zvanje „Njoke od providura“.

Atmosferu je zvucima trube uljepšao maestro **Adam Cuca**. Ljubaznošću se istjecala domaćica **Vlasta Mandić**, a šarmom voditeljica **Dolores Fabian**.

Ova vrsta manifestacije je novijeg datuma. Prvi put se organizirala 2003. kao segment promocije autohtone kulinarske ponude u sklopu Bokeške kuhine. Autori Bokeške kuhine arh. **Vlasta Mandić** i prof. **Nikola Malović**, već 4 godine na lokalnoj radio postaji „Radio Skala“ vode zabavno-kulinarsku emisiju „Bokeška kuhina“ gdje kuhaju po starim, ali i po

Dječji koncert pod maskama

maka“ na pjaci od kina privukla je kao i svake godine veliku pažnju. Veliki broj karnevalskih grupa iz Kotora, Škaljara, Dobrote, Sv. Vrača,

umjesto na pjaci sv. Tripuna morala održati „pod markat“. Na njokadi se dvanaest kulinarskih grupa iz čitavog Primorja nadmetalo osvojiti ti-

novim „ričetama“ Boke kotorske i Mediterana. Cilj Bokeške kužine je u svim restoranima turistima nuditi lokalnu izvornu hranu kao dio turističke ponude. Kulinarska ponuda u vrijeme karnevalskih fešta je također veliki doprinos u promicanju ukupne turističke ponude.

Uz dječje maskenbale, ove

prvi šupljega biti dosta vode, kako će se prestati kupovati ona iz bidona, kako ćemo se po volji slobodno kupati, prati ulice, rezentavati robu i baštine poljevat. Javni tužitelj nije imao potrebu pribokati mu i još mnoge nedaće ovoga izmučenog i propio naivnog naroda kotorskog, što huligani lome gurle, što

prolaz kroz Centar za kulturu.

Na pjacama i pjacetama nastavljeno je veselje uz zvuke „Tri kvarta“ do kasno u noć, koji je obasjavao prigodni vatromet.

Prije Karnevala iz tiska je izašla „Čakulona“, satirično-humoristički list i, kako se navodi na njenoj prvoj strani,

nevere znak je tremendnog deprešijuna. E nekoga vata reumatika, altri se misle kako će platit zimsku letriku, koju nam ljubazno svako malo ušutvaju pa čurimo ka da smo se ukrkali u vremeplov za srednji vijek, terzi kontaju kako će nahranit famelju sa cijenama spize na koje bi se u Ameriku krstili i etcetera. „Čakulona“, za razliku od mlađe sestre „Karampane“, ovog puta je imala oštriju dentijeru, rijetko je od koga mimosišla, mencovala je sve koji su zamiritali, od Podešatice, do običnoga čitadina, od Prčanjota do Šotolumbreline... Proprio se intakala i o Tripundanskom balu, pa konstataje: „Nastavljaajući tradiciju, umjesto nekad u kafanu ‘Dojmi’, bal je održan u ‘Kotorskom Titaniku’ – hotelu ‘Tjord’“. Dopa tanto, program je najavila u duhu Gordane Bonetti, šarmantna dotoreša sa internoga. Što se tiče papalade, ona je bila standardna, ni bolja ni slabija, losteso ista, iako su ovaj put nabavili inostranu paštu, marke ‘Barila’... Kler je bio pravilno raspoređen. Svaki paroh je sjedio sa svojim parohijanima. Najviše se istakao onaj pastir iz Dobrote s dijelom svog ženskog stada. Da bi ih zadovoljio, svaku je od njih dizao za ples, kako ne bi bile delozne između sebe...

Organizatori bala su sve učinili za popraviti opći ugođaj. Kirurg je plesao kao da operira bruh. Bivši Presidente, a sada Glavni urednik je sa Legendom Kotorske i primorske arhitekture balao umjetnički ‘a la Labudovo Jezero’...

Na dan Karnevala iz tiska je izašla i „Karampana“ – zrcalo naravi bokeških. Njeno moto je „Nemojte ništa kukat, sve ste sami zameritali!“

U ovom broju Mediokriteta (48) mogu se pročitati zanimljive teme, kao: Rasprodaja Kotora, Novititi iz Komunitadi, Muljanske trapulade, Raport iz doma zdravlja, Karampana vam spjegaje, Tempora Catharinorum, Suđenje kotorskom Karnevalu, Škeri a parte, Poetski kantun, Čakule šoto voće, Tuti kvani muzikanti, Mudrolije ispod batoća...

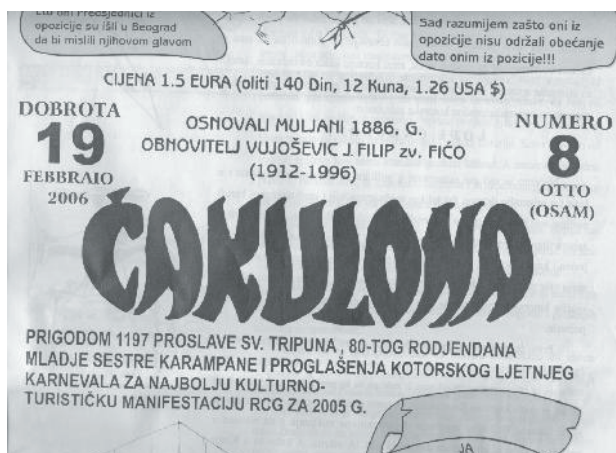

Spaljivanje karnevala „Vodolije akva mie“ na Macelu

godine organiziran je dječji karnevalski show u kazalištu, a u organizaciji glazbene škole u koncertnoj dvorani crkve sv. Duha organiziran je vrlo uspjeti i dobro posjećen koncert pod maskama. Ovako bogati i raznovrsni karnevalski program kulminirao je završnom manifestacijom – tradicionalnom karnevalskom povorkom, koja se kretala od vile Dalmacije pa sve do Macela. U povorci su bile brojne maskirane grupe koje su sudjelovale na maskenbalima, veliki broj dječjih maski, brojne grupe mažoretke iz Kotora, Tivta, Podgorice, Budve i Herceg-Novog, tri limene glazbe – iz Baošića, Herceg Novog i Kotora i, normalno, na kraju povorke ovogodišnji krivac za sve nedaće kotorskog pučanstva „Vodolija akva mia“, kojemu je suđeno na Maceo. Karneval, navodni krvopija „Vodolija akva mia“ optužen je zbog prevare, laži, lažnih obećanja, kako će na

nam grad pluta u merdima, što nam se od poplava svima noge smoče, što je ukinuta galerija, a nova pretvorila u tragikomediju, što su..., već ga je slavni sud komunitadi kotorske osudio na smrt spaljivanjem uz zvuke posmrtnog

u povodu 1197. proslave blagdane sv. Tripuna, 80-tog rođendana mlađe sestre „Karampane“ i proglašenje kotorskog ljetnjeg karnevala za najbolju kulturno-turističku manifestaciju Crne Gore za 2005. godinu.

Naslovnica humorističkog lista „Čakulona“

nog marša. Nakon toga mnogobrojni posjetitelji s velikom mukom ušli su u Stari grad, koristeći troja vrata i jedan

Čakulona više voli ljetnji karneval, ljeti je sve alegro i lascia mi stare. Ljeti je fjaka normalno stanje, a kad počnu

Za čitatelje Glasnika izdvajamo nekoliko škeraca i čakula što voće iz foja „Karampane“ i „Čakulone“.

KOTORSKA ZIMSKA IDILA

Poplutale sve gradske ulice,
Na pjaci mi voda do guzice,
Venecijom plove gondolete,
A Kotorom merda k'o polpete!
Kotor nam je ipak biser Boke slavne,
I njemu će jednom zora da osvane,
Odgovornim šaljem matrake i roge,
Gledam će ću proći, sve je puno vode!
Furešti će pompama ispumpati vodu,
Neće biti beštima u našem gradu,
Zato paričajte veštite i vešte –
Iz dešpeka zakantajte:
Svi na fešte, svi na fešte!

NOVA GODINA

Došla jedna Dubrovkinja u vižite svojti
u Kotor, pa se fali rođacima:

– Muž i ja smo čekali Novu godinu na
Cipru, a vi?
– Na Curcu!

NERADNIK

Kotorske čakulone skupile se oko
pompe Karampane i bruntulaju. Naišao
je jedan malo stariji gospodin, što je
nekada važio za velikog Don Žuana, a
lajone ga pitaju:

– Ma vi ste u svoje vrijeme šjor bili
pravi supermen za žene, a kako sada
stojite sa ONOM rabotom?
– Kao momak, kao momak u punoj
snazi, šjore moji!
– Ma kako to mislite, šjor?
– A lijepo, ja nastojim da mu nađem
rabotu, a kada mu je konačno nađem,
ON neće da rabota!

TICE NEBESKE

Zašto je Crna Gora u velikoj opasnosti
od ptičjeg gripa? – Jer u njoj živi sve
SOKO do SOKOLA i pođekoji
KUKAVICA!

PLEBISCIT

Ako su Srbija i Crna gora kao trenerka
iz dva dijela, onda bi referendumsko pi-
tanje trebalo da glasi: Treba li gornji dio
uvaljivat u donji?

MODERNA KOTORSKA PSOVKA

Pljačka im Materina!

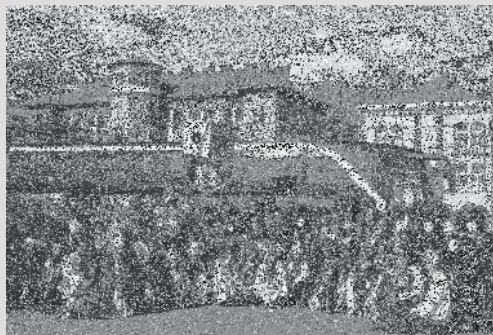
PANTA REI

Kotorski oriđinali su pravili Karam-
panu i krneval da bi se narugali državi i
vlasti. Neki su to platili karaklakom, a
boga mi i pendrekom.

Danas je njihovu ulogu preduzela
vlast, koja se ruga sama sa sobom. Niko
više za ništa ne odgovara, a pogotovo u
zatvor ne ide.

Priradio: **Tripo Schubert**

Kotorske maškare na Riječkom karnevalu

Kazu kako je Riječki međunarodni karneval jedan od najvećih u Europi. Ove godine na 23. međunarodnom karnevalu, riječkim ulicama je prodefiliralo više od 110 maskiranih grupa koje su doputovale iz svih krajeva Hrvatske, te mnoge iz susjednih država, pa čak i iz dalekog Japana. U sklopu dobre karnevalske suradnje Udruge „Fešta“ iz Rijeke s Kotorom, i ove je godine na riječkom karnevalu 25. i 26. veljače bila veća maskirana grupa iz Kotora s općinskoim izaslanstvom kojega

Kotorske maškare u Rijeci je predvodila dopredsjednica **Rafaella Lazarević**. Gradonačelnik Rijeke **Vojo Obersnel** poželio im je dobrodošlicu ističući dobru suradnju dvaju gradova koji imaju dugu tradiciju karnevalskih fešta. Na maškaranom maratonu Hrvatskog radija – postaje Rijeke, također s međunarodnim karakterom, ovogodišnja je laskava titula pobjednika pripala maškarama iz Kotora, pod nazivom „Kotorska morska simfonija“, koju su činile maske „Vile morske“, „Ribe“ i „Venecija u mom srcu“. Grupa iz Kotora sudjelovala je i na osmom diplomatskom karnevalskom balu u Guvernerovoj palači.

Rafaella Lazarević

Uspješan nastup veslača Srednje pomorske škole iz Kotora na međunarodnim regatama

Veslači iz Kotora najbolji

„Prva međunarodna veslačka regata kutera – Kotor 2006.“ održana je u organizaciji Srednje pomorske škole u akvatoriju kotorskog zaljeva. U regati je bilo 12 ekipa pomorskih institucija iz zemlje i inozemstva. Nastupile su dvije talijanske ekipe – ITSN „Sebastiano Venier“ – Venezia i IPIAM „Giorgio Cini“ – Chioggia, zatim ekipe slovenske Srednje pomorske škole i Fakulteta za pomorstvo i promet iz Portoroža. Iz Hrvatske su došle četiri ekipe, i to Pomorske škole – Bakar, pomorskih fakulteta iz Rijeke i Splita i Sveučilišta iz Dubrovnika, kao i iz SCG – ekipe Vojne akademije VSCG – Odsjek mornarica iz Beograda, zatim Škole za brodarstvo, brodogradnju i hidrogradnju iz Beograda, i Fakulteta za pomorstvo i Srednje pomorske škole iz Kotora.

Na regati kutera Kotorani su bili prvi i u Kotoru...

Prvo mjesto osvojila je ekipa Srednje pomorske škole iz Kotora, drugo je pripalo talijanskoj ekipi ITSN „Sebastiano Venier“ – Venezia, a treće Srednjoj pomorskoj školi iz Portoroža.

Manifestacija je uz okupljeno mnoštvo Kotorana i gostiju počela smotrom ekipa predvođenih kotorskim mažoreticama, Gradskom glazbom i Bokeljskom mornaricom na Trgu od oružja u Starom gradu.

Regatu je otvorio ministar prosvjete i znanosti **Slobodan Backović**, ukazujući na „karakter i sadržaj pomorskih obrazovnih institucija koje su po mnogo čemu slične, uvažavajući međunarodne standarde u pomorskom obrazovanju“.

Ista posada bila je i 18. ožujka na 3. međunarodnoj veslačkoj regati kutera pomorskih institucija, koja se održala u sklopu velikog Internacionalnog sajma nautike u Veneciji.

U konkurenciji veslačkih posada iz Trsta, Genove, Chioggie, Portoroža, Bakra i domaćina Venecije, veslači pomorske škole iz Kotora osvojili su prvo mjesto

Renato Brkanović

... i u Veneciji

***Za vrijeme karnevalskih svečanosti 11. veljače 2006., u dvorani kina Boka
označen je vrijedan jubilej***

80 godina „Karampane“

■ *Humorističko-satirični list „Karampana“ (zrcalo naravi bokeškijeh) tradicionalno izlazi u doba Karnevala, kada se jedino smije malo slobodnije ošinuti po javnim i privatnim manama i opačinama. U proteklih 80 godina izašlo je samo 48 brojeva, uslijed čestih zabrana, ratova i slično* ■

Neka čudna atmosfera vlada zimi u Kotoru gradu: sumorna kada Zaljevom puše šilok i trese krovove i škure, a vesela i razdragana kada sunce ogrije nadvišena okolna brda. I ljudi ovoga grada čudnog su mentaliteta: kad bura pročisti zrak, svi su raspoloženi i nasmejani, svuda odjekuje smijeh, vesele šale i doskočice, a kad se na nebo navuku crni oblaci i počnu padati čuvene bokeške kiše, šala postaje oštija, doskočica britkija i zajedljivija. Duge su i dosadne zimske večeri u gradu, pogotovo ako nema letrike i moraju se paliti šterike. Okupljaju se klape oko bocuna do broga vina i pjadele priganih gavica, padne i pjesma, počinju teći priče i čakule, improvizuju se šaljive scene, imitatori pale publiku, a materijala za čakule, škerce, kolpe, botunade i brontulade, za komične životne situacije i obrte ima na pretek.

Kotor je također bio oduvijek čuven radi svojih ordinala, malo nakrivo nasade-nih luda, koji su živjeli poportunima i podrumima, s mačkama i pantaganama, hranili se ovancotinama i služili za zbijanje šala. Čijela galerija tih likova, komično-tužnih, iščašenih, odrpanih, vazda spremnih šalu primiti i istom mjerom vratiti, promiče ispred nas, naših duhovnih očiju. Osovina oko koje se vrtio njihov svijet, njihovo utište i izvor na kojem su crpili spoznaje, oduvijek je bila čuvena kotorska fontana Karampana – simbol Kotora. Tu su se također okupljale i najžešće gradske ogovarače, lajone i brontulone, lavandere i vodarice, i izmjenjivale najfreškije novitade: tko, s kim, kada, kako itd. A kako bi

te čakule, ogovaranja, šuškanja i priče učinili dostupne svima, Kotorani su u doba Karnevala, kada se jedino smjelo malo slobodnije ošinuti po javnim i privatnim manama i opačinama, izdavali humorističko-satirični list „Karampana“ (ogledalo naravi bokeškijeh), od kojega je u proteklih 80 godina izašlo samo 48 brojeva, uslijed čestih zabrana, ratova i slično.

Ovogodišnja „Karampana“

Ta „Karampana“ je kao neka golema spužva upijala sve te priče, čakule, ogovaranja i kolpe i zatim ih iznosila pred javnost, bila zajedljiva, oštra, prekorna, sjekla sve redom – od ministra do zadnjeg škovacina. A tada se znao u gradu učinjet pravi bulikan od smijeha, graje, beštimitija, suza i škripe zubima, znale su padati tužbe i kontratužbe, glavni urednik je ponekad znao zaglaviti u „Karaklak“, ali je većina ošinitih primala sve to mirno, jer tko nije ušao u „Karampanu“ – nije ni za život u Kotoru! No kada je počeo Drugi

svjetski rat, prestali su veseli i ludijaški karnevalski dani, ali je iskra vrcavog i nesalomljivog duha preživjela. Dapače, imamo i primjerak tzv. „ratnog“ izdanja „Karampane“, kucanog na pisaćem stroju u tmurnim danima veljače, na Tripundan 1944. godine, a cijena joj je bila „pola zrna fažole“. S njenih stranica, iz svake riječi izbija žilavi i optimistički duh Kotorana,

jalektom, krcata je specifičnim humorom protkanim duhovitim obrtom riječi, komičnih situacija, iščašene atmosfere. Teško je ponekad razumjeti neki geg ili šalu, jer je glavna ličnost data u šifri – stoga, kako bi se sve razumjelo, potrebno je prije svega shvatiti ove ljude, živjeti s njima, poznavati ih do dna duše, pojmiti njihov način zabave i šale.

Najveći dio materijala u listu posvećen je neiscrpnim komunalnim temama i dilemama: vodi, struji, pločnicima, smeću, ali na stranicama „Karampane“ nađu mjesta i vruće političke i privredne teme, komentirane satirički i sarkastično, nađu se i one sitne svakodnevne brige, nade i strahovanja malih ljudi ovoga kraja, a posebnu grupu šala čine lokalno obojeni, golicavi folklorni motivi, škerci i botunade.

I tako to teče u nedogled, sve dokle traje fešta, a kad fešta završi – „Karampana“ vas neće zadijevati više. Pa ipak, ispod sve te veselosti, ispod površine svih tih ludovanja, manitanja, maskara, karnevala, maskenbala, ispod viceva, poruga i šala, osjeća je jedna pomalo rijetka nota, vibrira gorkim akordom jedna tragično prenategnuta žica, neki ton pun sumornosti, rezignacije, prepuštanja sudbini. Jer, sve teče, sve prolazi poput dima s Karnevalove lomače – samo su zlo i nevolje i opasne i nepodopštine vječni, ali je najbolji lijek protiv svega toga onaj zdravi, organski, iskonski smijeh i šala i poruga, najprije na svoj konto, a onda na račun drugih. Uvijek ima vrijediti ono zlatno pravilo: „U doba Karnevala, prima se svaka šala“!

Jovan Martinović

U povodu 80-tog jubileja satirično-humorističkog lista „Karampana“

Vjerno ogledalo naravi bokeških

■ Ideju za pokretanje lista dalo je Srpsko pjevačko društvo „Jedinstvo“ 1926. godine. U „smiješnom listu“ nikad niti jedan autor nije svojim imenom potpisao prilog, a za sve je odgovarao samo odgovorni urednik! ■

Pojava satirično-humorističkog lista „Karampana“ 1926., označila je početak novog poglavlja u bogatoj i raznovrsnoj novinarsko-publicističkoj djelatnosti u Boki Kotorskoj.

Neočekivano i spontano, grupa kotorskih intelektualaca – entuzijasta došla je na ideju pokrenuti izdavanje lista koji bi na smiješan i humoristički način tretirao teme iz običnog života Kotora i Boke i ismijavao opće ljudske slabosti „bez zlobe i pakosti, ali s ciljem našaliti se i druge nasmejati“ – kako su osnivači najavili svoj programski moto.

Nema mnogo podataka kako je tekao dogovor o osnivanju „Karampane“. Ipak, može se zaključiti kako osnivači nisu mogli ni pretpostaviti koliko će tada rođeni „smiješni list“ biti dugovječan i prihvaćen od brojne i raznovrsne čitateljske publike.

Ideju o pokretanju dalo je Srpsko pjevačko društvo „Jedinstvo“ u veljači 1926., na sastanku povodom organiziranja „Crno-bijele redute“ koja se održavala u sklopu pokladno-karnevalskih svečanosti.

Toj specifičnoj zabavi, po propisanom protokolu, mogli su pribivati samo gosti obučeni u garderobu od crne i bijele boje, te se zbog toga i zvala „crno bijela reduta“ (reduta = zabava). Na njoj su se čule mnoge šale kojima je bio cilj razveseliti sudionike. Kazivane su dogodovštine o „faljenkama“ okupljenih ali i onih koji nisu bili tu. Nitko se zbog toga nije ljutio ili prosvjedovao. Bilo je mnogo priča „u povjerenju“ ili „na uho“ koje su mogle čuti stotine njih, ali naravno samo u „četiri oka“.

Tada je utvrđeno kako bi bila šteta ne zabilježiti ono smiješno što se čulo na zabavi

i uopće tih karnevalskih dana u Kotoru. U „Jedinstvu“ su dobro znali devizu „desilo se samo ono što je zabilježeno“. U skladu s tim nakanama odlučeno je neka se pristupi izdavanju lista satirično-humorističkih sadržaja.

Sudionici su dugo razgovarali o koncepciji lista, načinu uređivanja, pisanju priloga te o imenovanju glavnog urednika kojega nije bilo lako pronaći, jer u toj oblasti publicističke djelatnosti ni tada poznatiji bokeljski novinari nisu

tjednici u Boki izlazili u tri, četiri puta manjoj nakladi.

Čudnom igrom slučaja „Karampana“ je nastala u kavani „Dojmi“ u kojoj su prije i poslije toga događaja, smišljali tekstove književnici i humoristi, Gustav Krklec, Tin Ujević, Ivo Vojnović, Frano Alfirević, Rade Drinac, Jean Confineau, Zuko Džumhur, Branko Ćopić, gostili se i Ernest Hemingway, Bernard Shaw, Pierre Lottie, Lav Trocki, Thomas Mann, George Byron, Simo Matavulj,

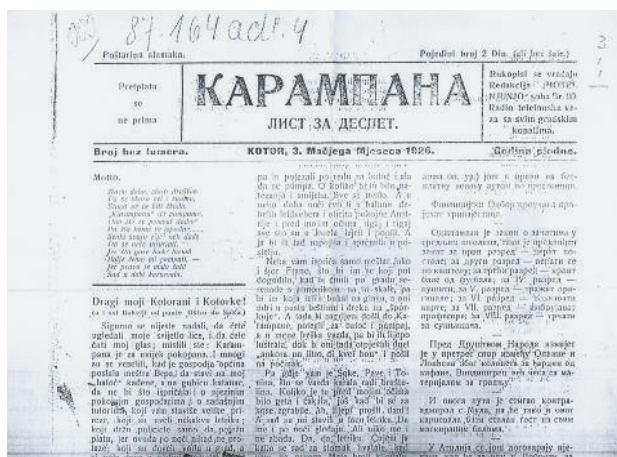
je čitateljima kako se pretplate ne primaju, kako je broj bez „lumere“ i kako je „godina plodna“ te – adresa nepoznata. Odgovorni urednik je bio Damjan Bućin, „općinski službenik u Kotoru“ dok je tiskana u Bokeškoj tiskari u Kotoru, koju je predstavljao Gj. Vukasović. Prvi broj je imao osam stranica, a posljednje tri, bile su namijenjene promidžbi tvrtki, čiji su vlasnici dali novac za tiskanje lista.

Sve do naših dana ostalo je nepoznato tko su bili autori tekstova. Tada je uvedena praksa kako se oni ne potpisuju, a taj običaj ostao je nepromijenjen sve do sada. Dakle, u povijesti „Karampane“ nije zabilježen slučaj da je neko potpisao prilog. Za sve je pred zakonom, i pred ostalim nezadovoljnicima, a takvih je bilo malo, odgovarao odgovorni urednik. I to je bila specifičnost „Karampane“. I još nešto: većina odgovornih urednika nikada nije vidjela prilog prije objavljivanja, niti je o njima odlučivala. Pronađeni su ljudi koji su potpisivali „Karampanu“ kako bi se ispunila tražena zakonska forma, a pravi urednici, koji su znali novinarski zanat, uvijek su ostajali nepoznati iz nedovoljno uvjerljivih razloga.

Karakteristiku tih stvaratelja dala je „Karampana“ u prvom broju „... Jedni od njih kučke su lovili, drugi opet jame su čistili, svi su vino preko mjere pili, zanat niko ne zna gdje su učili, ali svi su pravi meštri bili. Svi su oni čeda Karampane, te kotorske fontane. Zato s njima vječito žive, pokoljenja neka im se dave...“

Može se reći kako su te rođendanske želje u potpunosti ispunjene i to na najbolji način.

Tomislav Grgurević

„Karampana“ iz 1926. godine

imali iskustva.

Ipak, u jednome nije bilo dvojbe. Odmah je usvojen predlog neka list nosi ime „Karampana“. Istoimena fontana, koja se nalazila u središtu grada, imala je brojne, vrlo osnovane preporuke kako bi se to ime preselilo u zaglavlje lista. Bio je to pun pogodak, o čemu govori i podatak kako je taj bokeljski list opstao i u 80 godina dugoj povijesti nikome nije palo na pamet promijeniti njegove uređivačke nakane. Mnogo što se novo rađalo i nestajalo, a „Karampana“ je ostala, zahvaljujući, prije svega, činjenici što je specifična, originalna, draga svima koji su je čitali. Tiskana je i po četiri tisuće primjeraka, dok su

Ivo Andrić, Mihailo Lalić, Danilo Kiš... Nije to bio „azil za alkoholičare“, nego mjesto nastajanja kulture. Zato su tu svraćali i mnogi drugi uglednici: engleski kralj Edward, bugarski car Boris, egipatski kralj Faruck, grčki kralj Pavao, pa i svjetski poznati bogataši Rotschild, Onassis, prve svjetske dame Rooswelt i Kennedy...

Prvi broj „Karampane“ objavio se na kioscima 3. „mačjega“ 1926. Time je počelo novo doba u povijesti bokeljskog novinarstva. Ispod zaglavlja stajao je podnaslov „List za despet“ (inat). Kasnije je pronađen bolji „Ogledalo naravi bokeških“ koji se nije mijenjao do naših dana.

U prvom broju je priopćeno

8. 02. 2006.

Cirkularno pismo članovima Društva

Upućeno je cirkularno pismo članovima Društva za redovitije plaćanje godišnje članarine, koja je obzirom na brojnost članstva jedna od važnijih stavki u financiranju rada Društva. Smatramo da pola eura mjesečne članarine

ili 6 eura godišnje ne bi trebalo bitno opterećivati ničiji kućni proračun, a podrška Društvu je vrlo značajna.

08.02.2006.

**Poziv na suradnju:
Turistička organizacija
Općine Kotor**

Društvo je dobilo pismo u kojem nas novoosnovana Turistička organizacija Općine

Kotor, obavještava o svojim djelatnostima. Uloga joj je promicati turizam i grad, te sve njegove vrijednosti. Jedan od projekata jest i tehničko opremanje informativne postaje „Kameni kiosk“. Također, TO Kotor će uskoro kreirati i web site gdje će otvoriti prostor promičbi (link web prezentacija drugih subjekata s prezentacijom TO Kotor), te će se i tim putem upoznati turisti sa svim značajnim institucijama, nevladinim i tradicionalnim organizacijama, što značajno doprinosi promičbi našeg grada.

U pismu se nudi suradnja: ustupilo bi nam se besplatni paket prezentacije Društva, u trajanju od jedne minute na dan, raspoređeno po našoj želji.

08.02.2006.

**Upis studenata u 2006/2007.
akademske godine**

Kako je od ove godine Ministarstvo vanjskih poslova i Europskih integracija države Hrvatske preuzelo skrb oko upisa i smještaja studenata iz dijaspore, od dosadašnjeg skrbnika Hrvatske matice iseljenika, upućeno je pismo pomoćniku ministrice dr. Slavku Lebanu neka nam dostavi naputak za upis naših završenih srednjoškolaca na fakultete u Hrvatskoj u akademskoj 2006/2007. godini. Naše Društvo već četvru godinu obnaša sve potrebne pripreme radnje oko upisa za sve studente hrvatske narodnosti iz Crne Gore koji žele studirati u Hrvatskoj.

09. 02. 2006.

**Pismo Ministarstvu kulture
Republike Hrvatske**

I ove godine upućeno je pismo Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, ministru Božu Biškupiću za financijsku potporu za projekte u ovoj godini. Osobito je tražena potpora u sufinanciranju izdavačke djelatnosti Društva.

09.02.2006.

**Suradnja s gradom
Zagrebom u 2006.**

Našem uvaženom i dokazanom prijatelju, gradonačelniku grada Zagreba Milanu Bandiću, uputili smo pismo preporučujući mu se za financijsku potporu nekih od

Milan Bandić

projekata koje je grad Zagreb i do sada podupirao. Također je poslano pismo predsjedniku Turističke zajednice grada Zagreba Vladimiru Velniću koji već godinama prati i podržava naše projekte, neka i ove godine bude s nama u ostvarenju pojedinih projekata važnih za našu malu hrvatsku zajednicu.

10. 02. 2006.

**Nastavak suradnje s
poglavarstvom Grada Splita**

Kako je nakon prošlogodišnjih lokalnih izbora u Splitu došlo do smjene vlasti u Poglavarstvu grada, upu-

Zvonimir Puljić

ćeno je pismo gradonačelniku Zvonimiru Puljiću. Želja je nastaviti dosadašnju izuzetno uspješnu suradnju. Ukratko smo izvijestili novog

Poštovani,

Pri kraju smo pete godine rada našeg Društva. Promatrajući i zbrajajući učinjeno, mišljenja smo kako možemo biti vrlo zadovoljni jer ostvarujemo prihvaćene programske ciljeve.

Naše Društvo je izgradilo svoj ugled, postalo je prepoznatljivo u hrvatsko-crnogorskim komunikacijama, postalo je doista most suradnje naše regije s regijama i gradovima države Hrvatske.

Naš i Vaš časopis „Hrvatski glasnik“ ulazi u četvrtu godinu izlazenja i svakim danom postaje sve zanimljiviji i traženiji. Dopunska nastava na hrvatskom jeziku je opravdala postojanje, kako po broju polaznika tako i po kvaliteti i važnosti. Organizirali smo, već treću godinu za redom, ljetovanje naše djece u Zagrebu, omogućujući mnogima, možda po prvi put vidjeti metropolu naše matice Domovine i upoznati se s kulturom i njenim ljepotama. Svake godine organiziramo Tripundansku večer, Božićne i Uskrsne koncerte, dovodeći poznate glazbene grupe, kape, zborove i estradne umjetnike hrvatske glazbene scene. Izdali smo više zanimljivih knjiga. Svake godine osiguravamo veću količinu pelena za bolesne, stare i hendikepirane osobe. Urađeno je još puno toga što sve zajedno podiže ugled i značaj našeg Društva i uopće hrvatske populacije u Crnoj Gori.

Za sve nabrojene i druge aktivnosti potrebno je osigurati neophodna sredstva. U našim financijskim planovima članarina predstavlja važnu stavku, obzirom kako Vas ima učlanjenih više od 1300. Provjerom dokumentacije dolazimo do žalosno poražavajućeg podatka u svezi plaćanja članarine. Rijetki su oni koji ispunjavaju ovu obvezu. Pitamo se, koji može biti razlog? Možda je iznos od 0,50 € mjesečno veliko opterećenje Vašeg tankog novčanika! Ili je možda u pitanju nemarnost, zaboravnost, loša organizacija naših povjerenika na terenu? Bilo jedno ili drugo, stav je Predsjedništva, kako neke obveze članstvo ipak mora imati, jer morate priznati, kako sve ovo što dobrovoljno i bez naknade radimo odražava se i na Vaš status u Društvu i na Vaš ugled.

Obavještavamo Vas poštovani kako Vi niste uplatili članarinu za 2004. i 2005. godinu. Ovu obvezu možete obaviti bilo preko Vašeg povjerenika, bilo u kancelariji Društva (tel: 082/304-232) svakoga radnog dana, osim subot i nedjelje, od 8 do 14 sati ili pak možete uplatiti na žiro račun 510-4741-76.

Odazivajući se ovom APELU pomažete sebi i Društvu te Vam se unaprijed zahvaljujemo i koristimo priliku Vama i Vašima zaželjeti u ovoj godini dobro zdravlje, osobnu sreću i uspjeh u životu.

Napomena:

Ukoliko niste dobili novu člansku iskaznicu potrebno je dostaviti i dopunske podatke:

Vaš matični broj građanina i mjesto rođenja.

gradonačelnika o dosadašnjim ostvarenim zajedničkim projektima i o programskim projektima za ovu godinu, gdje bi grad Split mogao pružiti značajnu financijsku potporu.

10.02.2006.

Pismo voditeljice podružnice HMI u Splitu

Naša draga prijateljica i suradnica **Branka Bezić Filipović**, voditeljica podružnice HMI-ja – Split javlja nam o

Branka Bezić Filipović

planiranoj ponudi suradnje u 2006.

U tijeku ove godine, u vrijeme uskrasnih blagdana, splitske djevojčice klape „Splitske cure“, pod vodstvom prof. **Danice Zaić**, kane imati koncert u Kotoru.

Početkom srpnja u Gornjoj Lastvi mandolinski orkestar „Sanctus Domnio“ iz Splita kani imati koncert, uz postavu izložbe „Pčela, čovjek, med i vosak“.

Za božićne blagdane nudi nam se predstava Hrvatskog pučkog kazališta pod naslovom „Prikazivanje života svetog Lovrinca mučenika“, koja se prošlog Božića odigrala u crkvi sv. Jeronima u Rimu.

S velikom prihvatom i zadovoljstvom i zahvalnošću prihvataćemo ponudu iz Splita.

11.02.2006.

Pasionska baština održat će simpozij u Tivtu

Udruga Pasionska baština iz Zagreba održat će svoj peti međunarodni simpozij od 3. do 7. svibnja 2006. u Tivtu. Tema simpozija bit će: „Boka Kotorska jedno od izvorišta hrvatske pasionske baštine“.

Kao i u protekla 4 simpozija (u Hvaru i Korčuli 1998., Zadru 2000., Krku 2002. te u Vukovaru 2004.) pasionske

sadržaje potražiti će u bogatstvu književnog, glazbenog, likovnog, filozofsko-teološkog i pučkog stvaralaštva Bokotorskog zaljeva. Naše Društvo dobilo je pismo od Pasionske udruge kako bi pomogli u organizaciji i ostvarenju ovog simpozija.

12.02.2006.

Natječaj Ministarstva kulture i medija RCG

Na natječaj Ministarstva Kulture i medija RCG naše Društvo je prijavilo dva projekta: sufinanciranje časopisa „Godišnjak – Bokeški ljetopis“ te iz oblasti glazbene djelatnosti „Obnova mandolinskog orkestra u Kotoru“.

13.02.2006.

Suradnja s Makedonsko hrvatskim društvom „Marko Marulić“, Bitola

Već raniji kontakti s predstavnicima Makedonsko hrvatskog društva „Marko Marulić“ iz Bitole, uskoro će se pretočiti u jednu lijepu kulturnu manifestaciju. Naime naše će Društvo na poticaj hrvatskog društva „Marko Marulić“ uskoro organizirati izložbu fotografija Hrvata Makedonije u Tivtu.

14. veljače 2006.

Čestitke uz blagdan svetog Valentina

Uredništvo „Hrvatskog glasnika“ uputilo je prigodne čestitke na blagdan Valentina gospođama u HMI-ju Zagreb i njihovim prestavnostvima, tvrtki „Split Ship Management“ u Splitu, ured-

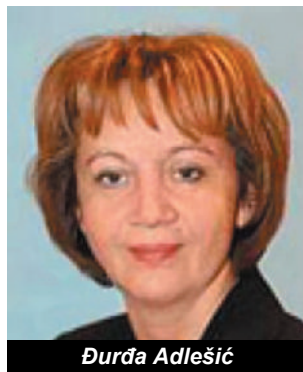

ništvu časopisa „Hrvatska riječ“ iz Subotice, gradonačelnicama Dubrovnika i Bjelovara, te mnogim drugima s kojima surađujemo, članicama našeg Društva te čitateljicama našeg Glasnika.

14.02.2006.

Čestitka gradonačelnici Grada Bjelovara

Gradonačelnici Grada Bjelovara **Đurđi Adlešić** upućena je čestitka povodom izbora

Đurđa Adlešić

za predsjednicu nove-stare liberalne stranke na hrvatskom političkom prostoru: Udruženih liberala Hrvatske.

15.02.2006.

Održana XVI. sjednica Predsjedništva

Održana je redovna sjednica Predsjedništva Društva. Dnevni red je bio:

1. Financijsko izvješće za siječanj.
2. Izvješće s održane manifestacije „Tripundanska večer“.
3. Razmatranje novog nacrt Statuta Društva koji su radili članovi Društva pravnici.
4. Izvješće predsjednika dr Ivana Ilića s inicijativnog sastanka hrvatskih udruga, a u povodu ustroja krovne organizacije Hrvata u CG „Hrvatsko nacionalno vijeće“.
5. Razno:

- Izvješće Tripa Schuberta sa skupa građana Škaljara – Kotor, povodom obnavljanja KUD „Hrvatski sastanak“ osnovanog 1898. a zabranjenog 1945.

- Poslani zahtjevi institucijama i gradovima u državi Hrvatskoj s kojima naše Društvo surađuje za pomoć u sufinanciranju pojedinih planiranih projekata za ovu godinu. Također su poslana pisma za potporu odgovarajućim institucijama i Ministarstvima u RCG.

- Poslana dva projekta za sufinanciranje na natječaj ministarstva Kulture i medija RCG.

- Pročitano izvješće s proširenog sastanka Podružnice Bar.

- Pročitano pismo Turističke organizacije Kotor – poziv na suradnju.

- Razmatrano pismo HMI-ja, podružnica Split, o planiranim zajedničkim programima za ovu godinu.

16.02.2006.

Obavijest iz Konzulata RH u Kotoru povodom natječaja za stipendije

Iz konzularnog ureda RH u Kotoru zaprimili smo pismo gdje nas Ministarstvo vanjskih poslova i Europskih integracija obavještava o natječaju za dodjelu stipendija studentima i učenicima koji zadovoljavaju kriterij pripadnosti iseljništva i useljništva.

17.02.2006.

S Gradom Omišom i ove godine

Grad Omiš i gradonačelnik Ivan Škaričić naši su dugogodišnji suradnici i prijatelji. I ove godine upućeno je pismo

Ivan Škaričić

gradonačelniku neka se nastavi s ovako plodnom i značajnom suradnjom na obostrano zadovoljstvo i korist.

18.02.2006.

Pismo premijeru RCG Milu Đukanoviću

Milo Đukanović

Premijeru **Milu Đukanoviću** zahvalilo se na prošlogodišnjoj materijalnoj potpori koju Vlada RCG svke godine dodjeljuje našem Društvu. Poslano je izvješće o radu i financijsko izvješće utrošenih sredstava u prošloj godini, te program rada s financijskim planom za ovu godinu, uz zamolbu neka nam i u ovoj godini dodijeli financijsku potporu za ostvarenje planiranih programa i projekata.

19. 02. 2006.

Suradnja s gradom Bjelovarom

Gradonačelnici grada Bjelovara **Đurđi Adlešić**, upućeno je pismo za suradnju i u ovoj godini. Na naše prošlogodišnje pismo upućeno gradonačelnici Adlešić s pozivom na suradnju, dobili smo vrlo lijepi odgovor i pružena nam je ruka prijateljstva i suradnje. U ovoj godini naše izaslanstvo ime namjeru posjetiti grad Bjelovar i gradonačelnicu Adlešić.

20. 02. 2006.

Nastavak suradnje sa Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske

Dugogodišnju uspješnu suradnju s NZCH-om iz Zagreba i ove godine obogatili smo

Radomir Pavićević

zajedničkim projektima. Predsjedniku Crnogorske zajednice dr. **Radomiru Pavićeviću** uputili smo pismo za nastavak suradnje i prijedlog zajedničkih aktivnosti u ovoj godini.

21. 02. 2006.

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore

Na osnovu zaključaka na inicijativnom sastanku pred-

stavnika hrvatskih udruga, stranke i zavičajnih udruženja održanog 7. veljače 2006., u povodu osnivanja krovne organizacije Hrvata u Crnoj Gori „Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore“, Predsjedništvo HGDCG-a je ustrojilo radnu grupu u sastavu: **Selma Krstović**, pravnik, član Predsjedništva, **Boško Grgurević**, pravnik, član Udruge, **Tripo Schubert**, ing. tehnologije, član Predsjedništva i dopredsjednik Udruge, **Slobodan Vičević**, ekonomist, član Predsjedništva, s zadatkom izraditi prijedlog polaznih normativnih akata za formiranje krovne udruge Hrvata Crne Gore.

22. 02. 2006.

Ministrica vanjski poslova RH posjetila Kotor

Međunarodnom forumu „Crans Montana“ koji je održan u Miločeru (Crna

Kolinda Grabar-Kitarović

Gora) od 19. do 21. veljače 2006., nazočila je i Ministra vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske mr. sc. **Kolinda Grabar-Kitarović**. Tom prigodom posjetila je Generalni konzulat Republike Hrvatske u Kotoru i kotorskog biskupa mnsgr. **Iliju Janjića**. Žao nam je što ministrica Kitarović nije imala vremena sastati se s predstavnicima Hrvata Boke ili bar posjetiti našu Udrugu u Kotoru.

22. 02. 2006.

Natječaj za glavnog urednika „Hrvatskog glasnika“

Odlukom Predsjedništva na XV. redovnoj sjednici odr-

žanoj 1. veljače 2006., raspisan je natječaj za prijam u radni odnos na određeno vrijeme Urednika časopisa „Hrvatski glasnik“. Natječaj je objavljen u dnevnom listu „Pobjeda“ i „Dan“.

22. 02. 2006.

Tiskanje djela Frana Alfrevića

U programu Društva za ovu godinu predvidjeli smo tiskati zborna dijela hrvatskog pjesnika, esejista i putopisca **Frana Alfrevića**. Za tu nakanu upućeno je pismo **Magali Alfrević Pasković** u Sinj, nasljednici njegove pisane riječi, kako bi nam pomogla u ostvarivanju tog projekta.

22. 02. 2006.

Prijedlozi akata za ustroj HNV CG

Na osnovu zaključaka sastanka hrvatskih udruga i stranke održanog 7. veljače 2006., radna grupa HGDCG izradila je nacrt polaznih i osnovnih dokumenata za ostvarivanje započetih aktivnosti za formiranje krovne organizacije Hrvata Crne Gore (Hrvatskog Nacionalnog Vijeća Crne Gore) „Pravilnik o radu Koordinacionog Odbora Hrvatskih Udruga i stranke“ i „Deklaraciju o udruživanju“ i uputila ih konzulatu RH u Kotoru i svim sudionicima inicijativnog sastanka neka ih razmotre i izjasne se, kako bi se na sljedećem sastanku donijela konačna forma potrebnih akata. Nakon usvajanja ovih dokumenata pristupilo bi se izradi Statuta HNVCG na čemu bi radila izabrana radna grupa.

23. 02. 2006.

Poziv na godišnju skupštinu Zajednice Hrvata u Republici Makedoniji

Naši prijatelji Hrvati iz Makedonije uputili su nam poziv na redovnu VIII. godišnju Skupštinu Hrvata u Republici Makedoniji, koja je ove godine i jubilara (10. godišnjica osnutka), a održat će se 28. veljače 2006. u Skopju).

24. 02. 2006.

Suradnja s obližnjim gradovima – Dubrovnik

Gradonačelnici Grada Dubrovnika **Dubravki Šuici** upućeno je pismo s prijedlogom za proširenje i produbljenje kulturne suradnje našeg Društva s Dubrovnikom. Želja nam je zajednički još više približiti gradove Kotor i Du-

Dubravka Šuica

brovnik. Oni su tijekom povijesti bili visoko povezani, međutim, zbog srpsko-crnogorske agresije na Republiku Hrvatsku i rušilačkog pohoda na Dubrovnik 1991/92., taj je odnos zamro, a naši dubrovački susjedi proživjeli su tešku tragediju, gubitak svojih najbližih, domova, razaranje grada i cijele dubrovačke okolice. To se ne može nikada zaboraviti, ali može se zajednički, uvažavajući i ne negirajući prošlost, nastojati iznova uspostaviti suživot prema kriterijima suvremene Europe.

24. 02. 2006.

Nastavlja se uspješna suradnja s Hrvatskom maticom iseljenika

Dugogodišnja uspješna suradnja s Hrvatskom maticom iseljenika nastavlja se i u ovoj godini.

Ravnatelju HMI Nikoli Jelinčiću upućeno je pismo zahvalnosti za dosadašnju suradnju i priložen prijedlog programa za ovu godinu, na čijim projektima možemo zajednički poradiati.

24. 02. 2006.

Split Ship Management sponzor „Hrvatskog glasnika“

Direktoru SSM-a **Ratku Božiću** upućeno je pismo za-

hvale za prošlogodišnje sponzorstvo „Hrvatskog glasnika“, časopisa koji izdaje naše Društvo, uz želju neka se to sponzorstvo nastavi i u ovoj godini.

24.02.2006.

Proširenje suradnje na grad Zadar

Krajem prošle godine predstavnici Podružnice HGDCG – Bar posjetili su dogra-

Živko Kolega

donačelnika Grada Zadra **Rada Škaricu** i dožupana **Danijela Kotlara**. Tom prigodom dogovorena je buduća suradnja grada Zadra s našim Društvom, te je upućeno pismo dr. **Živku Kolegi**, gradonačelniku grada Zadra.

24.02.2006.

NZCH – Zagreb ponudila suradnju

Na naše pismo „Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske“, na čelu s predsjednikom Radomirom Pavićevićem, odgovorila je pozitivno, uz još nekoliko, predloženih dodatnih zajedničkih projekta. Dugogodišnja suradnja naših udruuga rezultat je uspješne suradnje na zbližavanju naših naroda i država.

25.02.2006.

Pisma zahvale

Povodom održavanja tradicionalne fešte „Tripundanska večer“, koju svake godine u veljači organizira naše Društvo, poslana su pisma zahvale svim donatorima koji su nam financijski pomogli kako bi se ovaj prelijepi događaj ostvario. Želimo zahvaliti svima koji su svojim prilogom pomogli održavanju: SO Kotor, INA Crna

Gora – Kotor, CROIT – Tivat, Mansa Medica – Tivat, Pinguin – Kotor, Zlatara Alberto – Kotor, te Božo Usanović iz Prčanja.

Posebno zahvaljujemo Hrvatskoj radioteleviziji koja je popratila sva događanja na visokoj razini. Gost večeri **Vinko Coce**, pjevač iz Trogira, i VIS „Tri kvarta“ iz Kotora, zaslužuju sve pohvale što će ova zabava ostati dugo u sjećanju.

27.02.2006.

Pismo iz MVP i EU Republike Hrvatske

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracije Republike Hrvatske, u potpisu pomoćnik ministra dr. **Slavko Leban**, izvijestilo nas je kako sve aktivnosti koje je naše Društvo obavljalo za studente hrvatske nacionalnosti u Crnoj Gori, u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika, od sada pa nadalje koordinira s Upravom za hrvatske manjine, iseljeničtvo i useljeničtvo, koja će nam biti na raspolaganju za sva dodatna pitanja i pojašnjenja.

27.02.2006.

Sastanak sa predstavnicima Podružnice Bar

Na zahtjev UO podružnice Bar, održan je u Kotoru u prostorijama Društva sastanak predsjednika dr. Ivana Ilića i dopredsjednika Tripa Schuberta, s predstavnicima podružnice Bar. Iz Bara su nazočili: **Drago Marstjepović**, **Anto Baković**, **Ilija Vukotić** te **Vlado Marvučić**. Tema sastanka bili su problemi oko rješavanja prijama u hrvatsko državljanstvo naših članova podružnice iz Bara i drugih osoba koje su uputile zahtjev Generalnom konzulatu u Kotor. Također se raspravljalo i o ustroju buduće krovne organizacije Hrvata u Crnoj Gori (Nacionalno vijeće Hrvata Crne Gore).

27.02.2006.

Četvrti Skupštini Zajednici Hrvata u Makedoniji

Kako iz opravdanih razloga nismo mogli pribivati na go-

dišnjoj Skupštini Zajednice Hrvata u Makedoniji koja se održala 28. veljače 2006. u Skoplju, predsjednik dr. Ilić uputio je pismo isprike i čestitku predsjedniku **Ivanu Šišku** i svim sudionicima Skupštine.

28.02.2006.

Nastavljena suradnja s Hrvatskim crvenim križem

Višegodišnja suradnja s Hrvatskim crvenim križem koja je rezultirala zavidnim rezultatima, nastavit će se i ove godine. Izvršnom predsjedniku dr. sc. **Nenadu Javorniku** upućeno je pismo za suradnju s projektima gdje bi uključivanje Hrvatskog Crvenog Križa bilo od velike važnosti.

01.03.2006.

II. sastanak Inicijativnog odbora za ustroj HNV CG

Svim predstavnicima Udruge i stranke predani su nacrti Deklaracije o udruživanju i ustroju koordinacijskog tijela, Pravilnik o radu koordinacij-

doktorski studij „Povijest stanovništva“, sa zamolbom neka ga predstavimo zainteresiranim institucijama i pojedincima. Detaljnije pogledati u „Obavijesti“ www.hgdcg-kotor.org.

3.03.2006.

Pregled financijskog poslovanja Društva

Nadzorni Odbor Društva pregledao je financijsko poslovanje za 2005. i pripremio financijsku dokumentaciju za izradu završnog računa.

04.03.2006.

Druga jadranska konvencija HSP-a u Dubrovniku

Hrvatska stranka prava u Dubrovniku je održala Drugu jadransku konvenciju, u čijemu su radu sudjelovali pravaši iz sedam jadranskih županija. Dožupan Dubrovačko neretvanske županije **Željko Kušić** pozvao je predstavnike HGDCG-a iz Kotora neka budu gosti konvencije. Tripo Schubert, dopredsjednik Društva, te predstavnici Podružnice HGDCG-a Bar,

Sa susreta u Dubrovniku

skog Odbora i Odluka o osnivanju NVO „Nacionalno vijeće Hrvata Crne Gore“. Ustrojena je radna skupina pravnička koja do sastanka 22. ožujka ima detaljnije razraditi pripremljene akte.

02.03.2006.

Suradnja sa Sveučilištem u Dubrovniku

Sveučilište u Dubrovniku poslalo nam je pismo slijedom natječaja koje je raspisalo za upis na postdiplomski

Drago Marstjepović i Ilija Vukotić, bili su na konvenciji. Povod konvencije, kako je na konvenciji istaknuo predsjednik HSP-a **Anto Đapić**, jest početak pregovora Hrvatske s Europskom unijom te novi razvojni izazovi.

Oкупljene na konvenciji je u ime HGDCG pozdravio Tripo Schubert zahvaljujući se na dosadašnjoj suradnji, uz poziv neka se u tekućoj godini proširi suradnja na gradove i županije s kojima

do sada Društvo nije uspostavilo kontakte.

Nakon završene konvencije naši predstavnici su imali nekoliko korisnih susreta s okupljenim predstavnicima jadranskih županija.

Dotpredsjednik Schubert svoj boravak u Dubrovniku iskoristio je posjetom našem povjereniku za državu Hrvatsku **Krunoslavu Težaku**. Razgovaralo se o projektima koji su u tijeku i o mogućnostima ustroja podružnice u Dubrovniku.

07. 03. 2006.

Dogovor oko Uskrasnog koncerta

S voditeljicom splitske podružnice HMI-ja Brankom Bezić Filipović dogovorene su pripreme za Uskrasni koncert u Tivtu i Baru.

07.03.2006.

Katarina Fuček od 1. ožujka nova ravnateljica HMI-ja

U Hrvatskoj matici iseljenika u Zagrebu, instituciji s kojom surađujemo od samog osnivanja Društva i koja nam uvelike pomaže u realizaciji mnogih projekata, došlo je do promjene ravnatelja. **Nikola**

Katarina Fuček

Jelinčić, dosadašnji ravnatelj, otišao je na drugu dužnost. Na njegovo mjesto postavljena je **Katarina Fuček**, vijećnica HDZ-a u zagrebačkoj gradskoj skupštini i šefica kluba vijećnika HDZ-a, a niz godina bila je na čelu Narodnih novina. Rođena je 11. travnja 1957. u Ferdinandovcu. Završila je Filozofski fakultet u Zagrebu.

Tim povodom uputili smo novoj ravnateljici pismo s čestitkom te je ukratko upozнали s dosadašnjom suradnjom našeg Društva i HMI.

8. 03. 2006.

Međunarodni blagdan „Dan žena“

Naše Društvo uputilo je prigodne čestitke svim ženama prigodom blagdana „Da-

na žena“ u institucijama i ustanovama s kojima surađujemo u RH i SCG.

12. 03. 2006.

Natječaj za NVO Općine Tivat

Na natječaj koji je objavila Općina Tivat za NVO, Podružnica HGDCG – Tivat prijavila je projekt „Tivat, grad športa i športaša“.

13. 03. 2006.

Održana XVII. sjednica Predsjedništva

Na dnevnom redu bile su sljedeće točke:

1. Izvješće s druge sjednice Inicijativnog odbora za ustroj krovne organizacije Hrvata Crne Gore.

2. Ustroj komisije za razgovor s kandidatima po objavljenom oglasu za prijam u službu glavnog urednika časopisa „Hrvatski glasnik“.

3. Zaduženja članova Predsjedništva po programu rada Društva za 2006.

4. Dogovor o terminu održavanja redovne godišnje Skupštine Društva

5. Razmatranje financijskog izvješćaja za veljaču 2006.

6. Razno:

- Dogovor oko organizacije održavanja Uskrasnog koncerta u Baru i Tivtu. Koncert je omogućila HMI – podružnica Split. uz nastup ženske klape „Splitske cure“
- Razmatranje početka rada patronažne službe
- Zahtjev Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske za prijem izaslanstva HGDCG-a kod čelnika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, a u svezi problema oko rješavanja pod-

nesenih zahtjeva za prijem u hrvatsko državljanstvo.

- Priprema promocije druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“ u Perastu.

- Dogovor oko organiziranja izložbe fotografija fondacije Albert Khan u suradnji s Makedonskim hrvatskim društvom „Marko Marulić“ iz Bitole.

- Sudjelovanje Podružnice HGDCG, Tivat na natječaju općine Tivat za NVO s projektom „Tivat, grad športa i športaša“.

- Izvješće o sudjelovanju izaslanstva HGDCG-a i Podružnice Bar na II. Jadranskoj konvenciji HSP-a u Dubrovniku.

- Izvješće sastanka s izaslanstvom HGDCG-a Podružnica Bar gdje se razgovaralo

uvodniku Urednik daje osvrt na predstojeći referendum u RCG, izvješće u povodu božićnih blagdana i Tripundanskih svečanosti, posjet predsjednika RCG **Filipa Vujanovića** Vatikanu, nostalgичna priča naših sunarodnjaka iz Amsterdama, kronika HGD-CG-a, novosti iz dopunske nastave na Hrvatskom jeziku, teme iz povijesti Boke, pisma čitatelja... neki su od priloga našeg časopisa.

17. 03. 2006.

Priznanje našem suradniku Stevanu Kordiću

Stevanu Kordiću, asistentu na Pomorskom fakultetu u Kotoru, dizajneru i predanom fotografu, proizvođač fotografske opreme „Canon“ dodi-

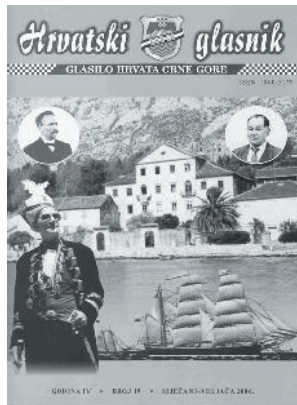
Nagrađena fotografija „Gondole“ Stevana Kordića

o aktualnim problemima u Društvu, provedbi javne rasprave novog Statuta Društva i sudjelovanju u radu buduće krovne organizacije Hrvata u Crnoj Gori.

15. 03. 2006.

Izašao iz tiska „Hrvatski glasnik“, br. 19

Izašao iz tiska novi broj Hrvatskog glasnika“ broj 19. U

jelio je priznanje, uvrstivši njegovu fotografiju „Gondole“, motiv iz Venecije, među 11 fotografija u katalog za 2007.

Stevan Kordić svojim fotografijama surađuje u kreiranju našeg časopisa „Hrvatski glasnik“, te mu Uredništvo ovom prilikom čestita na dobijenom priznanju.

20. 03. 2006.

Razgovor s gradonačelnicom Kotora

Na zamolbu Predsjedništva HGDCG-a, gradonačelnica Kotora **Maja Čatović** primila je na razgovor dopredsjednika Tripa Schuberta. Schubert je upoznao gradonačelnicu o aktivnostima Društva i o tekućim problemima. Razgovaralo se o izdavačkoj djelatnosti Društva i o skorašnjoj promociji druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“

te o pripremi knjige o književniku i pjesniku Franu Alfireviću koju naše Društvo želi izdati u povodu obilježavanja pedesete obljetnice njegove smrti.

Marija Maja Čatović

Postavkom biste Frana Alfirevića na otočić „Gospa od Škrpjela“ pred Perastom i promocijom knjige pjesama i proze koja je u pripremi, naše Društvo želi odati priznanje književniku i pjesniku Franu Alfireviću i obilježiti tu obljetnicu.

Razgovaralo se i o ostvarenju ugovora o uplati sredstava za NVO za projekt „Humanitarna pomoć starim i iznemoglim osobama“, kojeg smo prijavili na natječaj općine. Gradonačelnica Maja Čatović izrazila je zadovoljstvo susretom i istaknula važnost rada i djelovanja našeg Društva.

27. 03.2006.

Razgovor s kandidatom za glavnog Urednika „Hrvatskog glasnika“

Na objavljeni oglas u dnevnom tisku za mjesto Glavnog urednika „Hrvatskog glasnika“ javila se jedna kandidatkinja koja po poslatim papirima ispunjava uvjete. Pozvana je na razgovor pred prijamnu komisiju, dr. Ivan Ilić predsjednik društva, Tripo Schubert, VD urednik „Hrvatskog glasnika“, te Veseļko Koprivica, šef deska nezavisnog crnogorskog časopisa „Monitor“. Nakon obavljenog razgovora komisija će podnijeti izvješće Predsjedništvu, a kandidat je u obvezi dostaviti svoju viziju uređivanja Glasnika i program potrebnih marketinških aktivnosti.

29. 03.2006.

Priprema obilježavanja 50. obljetnice smrti pjesnika Frana Alfirevića

Započete su pripreme za obilježavanje 50. obljetnice smrti pjesnika Frane Alfirevića koje je naše Društvo uvrstilo u program rada za ovu godinu. Pismenim putem upoznate su potrebne ustanove s našim projektom, gradonačelnica grada Kotora Marija Maja Čatović, don Srećko Majić, župnik grada

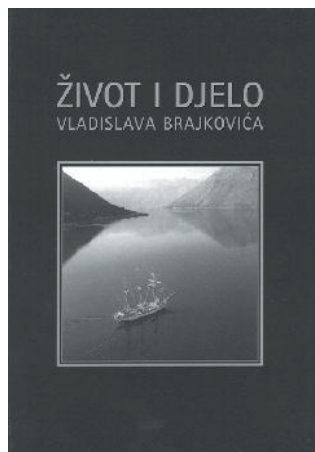
Frano Alfirević

Perasta te Zavod za zaštitu spomenika kulture. Osim pripreme knjige „Odabrane pjesme i proza Frana Alfirevića“ postavila bi se i bista pjesnika na otočiću „Gospa od Škrpjela“. Za provedbu ovog projekta Predsjedništvo je u suradnji s dr. Milošem Miloševićem kao idejnim pokretačem projekta ustrojilo radnu grupu.

01. 04.2006.

Promocija druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“ u Perastu

U organizaciji „Hrvatskog građanskog društva Crne Gore“

re“ iz Kotora, u svečanom ozračju i uz mnoštvo građana Boke i uglednih gostiju iz znanstvenog i javnog života Crne Gore i Hrvatske u prostorijama Muzeja grada Perasta obilježena je stota obljetnica od rođenja akademika doktora Vladislava Brajkovića, promocijom druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“. Knjigu su izdali Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske iz Zagreba, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore iz Kotora i Bokeljska mornarica iz Kotora. Svečanost je održana pod pokroviteljstvom Filipa Vujanovića, predsjednika Crne Gore kojeg je zastupao šef kabineta Ivan Leković. Promociji su nazočili gradonačelnica Kotora Marija Maja Čatović, biskup kotorski monsijor Ilija Janjić, admiral Bokeljske mornarice dr. Miloš Milošević, akademik Mijat Šuković, te predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. Radomir Pavićević. Na početku je prikazan dokumentarni film „Bokeljska mornarica“ koji su zajedno uradili Nacionalna zajednica Crnogoraca u Hrvatskoj i Hrvatska radiotelevizija. Goste su pozdravili dr. Miloš Milošević, admiral Bokeljske mornarice, dr. Radomir Pavićević, predsjednik NZCH-a iz Zagreba te dr. Ivan Ilić predsjednik HGDCG-a Kotor.

O Vladislavu Brajkoviću, znanstveniku koji je obilježio XX. stoljeće u oblasti pomorskog prava, govorili su prof. dr. Aleksandar Bravar iz Zagreba, dr. Nebojša Vučinić iz Podgorice i dr. Marija Radulović iz Perasta. Opširnije na str. 21 Glasnika.

03. 04. 2006.

„Hrvatski glasnik“ sada i na novinskim prodajnim mjestima diljem Crne Gore

Čitatelji „Hrvatskog glasnika“ od sada svoj časopis mogu naći i na novinskim kioscima diljem Crne Gore. S tvrtkom „Bega press“ iz Podgorice sklopljen je ugovor za distribuciju našeg glasnika na njihovim prodajnim mjestima

ma u gradovima: Podgorica, Cetinje, Bar, Ulcinj, Budva, Tivat, Kotor, Herceg Novi.

05. 04.2006.

Održana XVIII. sjednica Predsjedništva

Predsjedništvo je održalo svoju redovitu sjednicu. Dnevni red je bio:

1. Financijsko izvješće za ožujak

2. Rasprava oko održavanja redovne godišnje Skupštine Društva. Odlučeno je neka se redovna godišnja Skupština ove godine održai 23. lipnja u Tivtu, na dan pete obljetnice osnutka Društva.

3. Na temelju izvješća prijemne komisije Društva, donesena je odluka neka se zaposli glavni urednik „Hrvatskog glasnika“ na osnovi objavljenog oglasa u dnevnom tisku. Primljena je Tamara Popović, koja je diplomirala filozofiju, a ima i iskustva u novinarstvu. Ona će početi raditi 17. travnja.

4. Podneseno je izvješće s promocije druge knjige „Život i djelo Vladislava Brajkovića“ koja je održana u Perastu 1. travnja, u povodu 100 godina njegovog rođenja.

5. Priprema održavanja tradicionalnog Uskrsnog koncerta koje naše Društvo u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika – podružnica Split održava svake godine. Koncerti su 20. travnja u Baru, 21. u Tivtu, a 22. u Kotoru.

6. Razno:

• Izvješće o tiskanju“ Bokeškog ljetopisa“ kojeg je preuzeo grad Omiš i moguća promocija u Omišu na blagdan sv. Mihovila uz organiziranje prigodne izložbe i kulturnog programa od strane našeg Društva

• Izvješće o pripremi tiskanja knjige „Barani u Mlecima“ autorice dr. Lovorke Čoralić iz Zagreba.

• Na zamolbu autora monografije „Željeznica u Boki kotorskoj“ Josipa Webera, prihvaćena je organizacija promocije u travnju u Kotoru.

• Odlučeno je neka se osnuju podružnice u Budvi i Herceg Novom.

- Organizacija izložbe fotografija Fondacije Kahn 28. travnja u Galeriji Buća u Tivtu.

- Odluka reagirati na registraciju web stranice Zlatka Vučinovića „Hrvati u CG“ koju je registrirao na ime našeg Društva bez naše suglasnosti.

- Sudjelovanje na natječaju Vlade Republike Crne Gore za raspodjelu djela prihoda od igara na sreću.

- Izviješće sa susreta s predstavnicima Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske prilikom njihovog boravka u Kotoru. Dogovor oko realizacije zajedničkih projekata i suradnje. Dogovoreno je neka se knjiga izabranih pjesama i proze pjesnika i knji-

ževnika Frana Alfrevića, koju priprema naše Društvo, uz pomoć NZCH tiska u Zagrebu.

- Povodom Oglasa za izbor članova vijeća za razvoj i zaštitu lokalne samouprave Općine Tivat, Predsjedništvo je predložilo **Zorana Nikolića** iz Donje Lastve kao člana.

- Odluka neka se sklopi ugovor s novinskom distributerskom tvrtkom „Bega press“ iz Podgorice za distribuiranje našeg časopisa „Hrvatski glasnik“ na teritoriji Crne Gore prema dogovoru.

6. travnja 2006.

Sastanak UO Barske podružnice HGDCG

Upravni odbor Barske podružnice HGDCG-a održao je

svoju redovnu mjesečnu sjednicu. Razmatrani su dosadašnji rezultati rada i aktivnosti podružnice kao i planovi za budući rad. Raspravljalo se o financijskoj potpori autoru knjige „Barani u Mlecima“ dr. Lovorki Čoralić, po časnom članu našeg Društva. Analizirano je pitanje referenduma i jednoglasno dana podrška nezavisnoj Crnoj Gori.

7. travnja 2006.

Prijem TV signala HRT 1 u Kotsorskom zaljevu

Dugo očekivani prijam programa Hrvatske radiotelevizije Kotorani od danas mogu pratiti s repetitora na brdu Vrmac nad Kotorom. Doga-

vorom tvrtke Odašiljači i veze Republike Hrvatske te radiodifuzijske službe Crne Gore, posredovanjem Generalnog konzula RH u Kotoru Ivana Škarića, Kotorani i os-

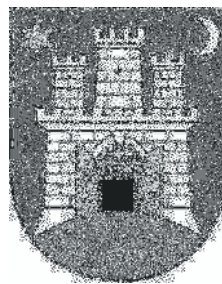

tala mjesta u Zaljevu koja primaju signal s Vrmca, mogu gledati hrvatski TV program na kanalu HRT 1.

Naše Društvo je prije tri godine iniciralo akciju za prijem signala Hrvatske radiotelevizije, koja se s normalizacijom odnosa dviju država napokon i ostvarila.

Grad Zagreb

■ U prošlom nastavku feljtona „Upoznajmo Hrvatsku“ pisali smo o Zagrebačkoj županiji i gradu Zagrebu kao njenom administrativnom sjedištu. S obzirom da je Zagreb ujedno i glavni grad Republike Hrvatske, te da je do 1995. godine i sam bio županija, zavrjeđuje da mu u sklopu našeg feljtona posvetimo poseban prostor ■

Zagreb je glavni i najveći grad Republike Hrvatske. Prema podacima iz 2005. godine sa 973.667 (1.200.000 metropolitansko područje), stanovnika, i razvijenim mnogim funkcijama igra ulogu nacionalne metropole te je središte događanja čak i mnogo širega značenja. Grad pokriva površinu od 641,355 km². Zagreb je kulturno, znanstveno, gospodarsko, političko i administrativno središte Republike Hrvatske sa sjedištem Sabora, Predsjednika i Vlade Republike Hrvatske.

Gradonačelnik Milan Bandić

Povijesno gledano, Zagreb je izrastao iz dva naselja na susjednim brdima, Gradeca i Kaptola, koji čine jezgru današnjeg Zagreba, njegov Stari grad. Nalazi se ispod gore Medvednice, na jugozapadnom kutu Panonske nizine, na rijeci Savi. Kao raskrižje putova, Zagreb se nalazi na glavnom prometnom pravcu koji spaja Srednju Europu s Malom Azijom, te također na jednom od najlakših pristupa Jadranskom moru iz Panonske nizine.

Za razliku od nekih drugih hrvatskih gradova, a naročito onih u primorju, Zagreb nije stariji od tisuću godina. U antici je postojalo naselje Andautonia, ali ona nema povi-

jesni kontinuitet s današnjim Zagrebom. Nalazila se na drugome mjestu – 15-tak kilometara od središta Zagreba, na desnoj strani Save, gdje je danas selo Šćitarjevo uz Veliku Goricu. Prilikom seobe naroda razrušena je.

Ali prava povijest Zagreba počinje u srednjem vijeku – kada na tlu današnjeg Kaptola i na prostoru zagrebačkog Gornjeg grada nastaje središte povijesne jezgre naselja: biskupski grad Zagreb (od 1094. god.) i slobodni kraljevski varoš (grad) na brdu Gradec (od 1242. god.).

Zagrebačku biskupiju osnovao je ugarski kralj (Sveti) Ladislav, brat Jelene Lijepe, žene hrvatskoga kralja Zvonimira, koji je bio pozvan na hrvatsko prijestolje. Bile su to posljednje godine samostalnoga hrvatskoga kraljevstva koje je sve više potpadalo pod ugarski utjecaj, čemu svjedoči i činjenica da je biskupiju osnovao ugarski kralj.

1242. ugarsko-hrvatski kralj Bela IV. izdao je u Virovitici povelju koja je zbog svog zlatnog pečata nazvana Zlatnom bulom, kojom je Gradec postao slobodni kraljevski grad.

1557. Zagreb se u pisanim dokumentima prvi puta spominje kao glavni grad Hrvatske.

1669. Isusovci osnivaju prvu gimnaziju i Akademiju. Ta se godina smatra godinom utemeljenja Zagrebačkog sveučilišta.

1776. iz Varaždina je u Zagreb preseljeno sjedište Hrvatskog kraljevskog vijeća (Vlade).

25. lipnja 1991. Sabor Republike Hrvatske proglašava neovisnost i suverenost Republike Hrvatske. Zagreb postaje glavni grad.

O porijeklu i značenju imena Zagreba ima više priča i mišljenja. Jednu smo već prenijeli u prošlom nastavku, ali čemo je radi kontinuiteta po-

kop, šanac“. Ipak ostaje znatnosti da istražuje porijeklo imena grada Zagreba.

Prvobitno naselje koje je nosilo ime Zagreb protezalo

J. Lecner – veduta Gradeca i predgrađa oko 1840. godine

noviti: Na mjestu gdje je Zagreb, bila nekoć pustinja, i bijaše strašna suša kad je prolazio ban s vojskom ovim krajem, a ban i vojska klonuli od žeđi. Ali se dosjeti ban, zataknu svoj mač u zemlju, a iz ove prsne vrelo žive vode,

se uz lijevu obalu potoka Medveščaka. Ono ulazi u povijest 1094., kada je ugarski kralj Ladislav u njemu osnovao biskupiju. Uz biskupsko sjedište razvija se uskoro, sjeverno od katedrale, kanoničko naselje (Kanonička ves,

J. Lecner – veduta Kaptola i biskupskog dvora oko 1840. godine

na što ban viknu: Zgrabite! Odatle, veli se, Zagrebu ime.

Druga priča glasi: Žedan ban zaviknuo djevojci što je stajala kraj vrele: Mandušo, zgrabite! Pa odatle prozvano bje to vrelo Manduševac, a mjesto Zagreb!. Najvjerovatnije je ipak mišljenje da je naselje (na Kaptolu) bilo ušano jer „zagreb“ znači „op-

Kaptol). Zagreb je i županijski castrum i sjedište bana. Biskupskom Zagrebu pripadala je i Vlaška ulica, a od 1247. i dio zemljišta na Gradecu, gdje je Kaptol podignuo svoju kulu (Popov toranj). Uz naselje Zagreb razvija se na susjednom brdu (današnji Gornji grad) utvrđeno naselje Gradec.

Oba naselja doživjela su 1242. provalu i haranje Tatara. Iste godine podjeljuje hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. Gradecu tzv. Zlatnu bulu, povlastu kojom se stanovnici Gradeca izuzimaju od županske vlasti, a kralju se obvezuju na vojnu dužnost. Neposredno po povlačenju Tatara građani počinju utvrđivati Gradec. Utvrđivanje je uglavnom završeno 1266.; bedemi s kulama i vratima opasivali su grad u obliku trokuta.

Građani su u XIV. st. nastojali ukrasiti svoj gradić lijepim javnim zgradama i crkvama. U to su vrijeme izgradili i trobrodnu dvoransku župnu crkvu posvećenu varoškom zaštitniku sv. Marku. Podno Gradeca nastaje njegovo predgrađe Njemačka (Šoštarska) ves i Nova varoška ves (današnja Ilica), a od 1334. na kanoničkim se posjedima sjeverno od kaptola razvija Nova ves.

Kad su u XV. st. Turci počeli provaljivati i u Turopolje, dopustio je kralj Matija Korvin 1469. biskupu da utvrdi Kaptol. Bedemi s kulama, koji su opasivali grad u obliku četvrekuta, bili su dovršeni već oko 1478., a utvrde oko same katedrale definitivno je izradio ostrogonjski nadbiskup Toma Bakač, koji je u prvoj četvrti XVI. st. bio administrator zagrebačke biskupije.

Iako su stoljećima Kaptol i Gradec (koji je 1609. dobio svoj novi statut) dvije zasebne općine, ipak se od XVI. st. počinje postupno upotrebljavati naziv Zagreb za obje općine. Otad se Zagreb drži političkim središtem i glavnim gradom Hrvatske i Slavonije (u Hrvatskom saboru to je posebno naglašeno 1557.).

Hrvatski banovi do početka XVII. st. nisu stolovali u Zagrebu; prvi ga je za svoje sjedište izabrao Nikola Frankopan 1621. Na poziv Hrvatsko sabora došli su u Zagreb 1606. isusovci i već 1607. prenijeli iz Ljubljane u svoj zagrebački kolegij tiskaru, a 1669. otvorili akademiju, na kojoj se predavala filozofija, teologija i

pravo. Aktivnost isusovačke tiskare obnovi je 1695. Pavao Ritter Vitezović.

U tijeku XVII. i XVII. st. Zagreb je teško stradao od velikih požara (1645., 1674., 1706., 1731) i kuge (1647., 1682).

Godine 1776. prebačeno je iz Varaždina u Zagreb sjedište Hrvatskog kraljevskog vijeća (vlade), a za Josipa II.

Grad postaje sjedište Varaždinskog i Karlovačkog generalata. Potkraj stoljeća na trošak gradske i kaptolske općine započela je gradnja velike bolnice

prva glazbena škola, 1834. prvo glumište, 1839. Matica hrvatska, 1846. Narodni muzej, 1866. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (sada HAZU), 1874. Sveučilište (prvotno tri fakulteta: filozofski, pravni i teološki).

Prva željeznička pruga preko Zagreba otvorena je 1862., iduće godine puštena je u pogon plinar, grad je dobio svoj vodovod 1878., konjski tramvaj uveden je 1891., a električni tramvaj predan prometu 1910. godine.

U gradu ima više od

Osnutkom Banovine Hrvatske (1939.) Zagreb postaje njezino središte, za II. svjetskog rata glavni grad Nezavisne Države Hrvatske, ali i središte otpora nacizmu. Komunistička je vlast (1945.), uz primjenu „revolucionarnog terora“, konfiscirala poduzeća te nacionalizirala ostali dio gospodarstva. To je, uz veliki priljev ruralnog pučanstva, dovelo do sveopće stagnacije.

Pedesetih se godina postupno osnivaju kulturne i znanstvene ustanove: kazališta (Zagrebačko dramsko kazalište, poslije Gavella; Komedija), TV Zagreb (danas HTV), Leksikografski zavod (1950.) i dr.

Unatoč gospodarskoj i kulturnoj kolonizaciji 1948.–1990., Zagreb je glavno duhovno središte otpora jugokomunističkom režimu („Hrvatsko proljeće“ 1971.) te žarište kulturne i nacionalne samosvjesti. Od 1991., kao glavni grad samostalne države Hrvatske, sve više postaje srednjoeuropskom metropolom.

Grad Zagreb ima Ustavom određen poseban status iz kojeg proizlazi da obavlja poslove iz samoupravnog djelokruga grada i županije, Nadležan je i za poslove državne uprave i djelokruga ureda državne uprave, a obavlja ih uprava tijela Grada Zagreba. Gradonačelnik je **Milan Bandić**.

Kvalitetno zemljište, pogodan prometni položaj i ukupna komunalna

infrastruktura, stručna

radna snaga, znanstvene, stručne, obrazovne, zdravstvene, financijske, bankarske i druge institucije, zatim tradicija u obavljanju određenih djelatnosti, te veličina i kvaliteta gospodarstva, bitni su potencijali u razvojnoj strategiji Zagreba.

Najvažnije gospodarske grane grada Zagreba su industrija električnih strojeva i aparata, kemijska, farmaceutska, tekstilna, prehrambena industrija, industrija pića, te

Spomenik banu Josipu Jelačiću

koja je završena 1804.

U XIX. st. počinje brži gospodarski, politički i kulturni razvoj Zagreba. Stoljetne opreke između biskupskog grada i slobodnog kraljevskog grada pomalo se brišu, osobito pod utjecajem hrvatskog narodnog preporoda.

Kulturni razvoj Zagreba u XIX. st. obilježuju datumi osnutka nekih važnih kulturnih i prosvjetnih ustanova: 1826. Glazbeno društvo (poslije Glazbeni zavod), a 1829., i

stotinu industrijskih poduzeća, od kojih su najvažnija strojarska, tekstilna, prehrambena i grafička.

U Zagrebu je 29.X.1918 Hrvatski sabor donio odluku o raskidu svih državnopravnih odnosa Hrvatske s Ugarskom i Austrijskom Carevinom i o pristupanju u zajedničku državu Slovenaca, Hrvata i Srba. Između dva rata Zagreb je bio jako industrijsko središte. U njemu je 1926. proradila i prva radiopostaja.

industrija proizvodnje i prerađivanja duhana. Zagreb je i značajno međunarodno trgovinsko i poslovno središte, te prometno sjecište srednje i istočne Europe. Gospodarski život na tlu grada Zagreba razvija se danas pod utjecajem posve izmijenjenih općih uvjeta što su nastali uklanjanjem tzv. socijalističkoga društveno-političkog poretka.

Sveučilište u Zagrebu naj-

U Zagrebu djeluju 22 instituta na područjima društvenih i prirodnih znanosti. Zagreb je sjedište HAZU – Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Grad Zagreb ima još 10 kazališta 21 muzej 14 galerija i 12 umjetničkih zbirki.

Iz Zagreba potječu i u njemu djeluju mnogi glasoviti znanstvenici, umjetnici i sportaši. Zagreb je grad ze-

Hrvatsko narodno kazalište

Zagrebačka katedrala

Manduševac

starije je u Hrvatskoj i među najstarijima u Europi. Osnovano je 1669.

Na Sveučilištu u Zagrebu, znanstveno-nastavni i umjetnički rad obavlja se na 28 fakulteta, 3 umjetničke akademije, stručnoj – Učiteljskoj akademiji i sveučilišnom studiju – Hrvatskim studijima. Pri Sveučilištu djeluju 33 visoka učilišta.

nih parkova i šetališta, s brojnim izletištim u prekrasnoj okolini.

Posebno mjesto u životu Zagrepčana i njihovih gostiju ima Medvednica-Zagrebačka gora i njezin najviši vrh Sljeme (1033 m). S vrha se pruža prekrasan pogled na Zagreb, dolinu Save i Kupe, na Hrvatsko zagorje.

Priredio: Dario Musić

Medvednica – Zagrebačka gora

Bratstvo Dabčević

■ Pomorsko bratstvo Dabčević, jedno od najstarijih u Dobrotu, u razdoblju XVIII.–XX. st. dalo je 46 pomorca: 15 kapetana i poručnika, te 30 mornara. U XIX. st. Dabčevići imaju 7 jedrenjaka. Najjači brodovlasnik je bio kap. Anton Ivanov Dabčević, koji je posjedovao dva pjelega i bio suvlasnik barka „Dar“. Za podvig spašavanja iz zatvora turskog pukovnika Ismail Haki Beja kap. Marko Tripov Dabčević dobio je na poklon alegorijsku sliku i bio odlikovan turskim odličjem Osmanlije III. stupnja ■

Dabčevići su jedno od dobrotskih bratstava koje se najranije pojavljuje u arhivskim dokumentima Povijesnog arhiva u Kotoru. Tako je primjerice meštar **Nikola Dabčević**, brodograditelj, unajmio svoju kuću u ulici sv. Katarine (kod Bl. Ozane) u Kotoru 30. prosinca 1505. godine.

To bratstvo imalo je svoje kuće u oko crkve sv. Kuzme i Damjana (danas u puku poznata kao sv. Vrača) u Dobroti, pa su po njoj slavili svoje krsno ime Vračevdan (1. prosinac). U vremenu od XVIII. do XX. st. Dabčevići su imali 46 pomorca: 15 kapetana i poručnika, te 30 mornara. Već 1734. nalazimo patruna **Marka Krstova Dabčevića** kako trguje s malom tartanom prenošeći slanu ribu za Pugliu.

U XIX. st. Dabčevići posjeduju 7 brodova i to: brigantin „Cosa v' importa“, koji se potopio 1859. kod Napolia, za-

Brigantin „Cosa v' importa“

posjedovao i dva pjelega i bio suvlasnik barka „Dar“.

Iz ovog bratstva su nastradala na moru 4 mornara: **Ivan Matov** utopio se kod Budve 1803., a **Anton Božov** ubijen je od gusara na brodu

dana Radimira.

Tomo Krstov Dabčević (1797.–1863.)

Pomorski kapetan, vlasnik pjelega „Umile“. Ovaj pravi morski vuk imao je priliku svoju hrabrost pokazati i na kopnu i to braneći svoju rodnju kuću. Bilo je to 13. svibnja 1847. kada je banda 60 naoružanih Crnogoraca iz sela iznad brda Boke, napala tijekom noći njegovu kuću u Dobroti (lokalitet Škradio) zbog pljačke. On se našao sam sa svojom ženom Anom rođ. Tomić i snahom Pavom rođ. Marović, obje iz Dobrote. Napadači su pokušali na sve moguće načine, kamenjem i sjekirama prodrijeti u kuću. Kada se Dabčević pojavio na prozoru, pucali su na njega iz vatrenog oružja, a on je hrabro s dvije žene uzvratio i uspio čak eliminirati jednoga crnogorskog bandita, Andriju Jovičina iz Žanjev Dola, ne-

koliko njih raniti, a ostale natjerati u kukavički bijeg.

Ovaj događaj je detaljno opisan u sačuvanoj pjesmi od 594 stiha, a Marko Antonije Vidović je ovaj događaj opisao u prozi i pjesmi. Kap. Tomo Dabčević je za ovaj podvig bio odlikovan austrijskom, srednjom, zlatnom medaljom za građanske zasluge 1848. U znak zahvalnosti za preživjeli napad kap. Tomo Dabčević darovao je crkvi sv. Mateja u Dobroti srebrno kandilo dužine 51 cm s naznakom „Tomo Dabčević“.

Iza ovog napada na kuću kap. Dabčevića uslijedio je veliki napad bande crnogorskih pljačkaša na Dobrotu u veljači 1848., kada su zapalili nekoliko kuća, o čemu nas obavještavaju dva crnogorska kroničara: izvjesni Medaković, tajnik Njegošev, te dr. Petar Petrović. Bio je to povod Njegošu osobno za zaputiti se u Dobrotu kod svog

Škuner „Sela“

tim brik „Elena D.“, polaka „Fratelli“, škuner „Patriota“ i „Sela“ i dva pjelega. Najjači brodovlasnik je bio kap. **Anton Ivanov Dabčević**, koji je

Krsta Radoničića 1827., dok su **Vido Markov** i **Ivo Antonov** nastradali u brodolomu brigantina „Il Vigore“ kod Sicilije 1834., vlasništvo Bog-

prijatelja kap. Krsta Rado- ničića (lokalitet Plagenti) i tu s austrijskim vlastima sklopiti „Konvenciju za likvidaciju pograničnih nereda s Crnom Gorom 11. travnja 1848.“

Luka Ivanov Dabčević (1839.–1908.)

Pomorski kapetan. Plovio je više od 50 godina, od čega 37 kao zapovjednik. U početku je zapovijedao dobrotskim brodovima, a od 1871. otišao

rena na cijelu njegovu obitelj.

U rečenome ratu 1877/78. Luka Dabčević osobito je po- magao Crnu Goru kada je brodom „Rossia“ prebacio da- rovano rusko oružje iz Odes- se u Bar. Koliko se cijenila ova pomoć od strane Crne Gore najbolje svjedoči sveča- ni doček parobroda „Rossia“ u Baru gdje je bila na okupu crnogorska Vlada, ministar vojske s časnicima, te naj- uglednije osobe ondašnje Cr-

u Dobroti 1908.

Marko Tripov Dabčević (1855.–1949.)

Pomorski kapetan. Kao ko- mandant najvećih luksuznih Lloydovih parobroda stekao je svojom stručnom spremom i pristojnim ponašanjem ve- like simpatije i prijateljstva. Zapovjedajući Lloydovim pa- robrodima na linijama Trst- Carigrad-Aleksandrija-Indija- Kina-Japan-Južna Amerika,

Pošto je Rapalskim uгово- rom 1920. Trst pripao Italiji, komodor Dabčević nije ostao u tuđini, već je poslije 40 godina službe kod Lloyda, 30 godina zapovjedanja i 50 godina plovidbe po morima došao u svoju Dobrotu gdje je živio kao ugledna osoba u cijeloj Boki. Izabran je za Admirała starodrevne Bokelj- ske mornarice 1922., što je obnašao do 1935., a u promi- njenom Statutu Bokeljske

Luka Ivanov Dabčević

je u Rusiju i tamo zapovi- jedao ruskim brodovima „Rostov“, „Sviet“ i „Rossia“ vlasništvo pomorskog dru- štva „Rusko jedinstvo“ (u pri- jevodu) iz Odesse. On je ovim brodovima prenosio streljivo, hranu i oružje za rusku vojsku koja se 1877/78. borila u Rumunjskoj i Bugar- skoj protiv Turaka. Za učinje- ne usluge ruskoj vojsci Luka je dobio prvo brončanu me- dalju, a zatim je nagrađen i zlatnom medaljom i odličjem sv. Stanislava. Posebno pri- znanje dano mu je tako što je bio imenovan počasnim gra- đaninom ondašnjeg glavnog grada Petrograda 21. srpnja 1887., kako glasi ukaz. Deset godina kasnije, 26. siječnja 1897., ova velika čast poča- snog građanina bila je proši-

ne Gore. Trebalo je imati iz- nimnu hrabrost u ratnim okolnostima, kako bi se oba- vila ova isporuka oružja, oso- bito zbog plovidbe kroz tur- ske tjesnace Bospor i Darda- nele te kroz tada turska te- ritorijalna mora Crno More, Mramorno i Egejsko. Dab- čević je prenio oružje noću bez svjetala, čak nije imao ni obična pozicijska svjetala (cr- veno i zeleno), što treba zahvaliti spretnosti i iskustvu samog kapetana, unatoč na- zoru turskih ratnih brodova.

Za usluge učinjene crno- gorskom narodu odlikovao ga je knez Nikola I. ordenom Danila I., trećeg stupnja, uka- zom 27. kolovoza 1895., kada je ujedno bio primljen u sve- čanu audijenciju na Cetinju. Kap. Luka Dabčević je umro

Marko Tripov Dabčević

uspješno je svladavao sve po- teškoće na tim putovanjima, tako su s pohvalom o njemu pisale ondašnje novine, naro- čito trščanske. Tako je s jed- nog putovanja 1910. odliko- van naslovom „komodor“, či- me mu je dano puno prizna- nje i ukazana osobita čast.

Na početku prvog svjet- skog rata kao komodor kap. Marko bio je određen upra- vljati parobrodima Austrij- skog Lloyda, društava Trip- ković, Kožulić i drugih. Tada su pod njegovim zapovjed- ništvom bila 103 parobroda, koja su bila usidrena u Pro- kljanskom jezeru blizu Šibe- nika. U tijeku rata se istakao pomažući neke mornare omo- gućujući im neslužnje časne vojne obveze u tadašnjoj na- šoj državi Austrougarskoj.

mornarice iz 1934., stoji „kako će gosp. komodoro Marko Dabčević moći nositi naslov- titularni, doživotni admiral Plemenitog tijela Bokeljske mornarice“. Bio je načelnik Dobrotske općine od 1930/36. te predsjednik Kluba prijate- lja Francuske u Kotoru.

Umro je u 95. godini, vita- lan i bistar do posljednjeg tre- nutka, u vili „Angelia“ u Do- broti 1949., poslije jednog napornog puta do Trsta radi ostvarenja svoje skromne mi- rovine.

Između mnogih njegovih doživljaja na moru potrebno je istaknuti ovaj u kojemu je došla do izražaja sva njegova stručnost, vještina i pleme- nitost. Bilo je to 13. ožujka 1901. kada je kap. Marko za- povijedajući Lloydovim paro-

brodom „Urano“ na liniji između Carigrada i Aleksandrije pristao na otok Rodos. Malo poslije dolaska na ovaj otok pristupio mu je jedan mladić suznim očima moleći ga kako bi svojim utjecajem pomogao spasiti život utamničenom pukovniku Ismail Haki Beju, koji je pripadao mladom turskom pokretu. Iz Carigrada je bio prebačen u podzemnu tamnicu na otok

brod. Kap. Dabčević predviđajući posljedice, naredio je neka parobrod odmah krene. Bijeg pukovnika odmah je primjećeno, pa kada je brod stigao u Beirut, navališe vlasti na kapetana okrivljujući ga kako pomaže bjeguncu, zahitjavajući pregledati brod. Koliko su energičnije zahtijevali pregled broda, to je kapetan Dabčević, pozivajući se na međunarodne pomorske pro-

dočekan i predstavljen. Druhom prilikom Haki Baj je priredio svečani ručak u čast kap. Dapčevića na kojem je kap. Marku poklonio alegorijsku sliku izrađenu u svili na kojoj je izvezen lik pukovnika i kovčeg u kojem je bio sakriven uz naznaku broja minuta provedenih u kovčegu. Danas se ta slika nalazi u Pomorskom muzeju u Kotoru.

Za ovako veliku uslugu oko spašavanja uglednog turskog državnika kap. Dapčević je bio odlikovan turskim odličjem Osmanlije III. stupnja.

Gracija Krstov Dabčević (1890.–1977.)

Pomorski kapetan. Poslije višegodišnje plovidbe na jedrenjacima plovio je parobrodima Austrijskog Lloydagdje je kao časnik parobroda „Bregenz“ od 3905 BRT za vrijeme prvog svjetskog rata u svibnju 1918., prevozeći 2000 austrijskih vojnika na solunsko bojište, preživio torpedni napad talijanskog „ma-

zivio je zanimanje za razvoj hrvatskog pomorstva, pa je vrlo često pisao u pomorskim časopisima te u listu „Slobodna Dalmacija“.

Ogranak Bokeljske mornarice u Splitu, čiji je uvaženi dugogodišnji i najstariji član bio, odao mu je na pogrebu na groblju Lovrinac dužnu počast uz prigodni nekrolog.

Dr. Savka Antona Dabčević – Kučar (1923.)

Kćer pravnik i potomka stare pomorske obitelji iz Dobrote. Rođena 1923. na Korčuli, školovala se u Splitu i Zagrebu uz studentske boravke

Savka Dabčević-Kučar

u svijetu. 1943. odlazi u partizane i sudjeluje u poznatom zbijegu u El Shattu u Egiptu. Zanimala se za književnost, umjetnost, filozofiju i šport. Doktor ekonomskih znanosti, sveučilišni je profesor i političar s dubokim tragom u povijesti hrvatskog naroda. Postala je 1967. predsjednik Izvršnog vijeća SR Hrvatske, a 1969. predsjednik CK SKH te članica Predsjedništva CK SKJ. Političko stradanje Hrvata 1971., kada je državnom represijom u režiji Beograda slomljeno „Hrvatsko proljeće“, smaknulo je i karijeru Savke Dabčević Kučar, u tome trenutku uz Miku Tripala najveću zagovornicu pogaženih hrvatskih nacionalnih i gospodarskih interesa u SFRJ. Politički se iznova aktivira u osvit demokracije 1990., te nestankom komunističke Jugoslavije aktivno iznova sudjeluje u samom vrhu političkog života uskrse države Hrvatske, sve do nedavnog umirovljenja. Danas živi u Zagrebu.

Priredio: Anton Tomić

Alegorijska slika – poklon Haki Beja Marku Dabčeviću

Rodos gdje je trebao u najgroznijim mukama završiti svoj život... Ovaj mladić je rekao kap. Marku kako ga na ovaj korak tjera jaki osjećaj zahvalnosti koju duguje utamničenom pukovniku, jer je on pomogao njegovom ocu u jednom teškoj i žalosnoj događaju.

Prožet plemenitim osjećajima, ganut molbom ovog mladića, potresen pri pomisli na groznu smrt koja je čekala mladog pukovnika, odmah je pristao primiti na brod pukovnika unatoč posljedicama. Kako je organiziran njegov bijeg iz zatvora, nastao je problem kako će se neopaženo ukrcati na brod. Za tu svrhu je poslužio veliki putnički kovčeg koji je nepoznati mladić nabavio, i s brodskim provijantom neopaženo ukrcao na

pisu, još energičnije odbijao pregled broda i tako pukovnika doveo u Aleksandriju, odakle je otišao u Kairo.

Opraštajući se od kapetana, pukovnik je izrazio želju objaviti ovaj kapetanov humani gest, ali je to on odbio iz straha kako ne bi mogao više putovati turskim vodama. Radi toga događaja, kap. Dabčević bio je premješten na duga oceanska putovanja. I poslije devet godina, 1910., kada je mladoturski pokret došao na vlast, kap. Dapčević je opet zaplovio Lloydovim parobrodom „Praga“ prema Carigradu. Odmah je potražio pukovnika Haki Beja koji je tada bio predsjednik Vojnog vijeća. Ovaj je dočekao kap. Dabčevića sa suzama u očima i uveo ga u Turski parlament gdje je bio svečano

Gracija Krstov Dabčević

sa“ (brzog torpednog broda) te potapanje blizu Drača, kojim prilikom je stradalo više od 1000 vojnika, pretežno Čeha te posade. Poslije prvog svjetskog rata plovio je na brodovima Kraljevine Jugoslavije, da bi konačno prešao u lučku službu u kojoj je kao lučki kapetan u Splitu proveo najveći dio svoje službe do 1937. i umirovljenja. I kao dugogodišnji građanin Splita i kao službenik isticao se rijetkim vrlinama: plemenitošću, poštenjem, skromnošću, pa je bio cijenjen i poštovan od svih koji su ga poznavali. U poodmaklim godinama poka-

Plovidbe nakon smrti

■ „Boka“ je suvereno vladala morima svijeta. Odolijevala nemirnom Biskaju, olujama Atlantika, mrtvilu Sargaškog mora, tsunami-valovima istočnog Pacifika, a u njezinim prostorima svoja prva praktična znanja stjecali su mnogi naraštaji ondašnjih pomoraca. Završila je jedno započeto putovanje, završila je svoj život na hridinama Korčulanskog kanala... ■

Bilo je tiho rujansko jutro 1940. godine i parobrod „Boka“, vlasništvo Zetske plovidbe iz Kotora, lagano je parao mirno more sjeverne Irske. Kapetan **Albert Malik**, iskusan pomorac iz Budve, neveselo je promatrao jednolični krajolik kojim je plovio njegov brod.

U tim nemirnim vreme-

ca presrela je britanski trgovački brod „Lisa“ te ga potopila. Napad je preživjelo samo šest pomoraca.

„Boka“ tone

Sve je to bilo na umu iskusnom kapetanu Albertu Maliku dok je stajao na zapovjednom mostu promatrajući mirnu pučinu. Od trenutka

vim desno od broda, na udaljenosti do koje vid iskusnog kapetanskog oka jedva dostiže, jedan periskop poput uzdignute kobre, nečujno se usmjerava prema njegovom brodu. Miruje, zatim ubrzava kretanje prema cilju. Sve je bliži, bliži...

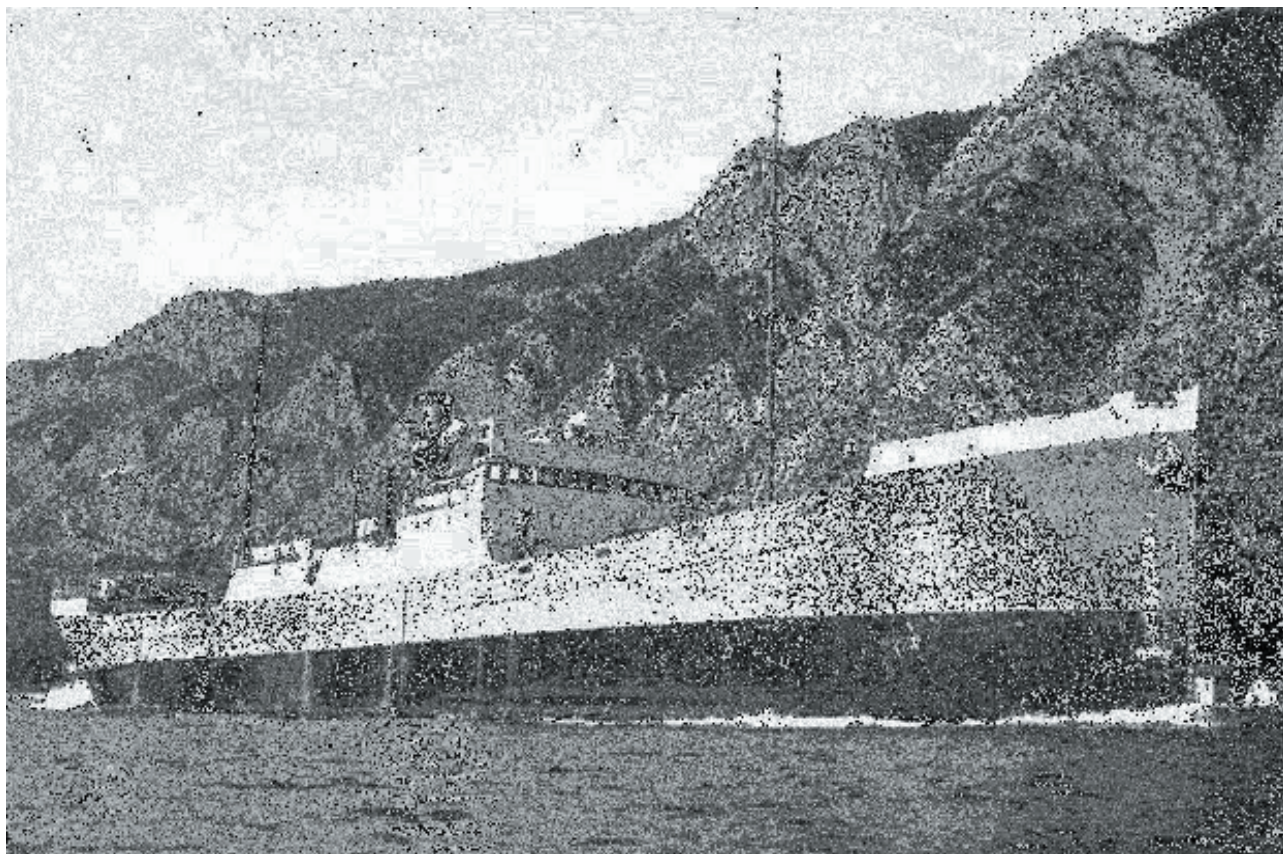
More se najednom uzburkalo. Jedan trag bjelkaste pje-

stiže nesretni brod. Pogodak. Eksplozija. Brod se nagine, propinje, tone... „Boka“ tone. Tone.

Kapetan Malik leži neprirodno prognut. U njegovim očima gasi se sjaj. Malik umire.

Spašavajte ljude! – tiho šapuće. – Spašavajte ljude!

To su njegove posljednje

P/b „Boka“, vlasništvo Zetske plovidbe – Kotor

nima, u kojima je njemačka Reichskriegsmarine (njemačka ratna mornarica), strateški presretala i potapala sve savezničke brodove na putu ka engleskim lukama, ni more neutralne Irske nije bilo sasvim sigurno. Prije nekoliko dana, upravo tu, blizu otoka Rathin, njemačka podmorni-

kad je „Boka“ napustila Jadransko more i kad je postala sastavnica jednog od savezničkih konvoja, svrstala se i među njemačke neprijatelje, pa je kapetan Malik gotovo danonoćno stajao na zapovjedničkom mostu i promatrao more.

Međutim, toga jutra, sas-

ne na površini odaje kako se kroz more poput neke munjevitke ribe-sabljarke probija torpedo. Njegov trag vodi u smjeru „Boke“, koja mirno plovi ka irskim lukama. Torpedo pogađa brod i jaka eksplozija „Boku“ nagine prvo na lijevu stranu, a zatim na desnu. I drugi torpedo su-

riječi. Na brodu vlada panika. Radiotelegrafista gotovo izbežumljeno tipka S.O.S.

Nov i brod

Na poziv u pomoć javlja se britanski razarač „Venkshair“. On hita ka brodu koji tone. Hoće li stići na vrijeme?

Na „Boki“ je posada iz raz-

nih zemalja. Ali u ovoj drami svi žele pomoći. Izvlače ranjene, pomažu ih smjestiti u čamce za spašavanje, ublažiti nesretan događaj. Ipak nekima se nije moglo pomoći. Uz kapetana Alberta Malika, život su izgubili ložac **Sost Marculesku**, Rumunj, konobar **Ante Veršić**, državljani Kraljevine Jugoslavije iz Vinjerca, te još petorica mornara, dva Grka i po jedan Belgijanac, Argentinac i Portugalac.

Nema spasa ni za „Boku“. Potonula je u moru sjeverne Irske tog kobnog 20. rujna 1940. godine.

vao ispod vještih ruku riječkih brodograditelja, već se sve znalo: brod će biti nosivosti 11.400 tona, imat će brzinu od oko trinaest nautičkih milja, biti će prvi brod – novogradnja u floti „Jugoslavenske oceanske plovidbe“ iz Kotora i zvat će se – „Boka“

Morima svijeta

Dvadeset i šestog listopada 1957. godine, sedamnaest godina nakon potonuća broda čiju tradiciju nastavlja, „Boka“ je porinuta u more i prvi put zaplovila Jadranom. Bio je to trenutak koji je zabilježio sav državni tisak, a radio

ku“ ali ovog puta kao upravitelja stroja.

Ostalo je zapisano kako je prvi zapovjednik bio kap. **Niko Radoničić** iz Kotora, a upravitelj stroja iskusni **Tripofaž** iz Tivta.

„Boka“ je suvereno vladala svim morima svijeta. Odolijevala nemirnom Biskaju, olujama Atlantika, mrtvilu Sargaškog mora, tsunami valovima istočnog Pacifika..., a na njezinim palubama i u strojarnici praktična znanja stjecali su „školarci“ iz klupa pomorskih škola.

„Boka“ je bila dom stotinama pomoraca. Bila je i radost

podvodne hridi i tu se zaustavila, završila započeto putovanje, završila svoj dugi životni put i vijek. Osiguravajuće društvo Lloyd u Londonu, nakon konačne odluke o gubitku broda, tradicionalnim odzvanjanjem zvona, označilo je je smrt „Boke“.

Njena sudbina podsjeća na mnoge slične sudbine starih i isluženih brodova. A što se događa zapravo s tim dragim, starim isluženim brodovima? Kakva je njihova „sudbina“?

Potonuće, nasukavanje... najčešće završavaju u rezalštima isluženih brodova i odlaze u topionice. Možda će se

M/b „Boka“, vlasništvo Jugooceanijske – Kotor

Potonula je ali ne i zaboravljena. Već u prvim godinama nakon rata, u vrijeme obnove, i ustroja trgovačke flote nove komunističke Jugoslavije, stari pomorci su tražili neka se novi trgovački brod, koji bude izgrađen u našem brodogradilištu nazove – „Boka“.

Tako je i bilo.

Kada su se u pedesetim godinama na navozu riječkog „Trećeg maja“ počeli ukazivati obrisi novog trgovačkog broda, prvog koji se pojavlji-

reporteri su pravili specijalne emisije o prvom brodu, ponosu brodograditelja i trgovačke flote nove države.

Od toga trenutka, dakle, od 26. listopada 1957. godine, u kabinama „Boke“ smjenjivali su se naraštaji pomoraca. Svoju pomorsku karijeru u utrobi broda među modernim brodskim strojevima započeo je kao asistent stroja i pisac ovih redova. Godine plovidbe i stečeno iskustvo vraćaju ga ponovno na „Bo-

i sreća i ljubav... Bila je život, onaj pomorski, tvrd, opor, ali drag i nezamjenjiv. Bila je hraniteljica mnogim obiteljima.

„Boka“ je sve to bila do svog dvadeset i četvrtog rođendana, do noći 26. listopada 1981. godine, do onog kobnog spleta okolnosti (orkanskog nevremena, pomrčine, ograničene vidljivosti...) kada je u Korčulanskom kanalu, nedaleko od pelješkog sela Mokalo, naletjela na

od novonastalih čeličnih limova izgraditi neki novi brod „Boka“, nastaviti njene tradicije, „Boka“ najvjerojatnije neće umrijeti..

Dugo je godina nakon nesreće, na hridinama Korčulanskog kanala, „Boka“ je podsjećala na jedno drugo vrijeme, na sjevernoirsko more i zlokobno jutro u kome je na dno otišla ona stara „Boka“ i njezin kapetan, Budvanin Albert Malik...

Dario Musić

Zanimljiva je priča o starom Tivtu, kao što je neobično ime toga pitomog mjesta

Tivat kroz vrijeme

■ U spisima kotorskog Arhiva prvi put se Tivat (Theodo) spominje u jednom testamentu od 27. kolovoza 1326. godine. Učitelji, profesori, liječnici, inženjeri pa i doktori znanosti mogli su i mogu s ponosom pričati kako su im korijeni u Crnom Platu (Cerniplat). Nema više Crnog Plata, svi zaseoci i sva naselja do mora predstavljaju Tivat, gusto naseljeni grad i dalje satkan zelenilom i privlačan za življenje ■

Peraški opat **Timotej Cizila**, s početka XVII. stoljeća, u svom rukopisnom djelu, veličajući rod **Ivana Bolice**, kotorskog plemića i pjesnika, priča o Tivtu kao o lijepom i plodnom selu, gdje je zrak ljekovit, vino ukusno i gdje se maslinovo ulje pravi u izobilju. „Mogu se vidjeti tri li četiri veoma otmjene palače sa svojim vrtovima poput onih u Italiji, sa stablima čempresa, jasmína, ružmarina, ruža i ružinih pupoljaka različitih vrsta, uz nekoliko tvrđavica, kula...za obranu“. Naziv srednjovjekovne crkvice „Sancti Marci de Pinita“ u drevnom Tivtu podsjeća nas na divnu hladovinu guste borove šume, kakva se, inače, viđa i danas duž morske obale. Polja, vinogradi, maslinici, voćnjaci, hranili su drevni Kotor i njegove bogate žitelje. Ti vlasnici palača u skučenom prostoru među gradskim zidinama postajali su vlasnici zemljišta na području pitomog Tivta, gdje su, po sustavu bizantske emfiteuze ili vječnog zakupa, plaćali ugovorenu rentu crkvi ili samostanu. Kotsorske plemićke obitelji Bolica, Buća, Vrakjen, Drago, Bizanti, Jakonja, vrlo rano, u srednjem vijeku, u plodnoj ravnici Tivta, od Plavde do Mrčevca – Lastva je bila samo gornja – imale su i svoje ljetnikovce među vinogradima i maslinama i činile „da plamte i sjaju kao neka dražesna i dragocjena ogrlica, slična žarkom suncu i sjajnim zvijezdama, rasipajući posvuda svoj trajni miris i ostavljajući tu vječne tragove.“ Na imanjima feudalnih gospodara u Tivtu radili su tzv. posadnici kao i zemljoradnici i stočari iz Crnog Plata, sela iznad tivatske ravnice, čiji su

posjedi bili neznatni, pa su i oni, putem livela ili ugovora o trajnom zakupu sklapanim s kotorskim plemićima postajali također vlasnici zemlje.

Plemićke obitelji Bolica, Buća i Paskvali imale su svoje ljetnikovce na području Pina, Paskvali i na području Kalimanja, Bizanti na Župi, Drago na Seljanovu, Vrakjen i Jakonja u Lastvi u predjelu sv. Roka (in contrata di San Rocco). Malo je danas tragova

dr. U kuću se obično ulazilo dugačkom šetnicom, zasvođenom zelenilom, a perivoj s „pižulima“ krasio je dvorište ograđeno obično visokim zidom s kapijom i kulom za obranu od neželjenih upada. Takva kula sačuvana je do danas u kompleksu ljetnikovca Buća. Ambijetalnu cjelinu činila je još i obvezna obiteljska kapela, kao što je kapela sv. Mihovila u spomenutom ljetnikovcu, sv. Ivana u neka-

kvi sv. Stjepana, isto u Jakindolu i da to bude za dušu njegovu. A **Petar Katena** iz najmljube zauvijek **Iliji**, sinu **Stanišinom** iz Crnog plata (Cerniplat), čovjeku **Nikole Bjeloglava**, neku tamošnju zemlju za jedan perper koji će mu Ilija plaćati o blagdanu sv. Marije u kolovozu i na kojoj će on moći izrađivati što god hoće. Ako ne plati u roku, platit će dva perpera, računajući i kaznu.

Tivat – Pine, 1987. godine

te zaostavštine, značajne za društvenu povijest Boke, a vrlo zanimljive po arhitektonskim rješenjima koja iskazuju smisao za lijepo, funkcionalno i udobno stanovanje. Naime, stambene kuće bile su lijepe i prostrane, ekonomske zgrade uz njih pogodne za smještaj ljetine i razne opreme imućnih domaćinstava, kao što su mlin za mljevenje maslina, kamena pila za ulje, oprema za cijeđenje vina, bačve za vino, oruđe za rad i

dašnjem ljetnikovcu Bolica, Navještenja Marijinog u ljetnikovcu Drago i dr.

U spisima kotorskog Arhiva prvi put se Tivat (Theodo) spominje u jednom testamentu od 27. kolovoza 1326. godine kojim **Pavao Nikole Dabronova** daruje svoje vinograde crkvi sv. Tripuna, uz uvjet da mu njezini svećenici, svake godine održe misu za spas njegove duše i za dušu njegove žene; i da vinograd u Jakindolu (Jakalj) ostavlja cr-

Kotorsko plemstvo, načeto dekadencijom već u XVI. stoljeću, silom ekonomskih i drugih prilika, ustupa mjesto vitalnim i poduzetnim članovima prćanjskih, dobrotorskih i peraških porodica. Prćanjani, tada, svojim brzim fustama, filukama i gaeatama na vesla prenose državnu i privatnu poštu od Kotora do Zadra, Mletaka i Krfa i obratno. Mletački Senat daruje ih privilegijama i plemićkim titulama. Trgovina s lukama Le-

vanta, s Pugliom, Venecijom, Trstom, Smirnom, Carigradom, Genovom, pa čak i s lukama sjeverne Afrike donosi vještim pomorcima kapital, pa tako u XVIII. stoljeću u Dobroti niču palače i kape-

nimaju one obitelji koje su otkupile ili naslijedile već spomenute posjede u Tivtu. Tako je konte **Marko Luković** iz Prčanja došao na posjed obitelji Buća u Tivtu, konti Ivanovići iz Dobrote na posjed

nastanjeni. Neke kuće u Tivtu gradili su majstori Dubrovčani, i to kamenim materijalom s Korčule.

Vrijedni ljudi u Crnom Platu živjeli su nekada davno u svojim kućama u suhomedji,

predstavljaju Tivat, gusto naseljeni grad i dalje satkan zelenilom i privlačan za življenje. Tivat više nije do Plavde, već do nekadašnjeg Seljanovog potoka, s čije se druge strane u prošlosti pro-

Panorama Tivta iz 1900. godine

tanske kuće Tripkovića, Ivanovića, Dabinovića, Kamena-rovića, Radimira, u Prčanju Sbutega, Verona, Florio, Đurović, Lazari, Beskuća. Naravno, važno je istaknuti za to vrijeme i gradnju monumentalnih crkava i manastira (Sa-

Paskvali, Verone iz Prčanja na posjed Bizanti na Župi i na posjed Drago na Seljanovu („molo Verona“), Beskuće se naseljavaju u Mrčevcu, Zmajevići iz Perasta u Lastvi kod ljetnikovca Jakonja itd. Do kraja XIX. stoljeća mnogi

radili na svojim okućnicama i održavali zemlju kotorskih, kasnije prčanjskih i dobrotskih „gospodara“ pod „livel“ ili „afit“. Uz ostale obveze predviđene ugovorom, o Božiću ili Uskrsu nosili su „gospodaru“ na dar jare, janje ili perad. Imali su svoje groblje uz crkvicu sv. Šimuna i mjesnu prastaru crkvicu sv. Srđa. Iz malih kamenih kuća Crnog Plata, ljudi su odlazili na more, na izgradnju Sueskog kanala, u Carigrad na učenje zanata i na školovanje. Učitelji, profesori, liječnici, inženjeri pa i doktori znanosti mogli su i mogu s ponosom pričati kako su im korijeni u Crnom Platu. O zanatlijama s područja nekadašnjeg Crnog Plata moglo bi se puno pričati; svoje dane i energiju darivali su tivatskom Arsenalu osnovanom za potrebe Austrougarske mornarice 1889. godine.

Nema više Crnog Plata, svi zaseoci i sva naselja do mora

strla Donja Lastva, gdje su se spuštali žitelji one nekad jedino postojeće Gornje (Lastve). Opatovo, nekada vlasništvo opatije sv. Jurja, zauzelo je pojas uz more do Plavde.

Brojni toponimi vezani za tivatsko područje sugeriraju ugodnost mjesta (potok Rozino, šuma Kostanjica) ili bivše vlasništvo nad zemljom (Marinovo po **Marinu Bući**; Radalovo po posjedniku **Marku Radaliju**, kapetanu kontada; Vizinovo po prčanjskoj obitelji **Visin** itd). A kad je riječ o nastanku imena Tivta, ne tvrdeći ništa pouzdano, podsjećamo na riječi već spomenutog Cizile: „*Theudo ili theda je jedna vrsta drveta koja se dobija od stabla divljeg bora, pomoću koje ribari običavaju noću svijetliti (luč), po čemu je dobila ime ova ravnica koja je radost, svijetlo i sjaj svih drugih koje su u ovom Zaljevu*“.

Anita Mažibradić

Srednjovjekovni dvorac Buća-Luković sa kulom iz XVI st.

vina), opet zahvaljujući pomorstvu, ali nas ovdje za-

bogati građani Kotora imali su zemlju u Tivtu i bili na njoj

Ribarsko mjesto Muo

■ Dokument s potpisom DEBOF XVI – 86 iz 1809. godine, nastao u vrijeme francuske vladavine Bokom, jedan je od rijetkih opisa naselja Muo u Kotorskom zaljevu. Dokument je nastao tijekom redovne aktivnosti Zapovjednika općine Muo, oko obveze provincijskom izaslaniku Paulucciu podnijeti izvješće o mjestu ■

Kako se taj dokument ne nalazi u predmetu, ne znamo što piše u dopisu provincijskog izaslanika, ali pretpostavljamo kako je zbog teške financijske situacije u kojoj su se nalazile francuske vlasti bilo potrebno prikupiti što više poreza na prihod. O ekonomskoj situaciji, ali i o stavu prema fran-

cuskim vlastima vidi se iz dosta škratih odgovora. Naravno, iako opis nije suviše detaljan, daje dovoljno informacija kako bi se mogao steći dojam o načinu života i rada puka, koji su na uskom pojasu uz more osmislili način svoga obitavanja.

Joško Katelan
Borislav Jovanović

Prijepis:

Il Capitano della Comune di Mulla
Al Sig/no/r Dellegato della Provincia di Cattaro

Li 13 Xbre 1809 Mula

Ho l'onore Sig/no/r Delegato di rispondere alle richieste fattomi nella Sua lettera N° 4392 che se ho tardato al mio dovere alle occupazioni presanti per il quartiere che non mi diedero tempo ne dovrò condanarne il motivo. Ora m'incarico nel mio dovere e a ciò che chiede non manco di rispondere.

Boschi nella Comune non ne abbiamo, essendo tutti albori frofiferi cioè olivari, morari, e fichi, però sotto la chiesa di ragg/ion/e della medesima esistono tre o quattro piante di Rovere, tre o quattro pure a banecevo di raggione di Jancovich, due pure a Pavlovincia di raggione di Luccovich di Persagno.

per Pascolo non abbiám altro che la montagna: noi Caprini non ne abbiamo, lanuti nemeno, sei manzi di raggione di diversi che da lavorare, Cavalli non ne abbiamo, qualche venti majali a diversi apartenenti.

Manifature non ne abbiamo alcuna

Otto Bastimenti aparteneti alli Seguenti individui

Giuseppe Petrovich ha una piccola brazera al più delle volte và per vino in Dalmazia

Trifon Petrovich un trabacolo mezano andato per pulia per grano sotto nolo

Elia Jancovich un Pelego andato pure per Pulia per caricar grano sotto nolo

Michele Petrovich un piccola brazera al più delle volte và per vino in Dalmazia

Rafaele Radovich un trabacolo mezano Suoi incarichi al più delle volte in Dalmazia per vino, ora si trova a Cattaro

Pietro Jancovich una brazera che al più delle volte va sotto nolo per vino in Dalmazia

Antonio Petrovich una brazera che si trova a Cattaro al più delle volte serve per le legne militari

Trifon Luccovich un trabacolo andato per grano in Pulia a nolo

Qualche n° 20 barche circa apartenenti a diversi che servono alla pesca

Case che abbian comercio non ne abbiamo fuori della provincia

Laghi non ne abbiamo, per pesca non abbiamo altro che il mare

al Confine di Persagno abbiamo il corrente denominato Pavloviza

Il Comun comercio della Comune si è pesca e qualche Marinaj

Ho l'onore di Salutarlo alla dovuta Stima

Il Capo della Comune

Marco Jancovich

Al Signor Paulucci Delegato della Provincia di Cattaro

Prijevod:

Zapovjednik općine Muo
Gospodinu izaslaniku provincije Kotsorske

Muo, 13. prosinca 1809.

Čast mi je gospodine Izaslaniče odgovoriti na zahtjeve koje ste mi postavili u Vašem pismu br. 4392 iako sam zakasnio obaviti dužnost zbog tekućih poslova u mjestu, koji mi nisu dali vremena i ne opravdavaju takav postupak. Sad ću se posvetiti svojoj dužnosti, i odgovorit ću Vam na ono što ste mi tražili.

Šuma u mjestu nemamo budući kako su sva stabla voćke, tj. masline, murve, smokve, dok na zemljištu ispod crkve, koje je crkveno vlasništvo postoje tri ili četiri hrasta, također tri ili četiri na Banečevu vlasništva Jankovića, dva u Pavlovini vlasništva Lukovića s Prčanja.

Što se tiče pašnjaka nemamo drugih osim brda, koza nemamo, a ni ovaca također, šest goveda više vlasnika su za rad, konja nemamo, a dvadesetak odojaka u posjedu je više vlasnika.

Obrta nemamo nikakvih.

Osam brodica pripadaju sljedećim vlasnicima:

Jozo Petrović ima jednu malu braceru, i više puta ide u Dalmaciju po vino;

Tripo Petrović ima jednu osrednju trabakulu, koju je dao u zakup za žito iz Pule;

Ilija Janković ima jedan pjeleg koji je dao u zakup za utovar žita iz Pule;

Miho Petrović ima jednu malu braceru kojom je više puta išao po vino u Dalmaciju;

Rafael Radović ima jednu osrednju trabakulu. Više puta je išao u Dalmaciju po vino, sad se nalazi u Kotoru

Petar Janković ima jednu braceru koju je više puta davao u najam za vino iz Dalmacije;

Antun Petrović ima jednu braceru koja se nalazi u Kotoru i više puta je služila vojnim brodovima;

Tripo Luković ima trabakulu koju je davao u najam za žito iz Pule;

Ima oko 20 baraka raznih vlasnika koje služe za ribarenje.

Nemamo kuća koje se bave trgovinom izvan okruga.

Jezera nemamo, za ribarenje imamo samo more.

Na granici s Prčanjom imamo potok koji se naziva Pavlovica.

Uobičajeno zanimanje je ribarenje, a tu je i poneki mornar.

Čast mi je pozdravit Vas uz dužno štovanje

Zapovjednik općine
Marko Janković

Gospodinu Paulucciu, izaslaniku provincije

Od mletačke uprave do osmanlijskoga vrhovništva

Prilozi o povijesti Bara nastali su kao dio sveobuhvatnih arhivskih istraživanja autorice Lovorke Čoralić o barskim migracijama od kasnog srednjeg vijeka do XVIII. stoljeća, a za ovu prigodu posebno su pripremljeni i prerađeni za „Hrvatski glasnik“.

Za malo koji grad na istočnoj obali Jadrana možemo, kao za Bar, kazati da je o njegovoj srednjovjekovnoj povijesti sačuvano tako malo izravnih arhivskih vrela. Grad koji je u srednjem vijeku bio po svim svojim sastavnicama nalik ostalim dalmatinskim komuna-

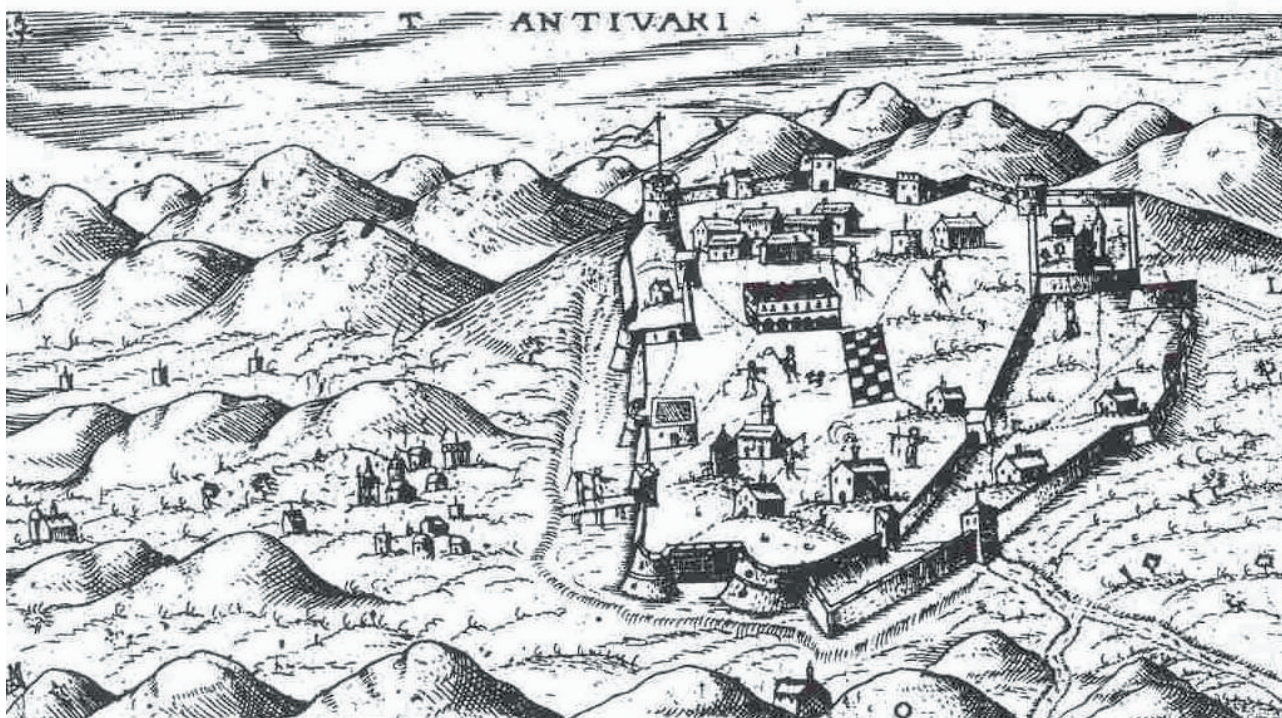
sku vlast, kontinuitet povijesnoga tijeka naglo i drastično prekida.

Pod okriljem Serenissime

U srednjem vijeku pod raznim gospodarima i u sastavu raznih državnih cjelina, Bar je nedvojbeno važan period svoje povijesti bio sasta-

okolnosti te stroga centralistička politika, nisu dopuštali izraženije samostalnije istupe gradskih vijeća i puno iskazivanje općinske samouprave. Barsko su društveno svakodnevije istodobno potresali kontinuirano prisutni sukobi između gradskog patricijata i pučana u kojima su prijepori

spodarskog, ali i općeg kulturnog i društvenog zastoja grada Bara u doba mletačke vlasti, bila su sve neumitnija osmanlijska osvajanja. Godine 1479. Osmanlije zauzimaju Skadar – ključnu mletačku predstražu na albanskom uzmorju. Od tada, pa sve do Ciparskoga rata i Le-

Grad Bar poslije 1571. godine (iz djela Giuseppea Rosaccia, *Viaggio da Venetia a Constantinopoli, Venezia 1606.*).

ma, u kojem je u doba cvata živjelo preko 3000 stanovnika i opstojale 74 patricijske obitelji s preko 400 članova, komuna gospodarski bogate okolice, grad koji je kovao vlastiti novac i imao svoj statut, u kojem su podignute brojne palače i preko 50 crkvenih zdanja – te naposljetku – u kojem je od konca XI. stoljeća sjedište metropole – grad je kojemu se 1571. godine, padom pod osmanlij-

vni dio mletačkih prekojadranskih posjeda (1443.–1571.). Kao i u primjeru drugih dalmatinskih komuna u sastavu mletačke države, Barom je upravljao predstavnik središnje vlasti – *podestà*, redovito odvijetak neke od mletačkih patricijskih obitelji. Iako se mletačka vlast po preuzimanju grada obvezala poštovati njegovu dotadašnju autonomiju, statut i od ranije stečene povlastice, konkretne

glede udjela u vlasti prerasitali u krvave oružane sukobe koji su odnosili brojne žrtve. Život gradskoga stanovništva ometale su i nesuglasice sa susjednim općinama (Kotor, Ulcinj, Skadar) glede teritorijalnog razgraničenja, a stalni oružani upadi i pljačke žitelja susjednog područja Mrkojevića izravno su ugrožavali slobodu kretanja i gospodarske komunikacije Barana. Ipak, presudan čimbenik go-

pantskog boja 1571. godine, Bar je, zajedno s nedalekim Ulcinjem, posljednji mletački bastion prema osmanlijskim posjedima na ovome dijelu *Stato da mar*.

Prijelomna 1571. godina

U desetljećima uoči 1571. godine Bar i njegova okolica postali su područja krajnje nesigurnosti življenja, a migracije prema dalmatinskome sjeveru i talijanskoj obali pre-

polovile su nekoć brojno i gospodarski djelatno žiteljstvo. Naposljetku, u godini velike kršćanske pobjede kraj Lepanta i dokončanja osmanlijske pomorske premoći na Sredozemlju, gradu je Baru – bez borbe i otpora – napuštanjem mletačke posade predvođene načelnikom Alessandrom Donatom i istodobnim ulaskom osvajača, za duga stoljeća unaprijed određena povijesna sudbina. U idućem razdoblju Mlečani su, u godinama ratnih događanja, pokušavali zauzeti Bar. Ti su pokušaji (1596., 1649., 1689., 1694., 1717.) redovito završavali neuspjehom, donoseći preostatku katoličkoga žiteljstva nova stradanja. Većina zdanja Katoličke crkve porušena je ili pretvorena u islamske vjerske objekte, a barski je nadbiskup rezidirao u Budvi, Paštrovićima ili Kotoru.

Stoljeća migracija

Nepovoljne povijesne okolnosti, težak život na pograničju te – od 1571. godine – izravna osmanlijska vlast, uzrokovali su goleme demografske poremećaje u samom gradu, ali i na njegovu širem području. Migracije će, već

od druge polovice XV. stoljeća (sukladno jačanju osmanlijske ugroze) te zatim u stoljećima koja dolaze, predstavljati jednu od najvažnijih i posljedicama izrazito tragičnih značajki barske prošlosti.

(ponajprije Zadar, Split i Šibenik), područja Istre (uvijek otvorena za kolonizacijske procese i useljavanja) te – za sigurno ne i na posljednjem mjestu – Mleci i Veneto – krajevi su i gradovi u kojima

izbjeglicama i prognanicima, iseljenicima i kolonistima, o obiteljima i zaslužnim pojedincima koji su, ne zaboravljajući svoj izgubljeni zavičaj, za sebe i svoje potomke odabrali život u novoj do-

Campo S. Maria Formosa u predjelu Castello – područje istoimene župe jedno je od najučestalijih odredišta naseljavanja barskih iseljenika

Nešto sigurnija mletačka područja Budve i Herceg-Novoga, glavni grad pokrajine Mletačke Albanije Kotor, slobodni Dubrovnik, brojni drugi dalmatinski gradovi pod upravom Privredne Republike

nemalim dijelom možemo tražiti dijelove zaboravljene i zatajene odlomke iz barske prošlosti. Arhivsko gradivo pohranjeno u tamošnjim pismonahama otkriva nam pregršt podataka o barskim

movini.

Upravo će iseljenim Baranima, ponajprije onima u Mlecima i Zadru, biti posvećeno nekoliko priloga u sljedećim brojevima Glasnika.

Lovorka Čoralić

Bokeški govor minulih vremena

Tako smo nekad zborili

BAMBAT – izlapio od starosti, djetinjast, luckast. „Potpuno je bambat.“ „Videla sam ga tamo, bambat je i svašta trlja.“

BARBETA – konop za vezivanje barke. „Ufati tu barbetu, pa je sveži za kolonu.“ „Bila je velika nevera pa mi se okinula berbeta.“

CEROT – flaster, dosadna osoba. „Čim stavim cerot, odma mi izvuče bolove.“ „Uzmi mi jedan veliki cerot jer me presjeklo preko škine.“ „Onaj šempio mi se priljepio kao cerot, nijesam se od njega mogla liberat.“

CIMBRIOT, CIMBRIOTICA – vrlo lukava osoba, vješt trgovac, prevarant. „Pazi da te ne imbrulja ona Cimbriotica.“ „Nema takvog Cimbriota koliko sunce grije.“ „Što je furb, pravi Cimbriot, prodao bi jare za magare.“

FALIMENAT – greška. „To su naši falimenti.“ „Učinjela je falimenat kad je njega uzela.“ „To ti je veliki falimenat, đe ti je bila pamet.“

FETA – kriška, komad. „Okini dvije fete kruva.“ „Za marendu sam izio dvije fete kruva i salama.“ „Uzmi koju fetu pršuta i sira.“ „Daj mi fetu kruva i sira, gladan sam.“

KAPITAT – naići (slučajno), desiti se iznenada. „Bogami je kapitao, niko mu se nije nadao.“ „Ko zna kad će ti on kapitat.“ „Bila sam u butigu i kapitalo mi mi je da kupim kavu.“ „Baš mi je kapitao na uru od podna.“

KOŠIJENCA – savjest. „Nema ti ona košijence, tek se onako ponaša prema onoj staroj.“ „Da je imala košijence, ne bi to nikad učinjela, ali će doći i njoj godine pa će se žveljat.“

(Iz knjige „Romanizmi u Crnoj Gori – jugoistočni dio Boke Kotorske“, autorice **Vesne Lipovac Radulović**)

Iz pera naših pjesnika: Jovan Martinović (4)

Kotorski kanconijer

KOTORSKA ŠKURA

*Već rasklimana, raspukla, drvena,
Škura na bunju, a češće na grilje,
Nekih čudnih boja, bijela, zelena,
Čuvaju moj grad od ledene zbilje.*

*Iza njih gledaju zamagljene oči
Na svijet što se ulicama mota,
I što uzaludno proba da iskoči
Iz kolotečine svagdašnjeg života.*

*No taj život dalje snažno mimo teče,
Burnije i jače što se spušta veče,
Dok se soud po gradu proe lampe pale*

*Da bi ostatke snova odagnale.
A tada, za ljutih tripundanskih bura
Kotor se sakrije iza svojih škura.*

KOTORSKA ZVONA

*Iz mračnih dubina srednjega vijeka,
Zvukova potmulih ili tona čista,
Tražeći dušama spasa i lijeka
Zvone u slavu rapetoga Hrista.*

*Zvone kao predznak budućih mijena,
Kao kad se moli i kada se nada,
A ova vjekovna, mukla kantilena
Prožima svaki kutak moga grada.*

*I svako traži svoga spasa luku
U tom prozuklom i jecavom zvuku,
Što bolno plače ko što nikad nije,*

*I pjeva neke drevne melodije
Zvoneći riječi bronzane, mjedene
Zvonici su ruke k nebu uperene.*

SADRŽAJ

Uvodnik

**VLAST, STRANKE I OSOBE SU
PROLAZNI, A DRŽAVA JE
TRAJNA**.....3

Pitali smo: u kakvoj ćemo državi živjeti
nakon referenduma

**POVIJESNI SKLAD UZ EUROPSKE
STANDARDE**.....4

Na XVIII. sjednici Hrvatskog sabora
raspravljano o Europskoj konvenciji o
državljanstvu

**ZAKON O DRŽAVLJANSTVU NE
TREBA MIJENJATI**.....9

Osvrt predstavnika nevladinog sektora
Aleksandra Saše Zekovića kao člana
Komisije za izradu Zakona o pravima
manjinskih naroda

**MANJINSKI NARODI I
REFERENDUM**.....11

IN MEMORIAM: Don Branko Sbutega
(1952.–2006.)

**ZA SVE JE TRAŽIO MJESTO POD
SUNCEM**.....12

Neke karakteristike pučanstva Boke kotorske
prema rezultatima popisa 1857. i 2003.

**DEMOGRAFSKA PROŠLOST I
SADAŠNJOST**.....14

Hrvatski jezikoslovci o knjizi „Jezik i
identitet na Balkanu – raspad srpsko-
hrvatskoga“ R. Greenberga

**O HRVATSKOM JEZIKU KROZ
SRPSKE NAOČALE**.....16

Osmi mart na domaći način

**KARANFILOM ZAČEPLJENA
USTA**.....18

Na žensko pitanje još nitko nije odgovorio

KAKO POSTATI MISICA?.....19

Lice i naličje u promjeni

OBRAZ JE ODRAZ ČOVJEKA.....20

U muzeju grada Perasta, predstavljanjem
druge knjige „Život i djelo Vladislava
Brajkovića“, obilježena je 100. obljetnica
rođenja toga vrsnog akademika

**VLADISLAV BRAJKOVIĆ –
ZNANSTVENIK SVJETSKOG
GLASA**..... 21

Karnevalske svečanosti organizirane diljem
Boke

**KOTOR EPICENTAR
KARNEVALSKOG LUDILA** 23

Za vrijeme karnevalskih svečanosti 11. veljače
2006., u dvorani kina Boka označen je
vrijedan jubilej

80 GODINA „KARAMPANE“ 27

Jubilej satirično-humorističkog lista
„Karampana“

**VJERNO OGLEDALO NARAVI
BOKEŠKIH**..... 28

KRONIKA HGDCG-a 29

Upoznajmo Hrvatsku (14)

GRAD ZAGREB..... 36

Pomorska bratstva u Boki

BRATSTVO DABČEVIĆ..... 39

Kako umiru brodovi

PLOVIDBE NAKON SMRTI..... 42

Zanimljiva je priča o starom Tivtu, kao što je
neobično ime toga pitomog mjesta

TIVAT KROZ VRIJEME..... 44

Iz kotorskog arhiva

RIBARSKO MJESTO MUO..... 46

Iz prošlosti grada Bara (1)

**OD MLETAČKE UPRAVE DO
OSMANLIJSKOGA VRHOVNIŠTVA** 47

Iz pera naših pjesnika: Jovan Martinović (4)

KOTORSKI KANCONIJER..... 49

**DRAGI ČITATELJI, IZLASKOM IZ TISKA OVOG BROJA „HRVATSKOGA GLASNIKA“
NAŠA REDAKCIJA PROSLAVLJA VRIJEDAN JUBILEJ: DVADESET OTISNUTIH
BROJEVA „GLASNIKA“ I POČETAK ČETVORTE GODINE IZLAŽENJA. DRŽIMO DA
JE TO NE SAMO NAŠ USPJEH, NEGO I SVIH VAS KOJI NAS VJERNO ČITATE !**